

Tilinpäätös 2023

Kunnanhallitus 25.3.2024 §

Kunnanvaltuusto 27.5.2024 §

Sisällys

1.	Toimintakertomus	4
1.1	Kehityskatsaus ja olennaiset tapahtumat	4
1.1.1.	Kunnanjohtajan katsaus.....	4
1.1.2.	Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
1.1.3.	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
1.1.4.	Henkilöstö.....	12
1.1.5.	Ympäristöasiat.....	12
1.1.6.	Muut ei-taloudelliset asiat.....	13
1.1.7.	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	13
1.1.8.	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	14
1.2.	Kokonaistalouden tarkastelu.....	16
1.2.1.	Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut	16
1.2.2.	Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut.....	18
1.2.3.	Tase ja sen tunnusluvut	20
1.2.4.	Kokonaistulot ja -menot, ulkoiset	22
1.3.	Konsernitarkastelu.....	24
1.3.1.	Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	24
1.3.2.	Konsernin toiminnan ohjaus.....	24
1.3.3.	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	24
1.3.4.	Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	24
1.3.5.	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	25
1.3.6.	Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut	27
1.3.7.	Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	28
1.3.8.	Konsernitase ja sen tunnusluvut	29
1.3.9.	Konsernin avaava tase	30
1.4.	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	32
1.5.	Tilikauden tuloksen käsittely.....	33
1.5.1.	Tilikauden tuloksen käsittely	33
2.	Talousarvion toteutuminen	34
2.1.	Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä tavoitteiden toteutuminen.....	34
2.1.1.	Hallintopalvelut.....	34
2.1.2.	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	41
2.1.3.	Tekniset palvelut	56
2.1.4.	Kuntakonserni	65
2.2.	Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu	67

2.3.	Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	68
2.4.	Investointien toteutuminen	68
2.5.	Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	71
3.	Tilinpäätöslaskelmat	72
3.1.	Tuloslaskelma	72
3.2.	Rahoituslaskelma	73
3.3.	Tase	74
3.4.	Konsernin tuloslaskelma	76
3.5.	Konsernin rahoituslaskelma	77
3.6.	Konsernitase	78
3.7.	Kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö: Vesihuoltolaitos	79
3.8.	Kilpailulain 30 d §:n edellyttämä tuloslaskelma taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailulla markkinalla	82
4.	Liitetiedot	83
5.	Allekirjoitukset	98
5.1.	Tilinpäätöksen allekirjoitus	98
5.2.	Tilinpäätösmerkinnät	98
6.	Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta	99
	Selvitys kirjanpidon säilytyksestä	99

1. Toimintakertomus

1.1 Kehityskatsaus ja olennaiset tapahtumat

1.1.1. Kunnanjohtajan katsaus

Kulunut vuosi oli jälleen kansainvälisesti ja paikallisesti tarkasteltuna muutosten vuosi. Haasteita aiheuttivat kansainvälinen epävakaus, yleinen suhdannetilanne sekä kuntien hallinnolliset ja taloudelliset muutokset. Vuoden 2022 lopussa Suomen yleinen talouskehitys oli koronan rajoitustoimien päättymisen jälkeen elpymässä ja positiivisella uralla. Inflaation voimakas kasvu heikensi kuitenkin pian tämän jälkeen yleistä talouskasvua. Korkeiden ja yleisen hintatason nousu vaikuttivat erityisesti asuntomarkkinoiden kysyntään. Asuntokauppojen määrä laski ja asuntojen hinnat kääntyivät jo vuoden 2022 lopussa laskuun, mikä heijastui myös rakentamiseen. Kansantalouden yleisiin näkymiin vaikuttivat myös koronaepidemian aiheuttamat kustannukset sekä Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Kuntatalouden osalta mm. väestön ikääntyminen vaikutti tuloja heikentävästi ja palvelutarpeita kasvattaen. Kuntien veropohjan heikkeneminen nähdään jatkossa uhkana erityisesti pienemmissä kunnissa, jos niiden demografia- ja muuttotappiokehitys jatkuu ennustetun kaltaisena.

Vuoden 2023 lopussa Suomen talous painui taantumaan samalla kun bruttokansantuote supistui merkittävästi. Negatiivinen kehitys heijastui mm. teollisuuden kysynnän supistumiseen, vientihintoihin ja tilausten vähenemiseen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen bruttokansantuote supistui vuonna 2023 1,0 prosenttia. Vastaavasti ministeriön BKT:n kasvuennuste vuodelle 2024 on vain 0,7 prosenttia, mutta kasvun odotetaan vahvistuvan vuosina 2025 ja 2026.

Kuntatalouden osalta vuosi 2023 oli kuitenkin yleisesti tarkasteltuna vakaa ja tasapainoinen. Ennusteiden mukaan kuntatalouden näkymät tulevat kuitenkin heikentymään selvästi vuoden 2024 kuluessa, mikä liittyy mm. sote-uudistukseen ja siitä aiheutuvaan kuntien verotulojen jälkijättöiseen täsmäytykseen ja jaksotukseen. Toisin sanoen kuntatalouden vahva tulos vuonna 2023 selittyy osin sote-uudistukseen liittyvästä laskennallisesta verohännästä, joka poistuu vuonna 2024. Myös Kangasniemen kunnan osalta verotulot tulevat ennusteiden mukaan laskemaan merkittävästi vuoden 2024 aikana.

Vuoden 2023 lopussa kunnat yllätettiin sote-siirtolaskelmien päivityksen yhteydessä. Valtiovarainministeriö lähetti 17.11.2023 tiedotteen, jonka mukaan kuntien valtionosuuksiin olisi tulossa satojen miljoonien lisäleikkaus. Alustavasti arvioitiin, että valtionosuudet vähenisivät kaikissa kunnissa samansuuruisena eli n. 80 euroa/asukas/kunta, mikä merkitsisi mittavaa lisäsopeutustarvetta myös Kangasniemelle. Myöhemmin Suomen hallitus linjasi, että valtionosuuksien lisäleikkausta ei kohdisteta vuodelle 2024, vaan se mahdollisesti jaksotetaan vuosille 2025-2027. Kirjoitushetkellä on vielä epävarmaa, tuleeko Suomen hallitus kompensoimaan kunnille mahdollisen lisäleikkauksen vai jääkö lasku lopulta kuntien maksettavaksi.

Joka tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueille väestön ikääntymisestä aiheutuva merkittävä menojen kasvupaine poistui kuntataloudesta tältä osin. Valtionosuuksien laskentaperusteiden kytkeytymisen sote-siirtolaskelmiin aiheuttaa kuitenkin edelleen epätasapainoa kuntien tulojen ja menojen välillä. Osin tästä syystä Suomen hallitus on käynnistänyt kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamistyön. Hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Uudistuksen tavoitteena on

varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. Tavoitteena on se, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026.

Myös vuoden 2025 alussa voimaan tuleva TE-uudistus aiheuttaa kunnille tulevina vuosina huomattavia kustannuspaineita. Muutoksen yhteydessä kunnille siirtyy vastuu työ- ja yrityspalveluiden järjestämisestä samalla kun kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työ- ja yrityspalveluiden siirtyminen kuntien vastuulle laajentaa myös kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja.

Kuntatalouteen vaikuttavana linjauksena Suomen hallitus on päättänyt uudistaa myös kiinteistöverotusta siten, että jatkossa erotettaisiin maapohjat rakennuksista yleisen kiinteistöveroprosentin sisällä. Päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypiä arvoja. Käytännössä tämä nostaisi maapohjan kiinteistöveron alarajaa 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen, mikä toisi Kangasniemen kunnalle vuonna arviolta 160 000 euroa lisää kiinteistöverotuloja. Muutos huomioitiin ehdollisena Kangasniemen talousarviossa 2024. Hallituksen esitys maapohjan kiinteistöveron uudistamisesta on tarkoitus tuoda eduskunnan päätettäväksi keväällä 2024.

Mainittujen lakiuudistusten lisäksi myös kotoutumislakia uudistetaan ja samalla kuntien roolia kotoutumisen edistämässä vahvistetaan 1.1.2025 alkaen. Kunnille myönnetään rahoitusta muun muassa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluihin sekä työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen. Osa kotoutumislain mukaisista kuntien kotoutumisen edistämisen kustannuksista korvataan osana peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää.

Kuntien tilinpäätöksissä siirryttiin vuonna 2023 uuteen aikakauteen. Kuten todettu, hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnat eivät enää vastaa sosiaali- ja terveystalouksista ja pelastustoimesta. Sote-siirtolaskelmien täsmäytystä varten kaikkien Manner-Suomen kuntien veroprosentteja laskettiin 12,64 % vuodelle 2023. Kangasniemen tuloveroprosentin määrittelyn lähtökohtana oli 21,5 %, joten veroprosentiksi muodostui 8,86.

Sote-uudistuksen myötä kuntien verotulot ja valtionosuudet laskivat merkittävästi vuonna 2023. Kangasniemen kunnan tilinpäätöksessä 2022 verotulojen toteuma oli 21,6 miljoonaa euroa. Vastaava luku vuoden 2023 osalta on 12,9 miljoonaa euroa. Valtionosuudet olivat puolestaan vuoden 2022 tilinpäätöksessä 19,9 miljoonaa euroa ja vastaavasti vuoden 2023 osalta 1,9 miljoonaa euroa. Talousarvioon 2023 nähden valtionosuuksien ja verotulojen kertymät olivat kuitenkin ennakoitua suuremmat. Talousarviossa valtionosuuksia oli budjetoitu 1,6 miljoonaa euroa ja verotuloja 12,6 miljoonaa euroa.

Verotulot toteutuivat ennakoitua suurempina hyvinvointialueiden aloituksesta ja verotulojen tilityksen jälkijättöisyydestä johtuen. Kuten on todettu, vuoden 2023 osalta kunnille maksettiin vielä ns. verohäntiä eli niitä laskettiin vielä osin aiemmilla korkeammilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Laskennalliset verohännät poistuvat siis vuoden 2024 tilinpäätöksistä. Kangasniemen kunnan osalta on ennakoitu, että verohäntien poistuminen merkitsee tulevina vuosina merkittävää verotulojen laskua, mikä oli osasy sille, että käynnistimme vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä talouden sopeutustoimet etupainotteisesti.

Kangasniemen kunnan talousarvio 2023 laadittiin -99 604 euroa alijäämäiseksi, mutta tilikauden tulos muodostui 125 283 euroa ylijäämäiseksi. Näin ollen vuoden 2023 lopussa peruskunnan taseeseen kertynyt kumulatiivinen ylijäämä on tilikauden jälkeen yhteensä 8,8 miljoonaa euroa.

Toimintatuotot olivat 3,7 miljoonaa euroa kun talousarviossa 2023 niiden ennakoitiin olevan 3,3 miljoonaa euroa. Tuottojen ylitykseen vaikuttivat mm. tukien ja hankerahoitusten, vuokratulojen sekä maksutuottojen ennakoitua suurempi kertymä. Toimintakulut olivat puolestaan tilinpäätöksessä 16,7 miljoonaa euroa ja talousarviossa 16,2 miljoonaa euroa. Rakennusmateriaalien hintojen nousu ja henkilöstökulujen kasvu selittävät osaltaan eroa. Vuosikatteeksi tilinpäätöksessä 2023 muodostui 1,8 miljoonaa euroa.

Nettoinvestoinnit olivat yhteensä 852 343 euroa. Suurimmat investointikohteet olivat Koittilan koulun sisäilmasaneeraus (194 691 e), jäähallin kaukolämpöjärjestelmän rakentaminen (100 097 e) sekä vesi- ja viemärlaitoksen linjaverkostojen saneeraukset (143 256 e). Lisäksi toimintavuonna aloitettiin Beckerin koulun ja Kalliolan päiväkodin sisäilmasaneerausten suunnittelu.

Tilinpäätös 2023 sisältää myös Kiinteistö Oy Kunnantalos osakkeiden kirjanpidollisen tasearvon tarkastamisen. Osakkeiden arvosta kirjattiin alas tulosvaikutteisena eränä 200 000 euroa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 18.12.2023 tätä varten erillisen lisämäärärahan, sillä talousarvion laatimisen vaiheessa alaskirjauksen tarve ei ollut vielä tiedossa.

Vuoden 2023 lopussa Kangasniemen kunnan lainakanta oli yhteensä 11,1 miljoonaa euroa eli 2164 euroa/asukas. Tilikaudella kunnan lainamäärässä ei tapahtunut suuria muutoksia. Vuonna 2022 lainakanta oli yhteensä 11,0 miljoonaa euroa eli 2140 euroa/asukas. Vastaavasti kuntakonsernin lainakanta oli vuoden 2023 lopussa 14,2 miljoonaa euroa (2766 e/asukas). Konsernin lainakannassa tapahtui sote-uudistuksen myötä merkittävä vähennys, sillä vuoden 2022 tilinpäätöksessä kuntakonsernin lainakanta oli 21,7 miljoonaa euroa eli 4209 e/asukas.

Vuosi 2023 merkitsi toisaalta siirtymistä sote-uudistuksen jälkeiseen aikaan ja toisaalta valmistautumista tulevaan TE-uudistukseen. Kangasniemen kunta antoi lausuntonsa Etelä-Savon uuden hyvinvointialueen palvelustrategian ja palvelutuotantosuunnitelman luonnoksiin. Esille nostettiin ymmärrys hyvinvointialueen taloushaasteisiin liittyen, mutta samalla ilmaistiin huoli suunnitelmista keskittää palveluja ja heikentää täten peruspalvelujen saavutettavuutta. Etelä-Savon kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyö hakee edelleen muotoaan. Sitä varten Eloisa käynnisti vuoden 2024 alussa mm. hyvinvointialueen ja sen sidosryhmien yhteisen kumppanuusstrategian laatimisen.

Työllisyyspalvelujen osalta kunnanvaltuusto hyväksyi 18.9.2023 vastuukuntasopimuksen. Vastuukuntana toimii 1.1.2025 alkaen Mikkelin kaupunki, ja muut sopijakunnat ovat Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa ja Juva. Pertunmaan hallinnollinen asema Mikkelin seudun työllisyysalueella on kuitenkin tällä hetkellä avoinna kuntaliitosselvityksen takia.

Työllisyysalueen organisointi edellyttää jatkossa jäsenkunnilta sujuvaa yhteistyötä ja intressien yhteensovittamista. Toimivat lähipalvelut sekä tehokas ja asiakaslähtöinen palveluohjaus ovat sekä työllisyyden hoidon että kustannusten hillinnän kannalta keskeisiä edunvalvontakysymyksiä myös Kangasniemen kunnalle. Lisäksi oleellista on integroida tulevan uudistuksen yhteydessä työllisyys- ja yrityspalvelut sekä kuntien elinkeinopolitiikka eheäksi kokonaisuudeksi.

Tuulivoima herätti vuoden 2023 aikana Kangasniemellä vilkasta kansalaiskeskustelua ja kunnantalolla järjestettiin useita tuulivoimaan liittyviä info- ja keskustelutilaisuuksia. Kunnanvaltuusto hyväksyi 12.6.2023 Suur-Savon Sähkön kaava-aloitteen ja päätti käynnistää Huuhtimäen alueelle tuulivoimarakentamista ohjaavan osayleiskaavan laatimisen. Tavoitteena on selvittää vireillä olevan kaavaprosessin aikana mahdollisimman yksityiskohtaisesti tuulivoiman vaikutukset.

Kunta pyrki toimintavuoden aikana myös myymään taloudellisesti kannattomia tai kunnan peruspalvelujen kannalta tarpeettomia kiinteistöjä. Synsion leirikeskus sai uuden omistajan, LM-

teollisuushallille ei löytynyt ostajaa ja Rantaravintola Puulaakissa jatkettiin vuokrasopimusta lopulta entisen yrittäjän kanssa. Lisäksi tarjouskilpailun kautta Kiviniemen leirintäalueen ylläpitäjäksi löydettiin uusi toimija. Kuntamarkkinoinnissa otettiin käyttöön kunnan uusi logo ja visuaalinen ilme, jotka jalkautettiin eri toimipisteisiin ja kohteisiin.

Lisäksi kehittämistoiminnan osalta Karhuvuoren alueelle laadittiin yleissuunnitelma, jonka perusteella valmisteltiin JTF-rahoitushakemus Etelä-Savon maakuntaliitolle. Tavoitteena on kehittää Karhuvuoren alueesta kuntastrategian mukaisesti elävä ja vetovoimainen vapaa-ajan virkistysalue eri käyttäjäryhmille.

Myös tapahtumatuotanto jatkui vuoden 2023 aikana vilkkaana. Marraskuussa ensimmäistä kertaa järjestetty koulutus- ja rekrytapahtuma kokosi yhteen työnhakijoita, yrityksiä sekä koulutuksen järjestäjiä. Erityinen kohokohta vuoden 2023 aikana oli Koittilan seudun valinta Suomen vuoden kyläksi. Kunniainainta toi Kangasniemelle runsaasti näkyvyyttä ja nosti esille Koittilan kyläläisten esimerkillisen aktiivisuuden oman alueensa kehittämisessä ja yhteisöllisyyden vaalimisessa.

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen osalta Kangasniemen kunta osallistui ITÄ23 - valmiusharjoitukseen. Esille nousivat mm. viranomaisyhteistyön merkitys sekä kuntien valmiussuunnittelu osana laajempaa kokonaisuutta.

Kangasniemen väestökehitys oli vuoden 2023 kuluessa yleiseen maaseutukuntien kehitykseen nähden varsin suotuisa. Kunnan kokonaisnettomuutto oli 35 henkilöä positiivinen, mutta syntyneiden ja kuolleiden eron johdosta kunnan väkiluku laski 39:llä henkilöllä. Kunnan väkiluku oli vuoden lopussa 5 115. Kunnan kokonaisvetovoiman parantamiseen on kiinnitettävä jatkossakin erityistä huomiota, sillä tulevaisuudessa huolta aiheuttaa mm. alhainen syntyvyys. Vuonna 2023 kunnassa syntyi 25 lasta.

Kunnan kokonaishenkilöstömäärä oli 31.12.2023 tilanteen mukaan 197 henkilöä, joista 151 oli vakinaisessa virka- tai työsuhhteessa. Henkilöstön hyvinvoinnin edistämiseksi jatkettiin mm. Meanwell - koulutuksia sekä koottiin palautteita työhyvinvointikyselyyn liittyen. Kunnan henkilöstöhallinnon osalta muutoksia aiheuttivat mm. pitkät sijaisuusjärjestelyt sekä sivistys- ja hyvinvointijohtajan vaihtuminen. Uusi sivistys- ja hyvinvointijohtaja aloitti työssään lokakuussa 2023. Organisaatio osoitti näissä tilanteissa muutoskyvykkyyttä ja joustavuutta. Samalla nousi kuitenkin esille ohuen organisaation haavoittuvuus ja varahenkilöstön merkitys riskien hallinnan kannalta.

Kulunut vuosi oli monessa mielessä jälleen muutosten vuosi. Haluan kiittää kunnan osaavaa henkilöstöä hyvästä ja sujuvasta yhteistyöstä sekä sopeutumiskyvystä. Kiitän myös luottamushenkilöitä rakentavista keskusteluista, päätöksentekokyvystä, avoimesta vuorovaikutuksesta sekä eteenpäin katsovasta kehittämisotteesta.

Kimmo Kainulainen

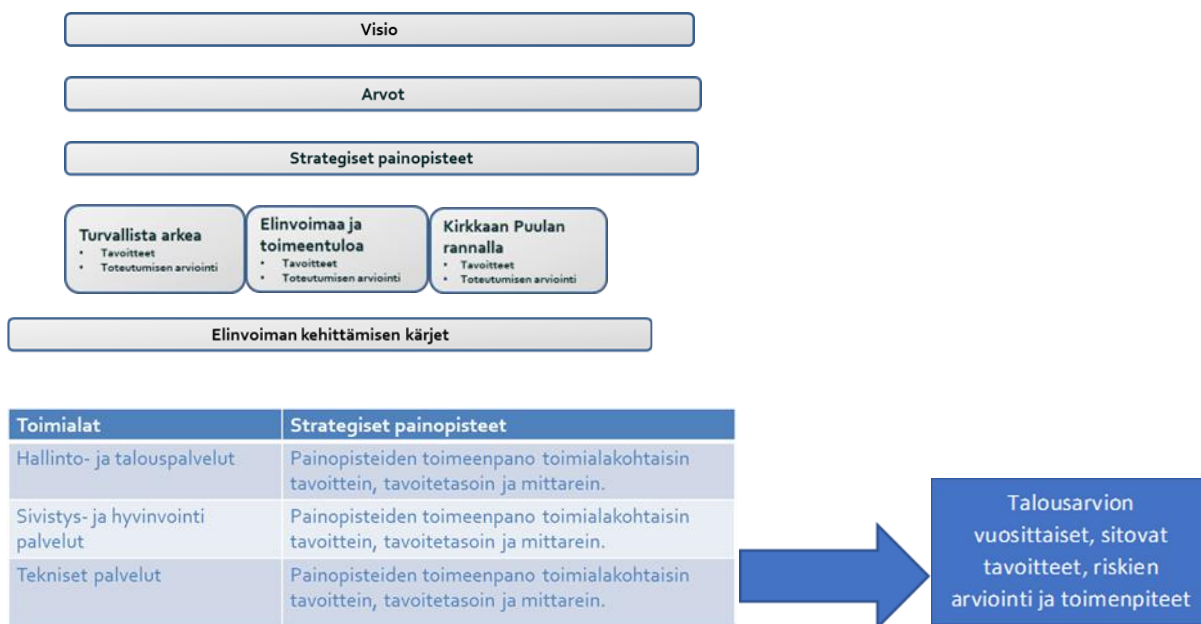
kunnanjohtaja

1.1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

1.1.2.1. Kuntastrategia

Talousarvio vuodelle 2023 on tehty kunnanvaltuuston 4.4.2022 § 23 hyväksymän kuntastrategian periaatteilla. Kukin hallintokunta on päivittänyt talousarviovuoden tavoitteensa strategian linjausten mukaisesti. Strategiassa on määritelty kunnan arvoja noudattelevat toimintalinjat ja päämäärät. Uuden strategian arvoja ovat avoimuus ja vuorovaikutteisuus, inhimillisuus ja asiakaslähtöisyys sekä uudistuvuus ja kehittyminen.

Kangasniemen strategian rakenne

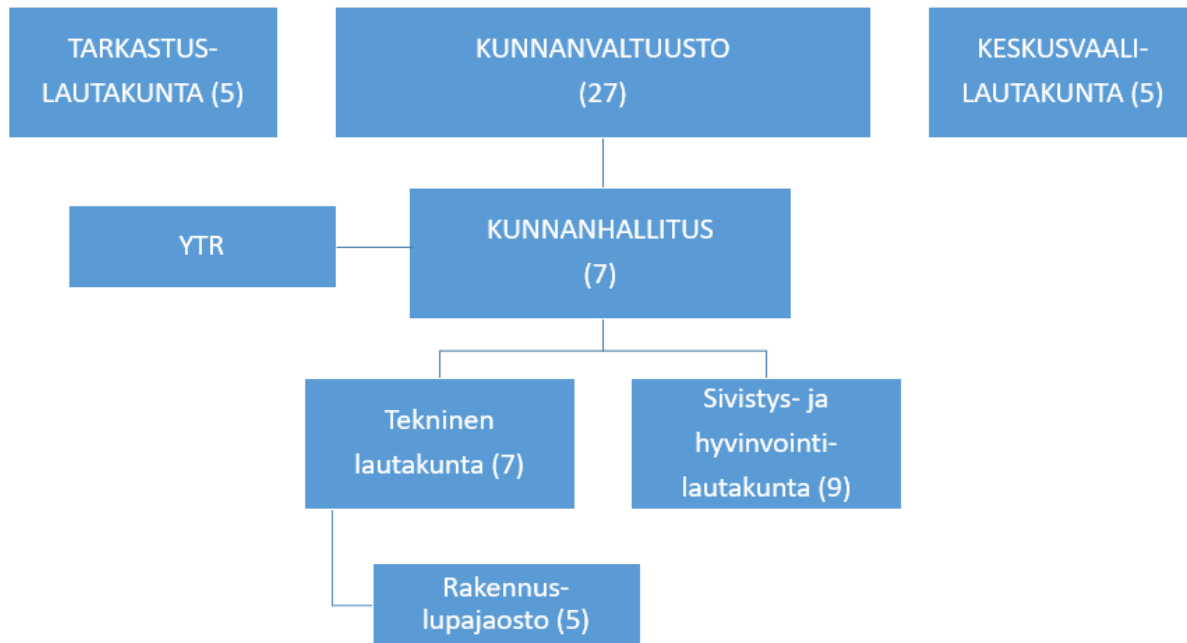

Kuntastrategian mukaan asetettujen tavoitteiden täyttyminen vuoden 2023 talousarviovuoden aikana on esitetty vastuualueittain kappaleessa 2.1 *Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä tavoitteiden toteutuminen*.

1.1.2.2. Luottamushenkilöorganisaatio

Alla on Kangasniemen kunnan luottamustoimielinten palveluorganisaatio, joka perustuu kunnanvaltuuston 23.5.2022 hyväksymään hallintosääntöön. Päivitetty hallintosääntö on tullut voimaan 1.6.2022.

Luottamushenkilöorganisaatio

Kunnanvaltuusto 2023

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta kuntalain 14 §:n mukaisesti. Kangasniemen kunnanvaltuusto valittiin kuntavaaleissa kesäkuussa 2021. Valtuuston poliittiset voimasuhteet 13.6.2021 toimitettujen kuntavaalien tuloksen mukaan: Suomen Keskusta 12, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 7, Kansallinen Kokoomus 2, Vihreät 2, Perussuomalaiset 3, Suomen Kristillisdemokraatit 1. Kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2023 yhteensä 7 kertaa ja käsitteli kokouksissaan kaikkiaan 71 pykälää.

KESK	Albrecht Henna
KESK	Halttunen Milja
SDP	Hokkanen Mikko, 1. varapuheenjohtaja
KOK	Hokkanen Simo
VIHR	Hämäläinen Marjo 22.5.2022 asti Ollikainen Mika 23.5.2022 alkaen
SDP	Hämäläinen Sulo
SDP	Hänninen Pasi
KESK	Janhunen Tuomo
VIHR	Juntunen Maisa
SDP	Kuusjärvi Markku
PS	Lahikainen Eetu, varapuheenjohtaja 1.8.2023 alkaen
KESK	Lahikainen Tero
KESK	Laitinen Marja-Leena
SDP	Laukkarinen Jaana
PS	Lindholm Terttu-Liisa

KESK	Luukkainen Kari
KESK	Marttinen Tero
KESK	Nykänen Tapani
KOK	Ossi Kerttu, 2. varapuheenjohtaja 31.7.2023 asti
KESK	Pirttiaho Susanna
KESK	Pylvänäinen Roope
KD	Sappinen Sirpa
KESK	Tanttu Ilkka
KESK	Vehmala Tommi, puheenjohtaja
PS	Viljanen Tapio
SDP	Vornanen Tuula
SDP	Väisänen Tiina

Kunnanhallitus

Kunnanhallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Kunnanhallituksen esittelijänä toimii kunnanjohtaja ja pöytäkirjanpitäjänä toimii hallintojohtaja. Kunnanhallituksen toimikausi on kaksi vuotta ja se vaihtui elokuussa 2021. Kunnanhallitus kokoontui vuoden 2023 aikana 22 kertaa ja käsitteli vuoden aikana yhteensä 299 pykälää.

Kunnanhallituksen kokoonpano 1.8.2021 alkaen: Tapani Nykänen, puheenjohtaja Jaana Laukkarinen, 1. varapuheenjohtaja, jäsenet: Eetu Lahikainen, Marja-Leena Laitinen, Markku Kuusjärvi, Milja Halttunen ja Tuomo Janhunen.

Kunnanhallituksen kokoonpano 1.8.2023 alkaen: Tapani Nykänen, puheenjohtaja Jaana Laukkarinen, 1. varapuheenjohtaja, jäsenet: Kerttu Ossi, Marja-Leena Laitinen, Markku Kuusjärvi, Milja Halttunen ja Tuomo Janhunen. Lisäksi kunnanhallituksen kokouksessa on läsnäolo-oikeus valtuuston puheenjohtajilla: Tommi Vehmala, Mikko Hokkanen, Kerttu Ossi (31.7.2023 asti) ja Eetu Lahikainen (1.8.2023 alkaen).

Lautakunnat

Kunnassa toimivat lautakunnat ovat keskusvaalilautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta, tarkastuslautakunta, tekninen lautakunta ja sen alainen rakennuslupajaosto. Lisäksi kunnassa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto, jonka puheenjohtajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnanvaltuuston kokouksissa.

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia ovat kunnan toimielinten jäsenet sekä hallintosäännössä vastuualueiden tulosalueittain nimetyt johtavat viranhaltijat.

1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

1.1.3.1. Kansantalouden kehitys vuonna 2023

Tilastokeskuksen 15.3.2024 julkaiseman ennakkotiedon mukaan bruttokansantuote laski 1,0 % vuonna 2023. Kotitalouden säästämistä oli lievästi negatiivinen. Kotitalouksien tuloja kasvatti palkkojen 5 %:n kasvu ja eläkkeiden 8 %:n kasvu edellisvuodesta.

Ennakkotietojen mukaan yksityiset kulutusmenot kasvoivat 5 % vuonna 2023. Korkojen nousu kasvatti kotitalouksien todellisten korkojen määrää 3,7 miljardia vuodesta 2022.

Julkisyyhteisöjen rahoitusasema eli nettoluotonanto oli 7,0 miljardia alijäämäinen vuonna 2023. Alijäämä kasvoi 5,6 miljardia vuoteen 2022 verrattuna. Alijäämän kasvuun vaikuttivat muun muassa arvonlisäveron ja muiden tuoteverojen alentuneet kertymät, maksettujen palkkojen kasvu sekä hyvinvointialueisiin liittyvät menot.

1.1.3.2. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

BKT:n arvioidaan kasvavan Suomessa 0,7 % vuonna 2024 heikon kysynnän vähentäessä työllisyyttä ja työtunteja ja lisätessä lomautuksia. Laskun ennustetaan kuitenkin jäävän lyhytaikaiseksi. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 ja talous kasvaa 2,0 %. Vuonna 2026 kasvu on 1,6 %. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 alkaen. Vuonna 2026 työllisyysaste on lähes 75 % ja työttömyysaste 6,6 %. Inflaation taso on 2,0 % vuonna 2024. Vuoden 2025 inflaatioennuste on 1,4 % ja 2026 ennuste on 1,7 %. (Lähde: Taloudellinen katsaus, talvi 2023/VM)

1.1.3.3. Väestönkehitys

Väestön ennakkolaskennan mukaan Kangasniemen väkiluku 31.12.2023 oli 5 115 henkeä. Muutos vuodesta 2022 on pienennystä 37 henkeä. Syntyneiden määrä oli 25 ja kuolleiden 99. Luonnollinen väestönmuutos on -74 henkeä. Kuntaan muutti 184 henkeä muista kunnista, kun taas kunnasta muutti muihin kuntiin 207. Kunnan kokonaisnettomuutto oli kuitenkin positiivinen +35. Nettomaahanmuutto Kangasniemen osalta oli +58 henkeä. Väkiluvun korjaus (1) selittää tilastoeron vuosien 2022 ja 2023 välillä. (Lähde: Tilastokeskus, stat.fi)

1.1.3.4. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2023 päivitetty

Kuntaliiton mukaan kuntatalous on vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden perusteella on Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien osalta lähellä tasapainoa. Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous oli lievästi ylijäämäinen. Velkamäärä laski edellisvuodesta ja tulos oli 1,8 mrd. Verohäntien osuus tuloksen paranemisesta on 1,4 mrd. Takaisinperittävien valtionosuuksien tulosvaikutus on 0,5 mrd. Ilman kertaluonteisia verorahoituseriä tulos olisi jäänyt lievästi negatiiviseksi.

Kuntaliiton tilinpäätösarvioista keräämien tietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien toimintakate pieneni 59 % vuonna 2023. Toimintakulut laskivat 52 % kun sote-uudistus poisti kunnilta sote- ja pelakustannukset. Samaan aikaan hallituksen päättämät kuntien tehtävien laajennukset sekä kuntien työmarkkinatuen ja perustoimentulotuen kustannusten nousu kompensoivat poistuvia kustannuksia. Myös Ukrainasta sotaa pakenevien henkilöiden palvelujen järjestäminen on lisännyt kustannuksia mm. varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Samaan aikaan toimintakulujen laskun kanssa toimintatuotot laskivat 28 %. Tämä selittyy sote-uudistuksen myötä poistuneilla sote-perusteisilla asiakasmaksuilla, myyntituotoilla ja toimintatuotoilla. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen 1.8.2023 alkaen vaikuttaa vuositasolla 70 M€.

Arvioiden mukaan kuntien verotulot laskivat 46 %. Tämä pitää sisällään kunnallisverojen laskun 53 % sekä kuntien yhteisöverotulojen laskun 32 %. Kiinteistöverot sen sijaan kasvoivat 4,4 %.

Valtionosuudet laskivat 66 % vuonna 2023. Ennakollisen sote-siirtolaskelman sisältämä liika valtionosuus 500 M€ tulee vaikuttamaan tulevien vuosien valtionosuuksiin, kun se vähennetään pois tulevina vuosina.

Tilinpäätösarvotiedoissa näkyy sote-uudistuksen 1.1.2023 vaikutukset.

1.1.4. Henkilöstö

Kunnan henkilöstökulut vuonna 2023 olivat yhteensä noin 9 604 t€. Henkilöstökulut ylittyivät talousarviosta noin 319 t€. Ylitys johtuu pääasiassa enakoimattoman suurista sijaiskuluista sekä varhaiskasvatuksen lisääntyneestä resurssitarpeesta.

Vuoden lopussa kunnassa oli vakinaisessa työsuhteessa 151 henkilöä, mikä on 7 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Määräaikaisia työsuhteita oli 27, mikä on 6 vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Työllistettyjä oli 11, mikä on saman verran kuin edellisen vuoden lopussa.

Tarkempi katsaus kunnan henkilöstöstä esitetään tilinpäätöksen liitteenä olevassa henkilöstökertomuksessa.

1.1.5. Ympäristöasiat

Kunnanvaltuuston on 13.12.2021 vahvistanut Kangasniemen kunnan ilmasto-ohjelman vuosille 2022-2035. Ohjelman päätavoitteena on kunnan hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi päätöksessä on linjattu, että kunta suhtautuu myönteisesti biokaasuun energian lähteenä ja että ohjelman sitovuustaso on ohjaava.

Ilmasto-ohjelman tavoitteiden edistämiseksi on kunnanhallituksen 19.12.2022 § 82 vahvistamassa hankintaohjeessa linjattu ilmastovaikutusten huomiointiin liittyviä kriteerejä siten, että hankinnoissa tulee huomioida ilmastovaikutukset mm. suosimalla kestävään liikenteeseen, energiantuotantoon ja elintarvikkeiden tuottamiseen sekä kiertotalouteen liittyviä ratkaisuja. Loppuvuodesta 2022 toimintansa aloittaneen kunnan hankintatiimin tehtävänä on hankintatoimen kehittäminen kunnassa ml. lainsäädännön seuraaminen ja hankintaohjeiden noudattamisen seuranta. Seurantaan liittyy uudistuvan hankintalain tavoitteena olevien kestävien hankintojen edistäminen ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista näkökulmista. Tämä toteutetaan mm. kilpailutustyökalun vakiokriteeristöä kehittämällä.

Vuoden 2023 aikana kunta kilpailutti sähköautojen latausasemat. Osa kunnan keskustaan tulleista latausasemista on kunnan omistuksessa. Osa latausasemista on maanvuokrasopimuksella ulkoistettu operaattorin palvelutuotannolla hoidettavaksi.

Kuntaan on tullut aloite osayleiskaavoituksesta tuulivoimaoperaattorilta, ja valtuusto on hyväksynyt kyseisen osayleiskaavoitusaloitteen. Kaavan laatiminen on vireillä.

1.1.6. Muut ei-taloudelliset asiat

Kunta huomioi hankinnoissa ja niiden ohjeistuksissa yhteiskuntavastuun ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat. Tilaajavastuulain noudattaminen toteutuu vakiokriteeristöllä hankintajärjestelmässä. Kunnan sisäisenä työryhmänä aloittaneen hankintatiimin tehtävänä on kehittää hankintoja kestävään ja tehokkaaseen suuntaan myös huomioiden innovatiiviset näkökulmat aina kun mahdollista.

Prosessien kehittäminen hyödyntämällä uusia sovelluksia on pitkän tähtäimen vastuullista organisaation kehittämistä ja varmistaa uudistumisen kunnan toiminnassa.

Helmikuussa 2024 päivitetty hankintaohje sisältää uusitun yritysvaikutustenarviointilomakkeen, joka täytetään kaikista kynnysarvot ylittävistä hankinnoista. Arviointi tehdään sanallisesti ensin hankinnan suunnitteluvaiheessa, jolloin se ohjaa hankinnan toteutusta. Hankinnan päätösvaiheessa arvioidaan edelleen sanallisesti, kuinka suunnitteluvaiheen arvioinnit toteutuivat. Hankintaohjeeseen on lisätty myös hankintaesityslomake, joka täytetään alkuun kaikkien kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta ja käsitellään hankintatiimissä.

1.1.7. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kuntaliiton syyskuussa 2023 tekemän Talousbarometrin mukaan kuntien talouden tilanne on ollut keskimäärin hyvä. Kuitenkin puolet kunnista arvioi vastauksissaan talousnäkymät huonoiksi tai erittäin huonoiksi 12 kuukauden kuluttua. Myös vuoden 2024 näkymät arveltiin heikommiksi kyselyvuoteen verrattuna. Selvä enemmistö kunnista myös arveli joutuvansa sopeuttamaan talouttaan heikentyvien näkymien vuoksi. Heikentyneet talousodotukset perustuvat pitkittyneen taloustaantumien aiheuttamiin heikompiin kuntien verotuloihin ja korkeampiin menoihin. Barometri indikoi selkeää veroprosentin korotuspainetta.

Kuntien sopeutustoimilla joudutaan paikkaamaan myös valtionosuuksien romahdus sekä kulupuolelta erityisesti korkokulujen kasvu ja ripeästi kasvavat palkat tulevina vuosina.

Talousbarometrin mukaan osa kunnista investoi voimakkaasti uusien investointien keskittyessä suuriin kaupunkeihin. Osassa kunnista investoinnit vähenevät ja neljänneksen osalta investoinnit pysyvät ennallaan.

Valtaosassa kuntakonserneja lainakanta kasvaa lähivuosina. Erityisesti lainakanta kasvaa suurissa kaupungeissa.

Kunnan on kiristyvästä taloustilanteesta huolimatta varmistettava, että vuosittain varataan riittävät resurssit kiinteistöjen tai muiden vastaavien ylläpitoa vaativien omaisuserien hoitamiseen.

Valmistumassa oleva kiinteistöstrategia tulee antamaan raamit pitkällä tähtäimellä kiinteistöihin

varattaville resursseille, jotka takaavat mahdollisuudet suunnitelmalliseen ja reaaliaikaiseen kiinteistöjen ylläpito- ja kehittämistyöhön. Korjausvelan kertymistä tulee välttää ennakoimalla korjaus- ja ylläpitotarpeet.

Kuntasektorin kiristyvät työmarkkinat kannustavat kuntaa huolehtimaan maineestaan työnantajana, kun ammattitaitoisen ja koulutetun työvoiman saatavuus vaihtelee. Virikkeellinen työpaikka edellyttää, että henkilöstöstä huolehditaan kouluttamalla ja motivoimalla. Työvoiman saatavuuteen vaikuttaa myös kunnan vetovoima, minkä vaaliminen on yksi strategian kärkipainopisteistä.

Parhailaan käynnissä olevan kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamistyön tavoitteena on kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuuden uudistaminen vastaamaan kuntien uutta roolia sote-uudistuksen voimaantumisen ja TE-uudistuksen jälkeen. TE-uudistus tulee laajentamaan kuntien tehtäviä ja velvoitteita vuonna 2025, minkä myötä kuntien menot lisääntyvät vuodesta 2025 alkaen sekä laajenevien työllisyyspalvelutehtävien menojen että laajentuvan etuuksien maksuvastuun takia.

Ennusteen mukaan kuntien valtionrahoitus pienenee noin 20 % vuodesta 2025 alkaen verrattuna vuoden 2023 tasoon. Tämä arvio sisältää verotulomenetysten korvauksen mutta ei TE-uudistuksen 2025 valtionosuusvaikutusta.

Kiinteistöverouudistus vuoden 2026 alusta tulee vaikuttamaan kiinteistöveron arvostamisperusteisiin. Kunnan kiinteistöprojektin tuloksena päivitetty kiinteistötiedot vaikuttavat osaltaan verotuksen tasoon.

1.1.8. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

1.1.8.1. Toiminnalliset riskit

Vakuutusurva

Oikea-aikainen ja oikein mitoitettu vakuutusurva. Yli- tai alivakuuttamisen välttäminen.

Hankintoihin liittyvät riskit

Ajantasaiset tiedot ja osaaminen muuttuvan hankintalainsäädännön ja -prosessien jalkauttamiseksi. Lisääntyvät ja monipuolistuvat vaatimukset hankintojen laadukkaaseen toteuttamiseen mm. vastuullisuuden ja kestävyysnäkökulmista. Hankintapäätöksiin ja sopimuksenaikaiseen toimintaan liittyvä seuranta ja valitukset, jotka voivat aiheuttaa taloudellisia ja toimintaan kohdistuvia isoja haasteita. Kunnan tarpeiden ja intressien sekä paikallisten yritysten odotusten kohtaaminen vaatii ymmärrystä ja yhteistyötä molemmilta osapuolilta.

Tietosuoja ja järjestelmät

Järjestelmiin kohdistuvat tietomurrot ja laiminlyönnit tietosuojan osalta. Henkilöstön osaaminen ja sitoutuminen tietosuojaohjeiden noudattamiseen. Jatkuvasti laajeneva globaali tietomurtouhka.

Hyvinvointialueiden ja kuntien välinen yhteistyö

Uudet haasteet kuntien edunvalvonnassa ja hyvinvointialueen palveluverkon muodostumisessa.

TE-uudistuksen vaikutukset

Vuoden 2025 alusta tapahtuvan muutoksen jälkeinen palveluntuotanto ja sen kustannukset. Alueellisen yhteistyön haasteet. TE-uudistuksen vaikutukset valtionosuuksiin.

Maailmanlaajuiset epidemiat

Ihmisten terveyttä ja yhteiskunnan toimintakykyä uhkaavat epidemiat, joihin laajenemiseen ehkäisyyn rajalliset paikalliset mahdollisuudet. Koronapandemian ja uusien pandemioiden uhka.

Henkilöstöriski

Osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saanti ja riittävyys tarvitaan takaamaan resurssit kuntien muuttuvan toimintaympäristön ja tehtäväkentän hoitamiseen. Henkilöstön tietotaidon kehittäminen pienenevällä koulutusresurssilla. Poikkeustilanteisiin liittyvän varamiehityksen tarve ja saatavuus erityisesti kriittisten tehtävien osalta.

Palvelujen riittävä taso

Erytisesti varhaiskasvatuksen ja opiskeluhoillon riittävän resurssoinnin haasteet. Kasvavien kustannusten aiheuttamat palvelujen tuotantoon kohdistuvat säästötarpeet.

Vesihuoltoverkostot

Ikääntyvän verkoston uusimispaineet. Kasuvat kustannukset aiheuttavat hinnankorotuspaineita.

1.1.8.2. Taloudelliset riskit

Korkoriski

Epävarmuus korkojen kehittymisestä erityisesti lyhytaikaisen käyttöomaisuuteen liittyvässä luototuksessa. Kuntatodistuksilla on rahoitettu kassaa aiempina vuosina, mikä on tuottanut korkotuottoja. Korkotasossa tapahtunut muutos kasvatti merkittävästi kunnan korkokuluja vuonna 2023. Rahoitusmarkkinoiden iso muutos rasittaa kunnan taloutta ja kasvattaa rahoituksen kustannuksia merkittävästi. Konsernin rahoitusriskin vähentämiseksi tutkitaan konsernitilin käyttöönottoa.

Kustannustason nousu

Edelleen kasvavat tavaroiden ja palvelujen hinnat nostavat kunnan toimintakuluja ja heikentävät sen myötä toimintakatetta. Kustannusten nousu vaikuttaa käyttöpääoman tarpeeseen ja investointimäärärahojen määrään.

Pienenevät toimintatuotot

Lainsäädännön ohjaamat asiakasmaksut mm. varhaiskasvatuksen osalta ovat pienentäneet merkittävästi maksutuottojen määrää.

Valtionosuuksien ja verorahoituksen kehitys

Erytisesti vuodesta 2024 alkaen pienenevät valtionosuudet. Verorahoituksen vaikea ennustettavuus ja sidonnaisuus yleisiin suhdannevaihteluihin.

Takausriskit

Kunnan myöntämiin takauksiin liittyvät takauksensaajan toimintaan liittyvät epävarmuustekijät. Kuntalain § 129 tulkinnanvaraisuudet.

Kiinteistöihin kohdistuvat riskit

Kiinteistöjen omistamiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvät kustannuspaineet ja korjausvelka. Tasapainoilu saneerauksista aiheutuvien tasearvojen nousun ja kiinteistöjen tasearvon alittavasta myyntihinnasta aiheutuvien tappiokirjausten välillä. Huonokuntoisten kiinteistöjen purkamisesta aiheutuvat kustannukset. Sotekiinteistöjen epävarma tulevaisuus.

1.2. Kokonaistalouden tarkastelu

1.2.1. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja. Laskelmassa käytetään vain ulkoisia tuloja ja menoja.

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Toimintakate on hieman heikentynyt edellisestä vuodesta.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

=100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista. Tunnusluku + 22 % on vahvistunut selvästi edellisestä vuodesta (+10 %).

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletuksen mukaisesti kunnan tulorahoitus on riittävä, mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen. Samalla edellytetään, että poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investointitaso määritetään olemassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävän pitkä keskimäärän osoittamiseksi. Investointitasoa on arvioitava tätä pitemmällä jaksolla, jos suunnittelukaudelle ajoittuu poikkeuksellisen suuri investointihanke. Vuosikate on vahvistunut edellisestä vuodesta ja kattaa poistot.

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Tunnuslukua käytetään vakiintuneesti vuosikatteen ja poistojen vertailussa. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Tunnusluku + 107 % osoittaa vuosikatteen kattavan poistojen määrän. Tunnusluku on hieman parantunut edellisestä vuodesta (+101 %).

Vuosikate euroa / asukas

Tunnuslukua käytetään yleisesti tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla em. keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Tunnusluku + 352 € on parantunut edellisestä vuodesta (+298 €).

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, joten tulorahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella. Tilikauden 2023 tulos on 125 282,91 € ylijäämäinen.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen. Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä on esitetty kappaleessa 1.5.1.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut ulkoinen, 1 000 eur

	2023	2022
Toimintatuotot	3 698	4 424
Toimintakulut	-16 723	-44 579
Toimintakate	-13 025	-40 155
Verotulot	12 932	21 571
Valtionosuudet	1 872	19 853
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	24	5
Muut rahoitustuotot	276	344
Korkokulut	-280	-81
Muut rahoituskulut	-1	-12
Vuosikate	1 798	1 525
Poistot	-1 673	-1 507
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	125	18
Tilikauden yli/-alijäämä	125	18
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	22	10
Vuosikate/Poistot, %	107	101
Vuosikate, €/asukas	352	296
Asukasmäärä 31.12	5 115	5 155

1.2.2. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella. Laskelmassa käytetään vain ulkoisia tuloja ja menoja.

1.2.2.1. Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Positiivisena tunnusluku ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhentämiseen ja kassan vahvistamiseen ja negatiivisena tunnusluku ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tunnusluku 8 114 t€ on parantunut edellisestä vuodesta.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuositake} / \text{Investointien omahankintameno}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainoilla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet. Investointien tulorahoituksen tunnusluku 207 % on parantunut edellisvuodesta.

1.2.2.2. Lainanhoito

Lainanhoitokate = (Vuositake + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Tunnusluku kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluku on 1 tai suurempi. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2 ja tyydyttävä, kun tunnusluku on 1–2. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, lainanhoitokyky on heikko ja vieraan pääoman hoitoon joudutaan ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Kuntaliitto on suosittanut, että tunnusluku olisi vähintään 1,3. Tunnusluku + 1,2 on parantunut edellisestä vuodesta.

1.2.2.3. Maksuvalmius

Kassan riittävyys, pv

= 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Riittävänä tasona pidetään 14 päivän maksuvalmiutta. Tunnusluku 7,1 on parantunut edellisestä vuodesta.

RAHOITUSLASKELMA	1 000 €	2023	2022
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate		1 798	1 526
Satunnaiset erät		0	0
Tulorahoituksen korjaukset		-163	-689
Investointien rahavirta			
Investointimenot		-868	-1 008
Rahoitusosuudet investointeihin		0	40
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot- ja menot		178	609
Toiminnan ja investointien rahavirta		945	478
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset			
Antolainasaamisten vähennykset		142	115
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-1 463	-1 463
Lyhytaikaisten lainojen muutos		1 500	-3 000
Oman pääoman muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos		-114	-37
Vaihto-omaisuuden muutos		0	0
Pitkäaikaisten saamisten muutos			
Lyhytaikaisten saamisten muutos		994	711
Korottomien velkojen muutos		-1 898	1 157
Rahoituksen rahavirta		-839	-2 517
Rahavarojen muutos		106	-2 039
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		377	271
Rahavarat 1.1.		271	-2 310
		106	-2 039
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (2019-2023), 1000 €		8114	6405
Investointien tulorahoitus, %		207	157
Lainanhoitokate		1,2	1,0
Kassan riittävyys, pv		7,1	2,09
Asukasmäärä 31.12.		5115	5155

1.2.3. Tase ja sen tunnusluvut

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Tunnusluvun laskentakaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 % tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Tunnusluku 64,7 % on vahvistunut hieman edellisvuodesta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Laskentakaavassa käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Tunnusluku 72,3 % on heikentynyt merkittävästi edellisestä vuodesta.

Kertynyt yli-/alijäämä

= Edellisten tilikausien yli-/alijäämä + Tilikauden yli-/alijäämä

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas

Tunnusluvut osoittavat, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on tulevana vuosina katettava. 31.12.2023 taseeseen kertynyt ylijäämä on + 8 760 t€ eli + 1 713 €/asukas.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainakanta 31.12. €/asukas

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakanta oli tilikauden päättyessä 11,1 M€. Lainakanta asukasta kohti oli 2 164 €/asukas mikä on hiukan enemmän kuin edellisenä vuonna.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Lainasaamisia on tilikauden päättyessä + 769 t€, mikä on vähemmän kuin edellisvuonna.

Tase

	1 000 €	2023	2022		2023	2022
VASTAAVAA				VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT				OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet		66	57	Peruspääoma	16 724	18 418
Aineelliset hyödykkeet				Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	8 635	8 616
Maa- ja vesialueet		4 120	4 136	Tilikauden yli-/alijäämä	125	19
Rakennukset		16 739	17 079	OMA PÄÄOMA	25 484	27 053
Kiinteät rakenteet ja laitteet		8 914	9 214	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto		85	85	Muut pakolliset varaukset		
Muut aineelliset hyödykkeet		140	140	PAKOLLISET VARAUKSET		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Keskeneräiset hankinnat		5	7	Valtion toimeksiannot	3	3
Aineelliset hyödykkeet		30 003	30 661	Lahjoitusrahastojen pääomat	509	624
Sijoitukset				Muut toimeksiantojen pääomat	4	5
Osakkeet ja osuudet				TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	516	632
Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä		5 841	6 041	VIERAS PÄÄOMA		
Kuntayhtymäosuudet		3	1 697	Pitkäaikainen		
Osakkeet ja osuudet osak.ja omist.yht.		85	85	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 878	5 340
Muut osakkeet ja osuudet		560	531	Saadut ennakot	8	8
Osakkeet ja osuudet		6 489	8 354	Muut velat	229	229
Muut lainasaamiset		769	912	Pitkäaikainen	4 115	5 577
Muut saamiset		8	8	Lyhytaikainen		
Sijoitukset		7 267	9 274	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 500	4 000
PYSYVÄT VASTAAVAT		37 337	39 993	Lainat muilta luotonantajilta	1 463	1 463
TOIMEKSIANTOJEN VARAT				Ostovelat	1 063	2 156
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet		9	9	Muut velat	169	153
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		9	9	Siirtovelat		
VAIHTUVAT VASTAAVAT				Siirtyvät korot	42	27
Vaihto-omaisuus		47	46	Lomapalkkajaksotus	920	856
Saamiset				Valtionosuusennakot	120	383
Pitkäaikaiset saamiset				Muut siirtovelat	2	639
Muut saamiset		505	1 058	Siirtovelat	1083	1905
Lyhytaikaiset saamiset				Lyhytaikainen	9 279	9 677
Myyntisaamiset		413	432	VIERAS PÄÄOMA	13 394	15 255
Lainasaamiset		135	150	VASTATTAVAA	39 394	42 938
Muut saamiset		247	261	TUNNUSLUVUT	2023	2022
Siirtosaamiset				Omavaraisuusaste, %	64,7	63,0
Siirtosaamiset		324	717	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	72,3	33,3
Saamiset		1 625	2 619	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	8 760	8 635
Rahat ja pankkisaamiset		377	271	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 713	1 675
VAIHTUVAT VASTAAVAT		2 049	2 890	Lainakanta 31.12., 1000 €	11 071	11 033
VASTAAVAA		39 394	42 938	Lainakanta 31.12., €/asukas	2 164	2 140
				Lainasaamiset, 1000 €	769	912
				Lainat ja vuokravastuut 31.12.	12 434	12 292
				Lainat ja vuokravastuut eur/asukas	2431	2384
				Asukasäärä	5115	5155

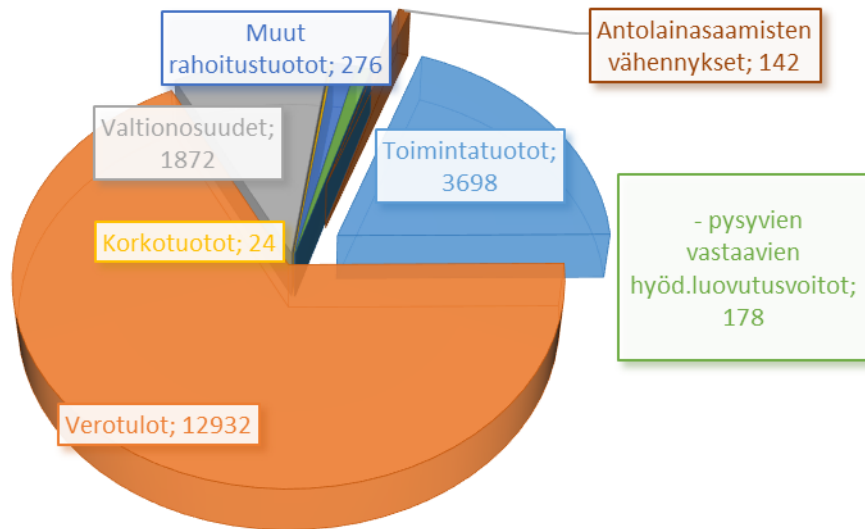
1.2.4. Kokonaistulot ja -menot, ulkoiset

ULKOISET KOKONAISTULOT JA -MENOT

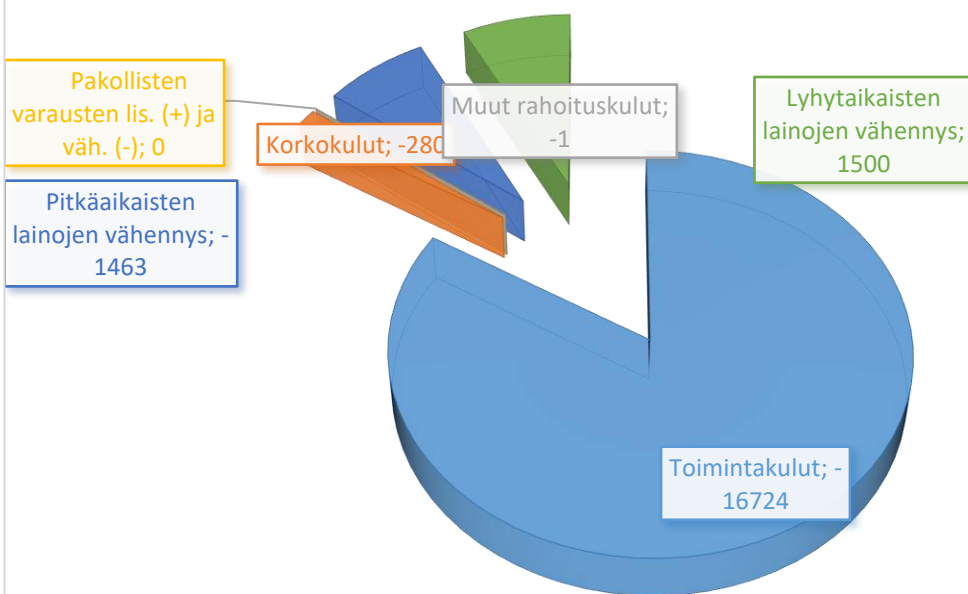
1 000 €

Tulot	2023	2022
Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	3698	4424
Verotulot	12932	21571
Valtionosuudet	1872	19853
Korkotuotot	24	5
Muut rahoitustuotot	276	344
Tulorahoituksen korjauserät		
- pysyvien vastaavien hyöd.luovutusvoitot	178	-541
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	40
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	179	609
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	142	115
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1500	0
Oman pääoman lisäykset		
Kokonaistulot yhteensä	20801	46420
Menot		
Varsinainen toiminta		
Toimintakulut	-16724	-44579
Korkokulut	-280	-81
Muut rahoituskulut	-1	-12
Tulorahoituksen korjauserät	-163	
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutustappiot	-15	
Pakollisten varausten lis. (+) ja väh. (-)	0	-212
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot		65
Investoinnit		
Investointimenot	-868	-1008
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäykset	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1463	-1463
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	1500	-3000
Kokonaismenot yhteensä	-18014	-50290
Kokonaistulojen ja menojen erotus	2787	-3870
Täsmäytys:		
Muut maksuvalmiuden muutokset	2681	-1832
Rahavarojen muutos	106	2039
Erotus	2787	-3871

KOKONAISTULOT 1 000 €

KOKONAISMENOT, €

1.3. Konsernitarkastelu

1.3.1. Konsernitilinpäättökseen sisältyvät yhteisöt

Osakeyhtiöt

Y-tunnus	Yhteisön nimi	Kunnan omistusosuus
0882706-1	Kangasniemen Vuokratalot Oy	100 %
0901139-8	Ki Oy Kangasniemen Kunnantalo	100 %
0921896-2	Ki Oy Kangasniemen Teollisuustalo	100 %
0536715-1	Kangasniemen Matkakiinteistö	60 %

Kuntayhtymät

0215839-7	Etelä-Savon Maakuntaliitto	3,79 %
3320660-3	Sateenkaaren erityiskoulun ky	11,11 %

1.3.2. Konsernin toiminnan ohjaus

Konserniohjauksen periaatteet on määritelty 1.6.2021 päivitetystä Kangasniemen kunnan konserniohjeessa. Konserniohje tullaan päivittämään vuoden 2024 aikana.

1.3.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Ki Oy Kangasniemen Kunnantalo on siirtynyt kokonaan Kangasniemen kunnan omistukseen, kun Kansaneläkelaitos on myynyt osuutensa Kangasniemen kunnalle 1.1.2023.

Etelä-Savon Sairaanhoidopiiri on lopettanut toimintansa 31.12.2022 ja sen toiminnot ovat siirtyneet Etelä-Savon hyvinvointialueelle. Vastaavasti ne kunnan toiminnot, jotka on aiemmin tuotettu Etelä-Savon sairaanhoidopiirillä liittyen perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon ovat siirtyneet pois kunnan järjestämisvastuulta hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu sairaanhoidopiirin lopettamisen myötä 31.12.2022.

Ki Oy Kangasniemen Vuokrataloyhtiön isännöintipalvelu kilpailutettiin EU-kilpailutuksena vuoden 2023 lopussa, minkä seurauksena isännöintipalvelun toimittaja vaihtui 1.1.2024 alkaen.

1.3.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Useisiin kuntakonsernin kiinteistöihin liittyvä saneeraustarve tulee rasittamaan kuntakonsernin taloutta tulevina vuosina. Samaan aikaan joudutaan tekemään Ki Oy Kangasniemen Kunnantalon lisäpoistoja vielä vuosien 2023 -2026 aikana 150 t€ kunakin neljänä vuonna. Kuntakonsernin tulos oli 342 t€ ylijäämäinen.

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin poistuminen kuntakonsernista vakauttaa edelleen kuntakonsernin taloutta ja sen kehityksen ennustettavuutta.

1.3.5. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Hallintosäännön mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja sekä talous- ja hankepäällikkö. Kunnanjohtajan sekä talous- ja hankepäällikön tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

Konsernijohtoon tehtävät ja toimivalta on määritelty kunnanhallituksen osalta siten, että kunnanhallitus

1. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle
2. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoi konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan
3. määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohdallisen työnjaon
4. antaa valtuustolle kolmannesvuosittain raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä
5. arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa sekä
6. käsittelee arvioinnin tulokset ja johtopäätökset valtuuston puheenjohtajiston kanssa
7. käyttää osakkeenomistajalle kuuluvaa päätösvaltaa silloin, kun päätös tehdään yhtiökoukosta pitämättä.

Kunnanjohtaja

1. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnasta kunnanhallitukselle
2. seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymistä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kunnanhallitukselle
3. antaa kunnan ennakkokannan konserniohjeen edellyttämistä asioista
4. valmistele konserniohjeessa tarkoitetun ennakkohyväksynnän antamisesta tytäryhteisöille ja lausuu tarvittaessa tytäryhtiöille ja lausuu tarvittaessa tytäryhteisöille näiden taloussuunnitelmista ja -arvioista
5. tekee vaatimuksen ylimääräisen yhtiökokouksen tai vastaavan koolle kutumisesta
6. valmistele kunnanhallitukselle yhtiöiden ja muiden yhteisöjen perustamista, osakkeiden ja osuuksien ostamista ja myymistä sekä säätiöiden perustamista koskevista asioista
7. valmistele kunnanhallitukselle perustamisen jälkeen, osakassopimuksen ja muihin vastaaviin asiakirjoihin tehtävistä muutoksista

8. tekee vaatimuksen erityistilintarkastuksen järjestämiseksi
9. vastaa konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta
10. valmistelee kunnanhallitukselle keskeisimmät elinvoimahankkeet
11. edistää ja kehittää kuntakonsernin ja elinkeinotoimijoiden välistä yhteistyötä
12. vastaa elinvoimaa tukevien kumppanuuksien kehittämisestä
13. edistää ja kehittää osaltaan kuntamarkkinointia.

Kunnan tytäryhtiön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Konsernijohto ja konsernijaosto seuraavat säännöllisesti tytäryhtiöiden toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhtiön tulee antaa seurantaan varten kunnalle raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä kunnan talousarvion täytäntöönpano-ohjeen raportointiohjeistuksen mukaisesti. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle. Talouden ja toiminnallisten tavoitteiden seurannan osalta konserniohje on toteutunut hyvin.

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus päättää ehdokkaisen nimeämisestä tytäryhtiöiden hallituksiin. Tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä ja huolehtii tilintarkastuksen kilpailutuksesta.

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada tytäryhteisöltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot.

Tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin kunnan hankintaohjeita. Konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen kilpailuttamisrajaksi hyväksytään 15 000 euroa.

Konsernivalvontaa kehitetään kuluvana vuotena etenkin hankintojen yhdenmukaistamisen ja konserniyhteistyön tiivistämisen tiimoilta. Myös konsernivalvontaa tehostetaan siten, että konsernin tytäryhtiöiden tulokset ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen raportoidaan neljännesvuosittain kunnan osavuosisikatsauksen yhteydessä kunnanvaltuustolle.

1.3.6. Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA

	1 000 €	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	+	5 005 873	31 779 708
Toimintakulut	-	17 747 477	70 822 108
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta) +/-		-617	-49 554
TOIMINTAKATE		-12 742 222	-39 091 954
Verotulot	+	12 932 302	21 570 579
Valtionosuudet	+	1 977 487	19 852 613
Rahoitustuotot ja -kulut			0
Korkotuotot	+	21 798	12 450
Muut rahoitustuotot	+	277 461	356 358
Korkokulut	-	408 204	169 826
Muut rahoituskulut	-	8 556	52 294
VUOSIKATE		2 050 066	2 477 926
Poistot ja arvonalentamiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-	1 352 013	2 705 715
Arvonalentumiset	-	350 000	346 798
Omistuksen eliminointi ero		0	21 333
TILIKAUDEN TULOS		348 053	-553 254
Tilinpäätössiirot	+/-	-6 120	35 391
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ		341 933	-517 863

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot / Toimintakulut, %	28	45
Vuosikate / Poistot, %	152	92
Vuosikate, €/asukas	401	481
Asukasmäärä	5115	5155

1.3.7. Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1 000 €	2023	2022
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	+/-	2 050 066	2 477 926
Satunnaiset erät	+/-	0	21 333
Tilikauden verot		0	0
Tulorahoituksen korjauserät	+/-	-162 430	-1 291 386
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	902 903	2 349 510
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0	42 430
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutust	+	178 965	835 761
<i>Toiminnan ja investointien rahavirta</i>		<u>1 163 698</u>	<u>-263 447</u>
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-	0	-191
Antolainasaamisten vähennykset	+	142 167	115 167
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	0	841 261
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	1 742 281	-1 921 589
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	1 526 615	-2 865 491
Oman pääoman muutokset	+/-	1 000	0
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muuto	+/-	-113 902	-37 617
Vaihto-omaisuuden muutos	+/-	-390	-4 835
Saamisten muutos	+/-	394 251	-172 192
Korottomien velkojen muutos	+/-	-1 256 830	1 868 141
<i>Rahoituksen rahavirta</i>		<u>2 435 193</u>	<u>-2 177 346</u>
Rahavarojen muutos		114 329	-2 440 793
Rahavarojen muutos		114 329	-2 440 793
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		1 087 785	2 166 111
Rahavarat 1.1.		<u>973 456</u>	<u>4 606 904</u>

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, €	7 596	3 467
Investointien tulorahoitus, %	227	103,6
Pääomamenojen tulorahoitus, %	78	
Lainanhoitokate	1,1	0,9
Kassan riittävyys	19	10,6
Asukasmäärä	5115	5155

1.3.8. Konsernitase ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE 1 000 €

Vastaavaa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	126 080	201 019
Aineettomat oikeudet	126 080	164 433
Muut pitkävaikuttaiset menot	0	36 587
Ennakkomaksut	0	0
Aineelliset hyödykkeet	30 636 659	41 216 506
Maa- ja vesialueet	4 470 126	4 466 139
Rakennukset	16 983 563	26 392 431
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 917 552	9 477 305
Koneet ja kalusto	119 951	693 436
Muut aineelliset hyödykkeet	140 030	166 341
Keskeneräiset hankinnat	5 438	20 853
Sijoitukset	950 115	1 084 189
Osakkuusyhteisöosuudet	129 332	155 368
Muut osakkeet ja osuudet	561 292	611 460
Joukkovelkakirjasaamiset	0	0
Muut lainasaamiset	250 960	298 627
Muut saamiset	8 531	18 734
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	322 058	144 057
Valtion toimeksiannot	313 011	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0	0
Muut toimeksiantojen varat	9 048	144 057
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	46 717	195 711
Saamiset	1 641 209	5 981 532
Pitkäaikaiset saamiset	505 282	1 058 241
Lyhytaikaiset saamiset	1 135 927	4 923 291
Rahoitusarvopaperit	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	1 087 785	2 170 749
VASTAAVAA YHTEENSÄ	34 810 623	50 993 763

KONSERNITASE

Vastattavaa	2023	2022
OMA PÄÄOMA	17 405 339	19 045 487
Peruspääoma	16 723 902	18 417 537
Arvonkorotusrahasito	0	0
Muut omat rahastot	631 071	42 989
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-291 567	1 102 825
Tilikauden yli-/alijäämä	341 933	-517 863
VÄHEMMISTÖOSUUDET	28 541	72 614
POISTOERO JA VAPAAEHTOSET VARAUKSET		
Poistoero		
Vapaaehtoiset varaukset		
PAKOLLISET VARAUKSET	0	339 759
Eläkevaraukset		
Muut pakolliset varaukset	0	339 759
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	829 364	785 694
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahaston pääomat	0	0
Muut toimeksiantojen pääomat	829 364	785 694
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen	6 750 330	15 860 211
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 512 836	15 617 512
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Laskennalliset verovelat	0	0
Muut pitkäaikaiset velat	237 494	242 699
Lyhytaikainen	9 797 048	14 889 998
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 300 313	6 083 381
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	14 874	0
Ostovelat	1 116 390	0
Muut lyhytaikaiset velat	212 933	8 806 617
Siirtovelat	1 152 539	0
Laskennalliset verovelat	0	0
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	34 810 623	50 993 763

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	49	38
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	84	42
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	50	585
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/asukas	10	113
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	14 151	21 699
Konsernin lainat, €/asukas	2 766	4 209
Lainat ja vastuut 31.12. 1000 €	16 830	22 979
Lainat ja vastuut 31.12. euroa/asukas	3 290	4 458
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	251	298
Kunnan asukasmäärä	5 115	5 155

1.3.9. Konsernin avaava tase

	Konsernitase 2022 Muutos		Aloittava konsernitase 1.1.2023
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT:			
Aineettomat oikeudet	164 432,68	-105 358,80	59 073,88
Muut pitkävaikutteiset menot	36 586,56	0,00	36 586,56
Konserniliikearvo	0,00	0,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00
Aineettomat hyödykkeet	201 019,24	-105 358,80	95 660,44
Maa- ja vesialueet	4 466 139,32	-14 495,95	4 451 643,37
Rakennukset	26 392 431,04	-8 906 485,70	17 485 945,34
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 477 305,21	-263 383,21	9 213 922,00
Koneet ja kalusto	693 436,36	-563 085,76	130 350,60
Muut aineelliset hyödykkeet	166 341,13	-4 649,57	161 691,56
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinn	20 852,77	-13 826,73	7 026,04
Aineelliset hyödykkeet	41 216 505,83	-9 765 926,92	31 450 578,91
Osakkuusyhteisöosuudet	155 368,29	-72 078,24	83 290,05
Tytäryhteisöosakkeet	0,00	0,00	0,00
Kuntayhtymäosuudet	0,00	0,00	0,00
Muut osakkeet ja osuudet	611 460,02	-55 638,98	555 821,04
Lainasaamiset	298 626,63	0,00	298 626,63
Muut saamiset	18 734,03	-10 203,53	8 530,50
Sijoitukset	1 084 188,96	-137 920,75	946 268,21
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	42 501 714,03	-10 009 206,47	32 492 507,56
Valtion toimeksiannot		0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet		0,00	0,00
Muut toimeksiantojen varat	144 056,81	-1 882,14	142 174,67
Toimeksiantojen varat	144 056,81	-1 882,14	142 174,67
VAIHTUVAT VASTAAVAT:			
Vaihto-omaisuus	195 711,04	-149 383,75	46 327,29
Lainasaamiset	1 058 240,98	0,00	1 058 240,98
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	-100,98	-100,98
Pitkäaikaiset saamiset	1 058 240,98	-100,98	1 058 140,00
Myyntisaamiset	4 923 291,34	-1 010 220,91	3 913 070,43
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	-354 614,42	-354 614,42
Siirtosaamiset	0,00	-1 859 715,08	-1 859 715,08
Lyhytaikaiset saamiset	4 923 291,34	-3 224 550,41	1 698 740,93
Saamiset	5 981 532,32	-3 224 651,39	2 756 880,93
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	0,00
Muut arvopaperit	0,00	0,00	0,00
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	2 170 748,82	-1 248 460,21	922 288,61
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	8 347 992,18	-4 622 495,35	3 725 496,83
VASTAAVAA	50 993 763,02	-14 633 583,97	36 360 179,05

	Konsernitase 2022 Muutos		Aloittava konsernitase 1.1.2023
VASTATTAVAA			
Peruspääoma	18 417 536,51	-1 693 634,85	16 723 901,66
Liittymisrahasto	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot	42 989,41	-16 094,07	26 895,34
Ylijäämä, ed. tilikaudet	1 102 824,64	-230 026,79	872 797,85
Tilikauden yli-/alijäämä	-517 863,23	-222 323,18	-740 186,41
Oma pääoma	19 045 487,33	-2 162 078,89	16 883 408,44
Vähemmistöosuudet	72 614,06	0,00	72 614,06
Poistoero	0,01	0,00	0,01
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00	0,00
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0,01	0,00	0,01
Eläkevaraukset	0,00	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	339 758,50	-339 758,49	0,01
Pakolliset varaukset	339 758,50	-339 758,49	0,01
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	0,00	-1 905,12	-1 905,12
Muut toimeksiantojen pääomat	785 694,41	-20 406,18	765 288,23
Toimeksiantojen pääomat	785 694,41	-22 311,30	763 383,11
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 617 511,70	-7 374 894,77	8 242 616,93
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00
Muut velat	242 698,89	-5 204,90	237 493,99
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset verovelat	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikainen vieras pääoma	15 860 210,59	-7 380 099,67	8 480 110,92
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 083 381,36	-320 360,62	5 763 020,74
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	8 806 616,79	-1 666 091,65	7 140 525,14
Muut velat	0,00	-497 679,18	-497 679,18
Siirtovelat	0,00	-2 245 204,18	-2 245 204,18
Laskennalliset verovelat	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikainen vieras pääoma	14 889 998,15	-4 729 335,63	10 160 662,52
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	30 750 208,74	-12 109 435,30	18 640 773,44
VASTATTAVAA	50 993 763,02	-14 633 583,97	36 360 179,05

1.4. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Erillinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportti on laadittu osana tilinpäätösasiakirjoja. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisen kokonaisuutta ja se sisältyy kunnan normaaliin toimintaan eikä näin ollen ole kyse erillisestä prosessista. Käytännössä tämä tarkoittaa jatkuvaa toiminnan arviointia annettujen ohjeiden mukaisesti. Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Kunnanhallitus valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti sekä antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 14.12.2020 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Sisäisen valvonnan ohjeen valmistelussa on noudatettu Kuntaliiton suositusta Kuntalain sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien säännösten toimeenpanosta.

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Valtuusto päättää kunnan hallinnon järjestämisestä hallintosäännöllä. Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnanjohtaja. Operatiivinen sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestäminen on siten osa kunnanhallitukselle ja kunnanjohtajalle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää. Kunnanhallitus hyväksyi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen kokouksessaan 10.5.2021. Ohje on voimassa 1.6.2021 alkaen kumoten samalla vanhat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.

Hallintosäännön luvussa 10 on säädetty sisäisen valvonnan vastuista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje oli viimeksi hyväksytty vuonna 2012. Päivitetyin ohjeen liitteenä on Excel-pohjainen riskienarviointilomake. Lomake on seurannan työkalu, jolla sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa voidaan arvioida. Tiedostoon on eri välilehdille jaettu sisäisen valvonnan pääkohteet ja se toimii johdon työkaluna sisäisen valvonnan toteutumisen ja riskienarvioinnin seurannassa. Tuloksia tulee käsitellä säännöllisesti johto- ja esimiestasoilla ja niiden pohjalta kunnanhallitus tekee vuosittain selkoa toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksessa kunnanhallitus raportoi, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää kulloinkin voimassa olevalla suunnitelmakaudella.

Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatimiin selontekoihin. Hallituksen alaisten toimielinten ja konsernijohtoon alaisten toimijoiden tulee käsitellä oman tehtäväalueen selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi konsernijohtolle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sisäinen valvonta on oleellinen osa kunnassa tehtävää normaalia johtamistyötä ja siitä vastaavat ennen kaikkea esimiesasemassa olevat työntekijät. Säännölliseen valvontaan kuuluvat muun muassa

talousarvion toteutumisen seuranta, toimintaperiaatteiden ja ohjeiden noudattamisen valvonta, viranhaltijoiden ja toimielinten päätösten seuranta, toiminnan ja toimintapoikkeamien seuranta osavuosisikastausten yhteydessä sekä osto- ja myyntilaskutuksen tarkastus- ja hyväksymisjärjestelmän ylläpitäminen

Organisaation tehtävät ja päätösvalta on vahvistettu hallintosäännössä. Tehtäväalueiden tavoitteet on asetettu talousarviossa ja niiden toteutumista seurataan johtoryhmässä sekä kunnanhallituksessa ja toimialojen lautakunnissa. Toimintaa ja taloutta koskevista tavoitteista raportoidaan kunnanvaltuustolle kolmannesvuosiraportoinnin yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Kunnanhallitus saa raportin taloustilanteesta kuukausittain. Talouden seuranta ja analysointi toimialoilla on jatkuvaa, jotta poikkeamiin on mahdollista reagoida riittävän ajoissa.

Kaikille toimialoille ulottuvan riskienhallintaprosessin toteutumiseksi tulee edelleen jatkaa yhteisten toimintamallien kehittämistä ja jalkauttamista. Työsuojeluriskit työpaikoilla arvioidaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa kolmen vuoden välein. Sekä henkilöstöä että omaisuutta turvaavien vakuutusten kattavuus arvioidaan systemaattisesti vuosittain. Myös talousarviovuoden aikana vakuutusturvaan on tehty tarvittavia päivityksiä.

Keskitetysti ja läpi organisaation toteutuvia kontroleja ovat muun muassa taloushallinnon prosessit sekä hankintoihin, maksamiseen, sopimushallintaan, tietoturvaan ja omaisuuden valvontaan liittyvät ohjeiden mukaiset menettelyt. Viime aikoina sopimusten toteutumisen valvontaan on kiinnitetty enenevässä määrin huomioita.

Sisäisellä valvonnalla estetään myös epäeettistä toimintaa ja väärinkäytöksiä. Ohjeisen mukaisesti jokaisella kunnan palveluksessa olevalla henkilöllä, joka työtehtäviensä hoidon yhteydessä havaitsee kunnan toiminnassa epäasianmukaisia menettelytapoja, mahdollisia laiminlyöntejä tai väärinkäytösepäilyjä, on velvollisuus ilmoittaa havainnoistaan välittömästi esimiehelleen tai toimialajohtajalle.

Raportoinnista annetaan tarkemmat ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa. Sisäisen valvonnan raportit laaditaan vuosittain hallintokunnittain ja esitetään tilinpäätöksen yhteydessä.

1.5. Tilikauden tuloksen käsittely

1.5.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Vuosikate on ylijäämäinen 1 797 745,24 €. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 1 472 462,33 €. Ki Oy Kunnantalon osakkeista on tehty alaskirjausta 200 000, 00 €. Tilikauden tulos poistojen ja arvonalentumisien jälkeen on 125 282,91 € ylijäämäinen. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää. Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että vuoden 2023 ylijäämä kirjataan omaan pääomaan tilikauden yli- ja alijäämätileille.

2. Talousarvion toteutuminen

2.1. Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä tavoitteiden toteutuminen

2.1.1. Hallintopalvelut

KUNNANHALLITUS

Tehtävän nimi: KONSERNI- JA ELINKEINOPALVELUT

Vastuuhenkilö: kunnanjohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus

Elinkeinopalvelujen tavoitteena on paikallisen elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen. Elinkeinopalvelujen yleistavoitteisiin liittyvät yritysten tukeminen ja neuvontapalvelun kehittäminen, kuntamarkkinoinnin uudistaminen sekä matkailun ja tapahtumatuotannon edistäminen.

Toiminnan painopisteitä ovat

- aloittavien yritysten neuvontapalvelut ja yritysten omistajanvaihdoksen tukeminen
- elinkeinotoimintaa ja kunnan elinvoimaa edistävien hankkeiden suunnittelu ja toteutus
- yritysten työvoiman saatavuuden turvaaminen
- luontoon ja kulttuuriin perustuvien tapahtumien ja aktiviteettien kehittäminen
- uusien matkailun palvelukokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus
- kuntabrändin ja sen markkinoinnin uudistaminen
- korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyön kehittäminen
- paikallisten yritysten ja kunnan vuorovaikutuksen edistäminen.

Yleisenä tavoitteena on uusien yrittäjien houkuttelu alueelle sekä uusien yrittäjien ja työpaikkojen määrän kasvu ja kunnan kokonaisvetovoiman lisääminen.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.1 Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Kunnan henkilöstön säännöllisten yritysvierailujen toteutus. Vähintään kolmen yritystapahtuman toteutus yhteistyössä kunnan kanssa Yritysten kasvun ja innovaatiotoiminnan tukeminen tarvittaessa hankkeiden ja oppilaitosyhteistyön avulla. Tavoite: vähintään yksi hanke käynnissä	Yritysvierailuja toteutettu. 13.11.2023 Koulutus- ja rekrytapahtuma järjestetty. 12.12.2023 yritysten rahoitusilta järjestetty. Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle – hankkeen toimenpiteitä toteutettu.

<p>2.2 Tarjoamme yrityksille neuvontaa asiakaslähtöisesti alueellisen yhteistyöverkoston puitteissa niin omistajavaihdoksissa, yrityksen perustamisessa kuin muissa yrittäjän arjen haasteissa</p>	<p>Yhteistyö Mikkelin seudun uusyrittäjäkeskuksen kanssa</p> <p>(tavoite: vähintään 12 uutta yritystä perustettu)</p>	<p>Uusyrittäjäkeskuksen kanssa on jatkettu yhteistyötä aloittavien yritysten neuvonnassa ja yrityskontaktien luomisessa.</p> <p>Uusia rekisteröityjä yrityksiä 17 kpl, lopetettuja yrityksiä 9 kpl.</p>
<p>2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.</p>	<p>Kunnan ja yritysten yhteisten keskustelutilaisuuksien järjestäminen säännöllisesti (vähintään kerran kuukaudessa yhteiset aamukahvit)</p> <p>Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle -hankkeen tavoitteiden toteuttaminen yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa</p>	<p>Yrittäjien ja kunnan yhteisiä aamukahvitilaisuuksia toteutettu kerran kuukaudessa.</p> <p>Kesän avaus -tapahtuma järjestetty yhteistyössä yrittäjäjärjestön kanssa.</p> <p>Elinvoima-hankkeen toimenpiteitä toteutettu.</p>
<p>2.4 Valmistaudumme työvoimapalveluiden siirtoon kunnille. Kehitämme uusia kustannustehokkaita työllisyshoidon malleja yhteistyössä paikallisten yritysten, järjestöjen ja alueellisen kumppaniverkoston kanssa.</p>	<p>Kunta kehittää työllisyyden hoidon malleja aktiivisena toimijana alueellisessa työllisyyden kehittämishankkeessa, jossa huomioidaan myös yrityspalvelujen siirtyminen TE-toimistoilta kunnille ja työnantajien työvoiman saatavuus.</p> <p>(tavoite: 1 alueellinen kehittämishanke käynnissä)</p> <p>Kunta osallistuu alueelliseen Te24-työvoiman palvelumallin kehittämishankkeeseen, nostaen näkyviin erityisesti kehyskuntien tarpeet palvelumallissa.</p> <p>(tavoite: 1 alueellinen kehittämishanke)</p> <p>Paikallisten yritysten rekrytoinnin tukeminen Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle –hankkeen tavoitteiden mukaisesti</p>	<p>Kunta on ollut mukana Te24-kehittämishankkeessa edistämässä alueellisen työllisyydenhoidon palvelumallin muodostumista.</p> <p>Toimittu aktiivisesti Te-palveluiden siirtymistä valmistelevissa työryhmissä pitäen yllä kehyskuntien näkökulmaa ja etua.</p> <p>Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 18.9.2023 Mikkelin seudun kuntien sopimuksen uuden työllisyysalueen perustamiseen liittyen.</p> <p>Elinvoimakehittäjä on kartoittanut paikallisten yritysten rekrytointitarpeita.</p>
<p>2.5 Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.</p>	<p>Hankintoja ohjataan kriteereillä, jotka mahdollistavat pienten paikallisten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Kriteereissä huomioidaan lain ja hankintasääntöjen vaatimukset.</p>	<p>Kunnan uutta hankintaohjetta on noudatettu.</p> <p>Kunta on kilpailuttanut mm. Kiviniemen leirintäalueen uuden yrittäjän hankinnan.</p>
<p>2.6 Etsimme toimintamalleja, joiden avulla tuetaan paikallisten tuotteiden ja palvelujen tunnettuutta.</p>	<p>Toimintamalleja kehitetään yhteistyössä paikallisen yritysverkoston kanssa sekä Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle -hankkeen avulla</p> <p>(tavoite: 2 uutta toimintamallia)</p>	<p>Uusia toimintamalleja on etsitty mm. Synsiön leirikeskuksen myynnin kautta. Kiviniemen leirintäalueelle on valittu uusi ylläpitäjä.</p>

		<p>Rantatorin ravintolarakennukseen on etsitty omistajaa ja vuokralaista. Ravintola Puulaakin vuokrasopimusta on jatkettu nykyisen yrittäjän kanssa.</p> <p>Uusi kuntabrändi ja visuaalinen ilme on nostettu esille paikallisten tuotteiden ja palvelujen markkinoinnissa.</p> <p>Paikallista matkailumarkkinointia ja palvelujen brändäystä on edistetty VisitKangasniemi-valmisteluhankkeen puitteissa.</p>
--	--	---

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.1 Tarjoamme houkuttelevia tontteja ja luonnonläheisiä asumisratkaisuja, ja tuomme niitä aktiivisesti esille kuntamarkkinoinnissa	Vähintään yhden tonttikampanjan toteutus osana kuntamarkkinointia	Kunnan some-markkinointia on tonttien osalta edistetty. Uutta kuntabrändiä on hyödynnetty tonttien markkinoinnissa.
3.4 Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollistamiseksi.	Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle -hankkeen toteutus (tavoite: vähintään 3 uutta palvelumallia)	Elinvoima-hankkeen toimenpiteitä on toteutettu.
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumisen seuranta	Kunnan ilmasto-ohjelmaa on noudatettu.
3.8 Huomiomme kunnan omassa toiminnassa luonnon monimuotoisuuden merkityksen paitsi luonnon itseisarvon näkökulmasta myös virkistystoiminnan ja alueen vetovoiman kannalta.	Luonnon monimuotoisuuden huomiointi eri toimialojen päätöksenteossa mm. Vapaa-ajan palvelujen kehittämisen yhteydessä ja kaavoituksessa	Luonnon monimuotoisuus on huomioitu mm. Yleiskaavan päivityksessä, Karhuvuoren virkistys- ja vapaa-ajan alueen kehittämisessä ja hankesuunnitelman valmistelussa. Asia on ollut esillä myös tuulivoimaan liittyvän osayleiskaavan valmistelussa.
3.10 Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.	Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle hankkeen tavoitteiden toteutuminen Kangasniemen Musiikkiviikkojen yritysyhteistyön ja markkinoinnin	Karhuvuoren hankesuunnitelman yhteydessä on järjestetty tilaisuuksia, joissa on kuultu eri sidosryhmiä, mm. Urheiluseurojen näkemyksiä. Karhuvuoren virkistys- ja

	<p>tukeminen erillisrahoitteisen hankkeen avulla (Tavoite: hankkeen käynnistäminen)</p> <p>Karhuvuoren ja liikuntapuiston palvelujen kehittäminen kuntalaisia osallistamalla</p> <p>(Tavoite:1 osallistamisen malli jalkautettu)</p>	<p>vapaa-ajan alueen kehittämistä koskeva JTF-hankehakemus on jätetty rahoittajalle, Etelä-Savon maakuntaliittoon.</p> <p>Kangasniemen Musiikkiviikkojen markkinointia ja yritysyhteistyötä koskeva hankehakemus ei saanut rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.</p> <p>VisitKangasniemi – esiselvityshanke on toteutettu yhteistyössä matkailuyritysten kanssa.</p> <p>Elinvoimahankkeen toimenpiteitä on toteutettu.</p>
3.11 Panostamme kuntamarkkinoinnissa digitaaliseen ja monikanavaiseen viestintään sekä omaleimaiseen sisällön tuotantoon.	<p>Digitaalisen viestinnän huomiointi ja painoarvon lisääminen kuntamarkkinoinnin vuosikellossa ja tapahtumatuotannossa (Tavoite: vähintään 1 hanke käynnissä, jolla asiaa edistetään)</p> <p>Kunnan digitaalisen näkyvyyden seurannan kehittäminen osana kuntamarkkinointia</p>	<p>Kunnan digimarkkinointisuunnitelmaa on valmisteltu ja digitaalisessa markkinointiviestinnässä on nostettu esille uusia visuaalisia ratkaisuja, jotka pohjautuvat kunnan brändiuudistukseen.</p>
3.12 Kirkastamme kunnan brändityötä ja markkinointisuunnitelmaa.	<p>Kunnan brändin ja sen markkinoinnin (mm. visuaalisen ilmeen) kokonaisvaltainen uudistaminen siten, että se vastaa kuntastrategian sisältöjä ja tavoiteltujen kohderyhmiä tarpeita</p> <p>(Tavoite: Kuntabrändin uudistamisen suunnitelmallinen toteutus ja loppuun saattaminen)</p>	<p>Kuntabrändiä on jalkautettu kunnan eri kohteisiin ja digitaalisiin jakelukanaviin.</p>

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle

Elinkeinojen ja kunnan elinvoiman kehittämisen riippuvuus hankerahoituksen saatavuudesta.
Muuttoliike ja ikääntyvä väestörakenne.
Yritysten työvoiman saatavuus.

Riskien toteutuminen

Kunnan kehittäminen on yhä enemmän hankerahoituksen varassa. Hankkeiden määräaikaisuus ja rahoituksen ehdot asettavat omat rajoitteensa kehittämistyölle (rahoitettavien kohteiden tukikelpoisuus ym.). Hankerahoituksen saamiseen liittyy jatkuva epävarmuus, mikä asettaa omat haasteensa pitkäjänteiselle kehittämistyölle.

Väestökehitys ja nettomuutto on pysynyt kuluvana vuonna varsin suotuisana, vaikka kunnan väkimäärä on ollut hitaassa laskussa. Selittävänä tekijänä on ollut erityisesti alhainen syntyvyyskehitys.

Yritysten työvoiman saatavuus on heijastellut osin suhdannetilannetta. Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa –hanke on tehnyt toimenpiteitä yritysten työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.

	Ed.v.tot 2022 01-12	Budjetti+ muutos	Toteutuma 2023 01-12	Käyttö-%	Muutos-%
KONSERNI- JA ELINKEINOPALVELUT 2023 - TALOUS sisäiset ja ulkoiset					
Toimintatuotot	348 526,56	497 040	512 583,18	103,1	47,1
Toimintakulut	-773 370,13	-1 131 327	-1 068 532,28	94,4	38,2
Toimintakate	-424 843,57	-634 287	-555 949,10	87,6	30,9

Tehtävän nimi:
HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT

Vastuhenkilö: Hallintojohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus

Hallinto- ja talouspalvelut tuottavat keskitetysti kunnan hallinto- ja henkilöstöpalvelut, talouspalvelut, tietohallintopalvelut sekä työllisyyspalvelut, sekä asiantuntijapalveluita eri hallintokunnille päätöksenteon tueksi sekä vastaa kunnanhallituksen ja -valtuuston kokousten valmistelusta ja täytäntöönpanosta.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Hyvinvointialueen ja kunnan välisen yhteistyön kehittäminen ja järjestöjen työllistämisedellytysten turvaaminen hyvinvointialueen otettua vastuun kuntouttavasta työtoiminnasta.	Työpajatoiminta on lähtenyt joustavasti käyntiin ja yhteistyö toimii. Järjestöt ovat saaneet hyvinvointialueelta rahallista tukea toiminnalle ja Duunituvan osalta käydään keskusteluja hyvinvointialueen kanssa, jotta moniammatilliset palvelut olisivat laajamittaisesti siellä saatavilla.
1.4 Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen.	Panostamme kunnan sähköisten palveluiden kehittämiseen kuntalaisille.	Kehitystyötä on tehty vuoden aikana suunnitellusti.
1.5 Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa.	Vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivisen toiminnan tukeminen.	Neuvoston toiminta on ollut aktiivista.

1.7 Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Tietohallintopalvelut huolehtivat siitä, että lukiolla on käytettävissä ajanmukaiset ICT-laitteet ja niiden määrä on riittävä.	Toteutunut suunnitellusti. Investointiohjelman mukaisesti toinen Abittiluokka valmistui.
1.8 Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.	Kunta on arvostettu ja tavoiteltu työnantaja. Kunnan henkilöstöjohtamisessa ja työsuojelussa korostuvat työyhteisötaidot, työntekijätaidot ja esimiestaidot. Toteutamme uuden henkilöstön Intran tiedottamiseen ja jatkamme perehdyttämisen kehittämistä turvataksemme yhdenvertaisen tiedonsaannin jokaiselle kunnan työntekijälle.	Tavoite on pitkäjänteinen ja sitä toteutettiin vuoden aikana suunnitellusti.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.1 Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Työllisyyspalveluiden toiminnan kehittäminen vastaamaan yritysten työvoiman saatavuuden tarpeita.	Yrittäjille on järjestetty tilaisuus Duunituvalla ja elinvoimakehittäjä on osaltaan vienyt viestiä yrittäjille.
2.4 Valmistaudumme työvoimapalveluiden siirtoon kunnille. Kehitämme uusia kustannustehokkaita työllisyysneuvonnan malleja yhteistyössä paikallisten yritysten, järjestöjen ja alueellisen kumppaniverkoston kanssa.	Työllisyyspalveluiden kehittäminen vastaamaan tulevaa kunnille siirtyvää järjestämisvastuuta. Vahva yhteistyö eri toimijoiden kanssa.	Kunta tekee vahvaa edunvalvontaa tulevaa lainsäädännön uudistusta ajatellen. Mikkelin seudun työvoimapalvelualueen valmistelutyötä tehty. Kunta on osallistunut eri työryhmiin, joiden pohjalta laaditaan työvoimapalveluiden palvelusuunnitelmaa.
2.5 Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Hankintoja ohjataan kriteereillä, jotka mahdollistavat pienten paikallisten yritysten osallistumista kilpailuksiin. Kriteereissä huomioidaan lain ja hankintasääntöjen vaatimukset.	Toteutunut suunnitellusti.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuin ympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.4 Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätöiden mahdollistamiseksi.	Kunta tukee Laajakaistahankkeen toteutumista. Langaton vierailijaverkkohanke toteutetaan kunnan kiinteistöihin keskustan alueella.	Laajakaistahanke ei ole toteutunut operaattorin toimesta. Langaton vierailijaverkko toteutettu Rantatorille, Tehomet-

		areenalle, nuorisotoimen tiloihin, duunituvalle, päiväkodin uuteen osaan sekä kunnantalolle.
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Talousspalvelut vastaavat siitä, että kuntatalouden tasapainon edellyttämät tehokkaat taloushallintoprosessit ja järjestelmät edustavat kehityksen kärkeä ja mahdollistavat tarkan, läpinäkyvän ja ajantasaisen talouden seurannan kustannustehokkaasti.	Tehokkuutta lisätty budjetointi- ja raportointityökalulla, joka lanseerattu käyttöön kouluttamalla käyttäjät ja seuraamalla käyttöönottoa. Omavaraisuus talouden seurannassa kasvanut.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle

Tietohallintopalveluiden tietomurrot sekä laiminlyönnit tietosuojan osalta.

Järjestämisvastuumuutokset hyvinvointialueen ja työllisyydenhoidon osalta eivät toteudu kunnan edun mukaisesti.

Henkilöstövahinko, jossa jaksaminen tai työkyky vaarantuu.

Työhyvinvoinnin tai työsuojelun laiminlyönti.

Talousshallinnon kasvavat järjestelmäkustannukset ja raportointivelvoitteiden lisääntyminen.

	Ed.v.tot 2022 01-12	Budjetti+ muutos	Toteutuma 2023 01-12	Käyttö-%	Muutos-%
HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT 2023 - TALOUS sisäiset ja ulkoiset					
Toimintatuotot	599 010,79	1 017 774	1 053 079,49	103,5	75,8
Toimintakulut	-1 323 843,46	-2 385 607	-2 419 844,74	101,4	82,8
Toimintakate	-724 832,67	-1 367 833	-1 366 765,25	99,9	88,6

ulkoinen/sisäinen	Ed.v.tot 2022 01-12	Budjetti+ muutos	Toteutuma 2023 01-12	Käyttö-%	Muutos-%
13004 KUNNANHALLITUS 2023 - 3 TULOSLASKELMA					
33010 Myyntituotot	579 362,49	1 007 774	1 021 256,13	101,3	76,3
33300 Tuet ja avustukset	924 298,83	297 040	303 335,21	102,1	-67,2
33400 Muut toimintatuotot	233 009,99	210 000	241 071,33	114,8	3,5
33000 Toimintatuotot	1 736 671,31	1 514 814	1 565 662,67	103,4	-9,8
34010 Henkilöstökulut	-1 162 790,70	-1 370 512	-1 495 800,13	109,1	28,6
34300 Palvelujen ostot	-13 283 313,53	-1 366 702	-1 331 535,56	97,4	-90
34700 Avustukset	-200 248,29	-344 000	-291 004,36	84,6	45,3
34800 Muut toimintakulut	-97 148,34	-392 729	-333 650,72	85	243,4
34000 Toimintakulut	-14 770 198,25	-3 516 934	-3 488 377,02	99,2	-76,4
34999 Toimintakate	-13 033 526,94	-2 002 120	-1 922 714,35	96	-85,2

2.1.2. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

TOIMINNALLISET VALTUUSTOTASON TAVOITTEET VASTUUALUEITTAIN SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT

Tehtävän nimi:
SIVISTYS/ HALLINTO- JA LAUTAKUNTAPALVELUT

Vastuuhenkilö: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinto ohjaa toimialaa kohti kuntastrategiassa määritellyjä tavoitteita. Tavoitteena on tuottaa sivistys- ja vapaa-ajan palveluita kustannustehokkaasti sekä edistää niiden avulla kuntalaisten hyvinvointia. Hallinto- ja lautakuntapalveluiden osalta pääpaino on kuntalaisten hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien työstämisessä ja seurannassa sekä yhteistyökumppanien toiminnan toteutumisen seurannassa.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Toimialan edustajat osallistuvat hyvinvointialueen terveyttä edistävien toimielimien toimintaan ja yhteensovittavat maakunnallisia tavoitteita kunnan eri suunnitelmiin. Kunnallisten ja maakunnallisten hyvinvointisuunnitelmien tavoitteiden yhteensovittaminen on osoitettavissa konkreettisesti kunnan suunnitelmissa.	Toimialan edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti eri maakunnallisiin toimielimien toimintaan. Maakunnallisten hyvinvointisuunnitelmien tavoitteet on yhteensovitettu kunnan suunnitelmiin ja toimintaan.
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Toimialan valmiussuunnitelma ja sen yksikkökohtaiset alasuunnitelmat päivitetään vuoden 2023 aikana.	Valmiussuunnitelmat ovat päivityksen alla.
1.3 Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.	Edistämme kuntalaisten keskinäistä yhteistyötä ja osallisuutta ottamalla siihen liittyviä konkreettisia tavoitteita hyvinvointisuunnitelmaan.	Kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia on edistetty erilaisissa kuulemistilaisuuksissa sekä kyselyin. Yhdistyksille on annettu kohderahaa mm. tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen.
1.4 Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen	Järjestöjä tuetaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan myöntämin avustuksin. Järjestöavustuksiin kohdenneet varat käytetään kokonaisuudessaan.	Järjestöjä ja yhdistyksiä on tuettu suunnitelman mukaisesti.
1.5 Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa.	Ikääntyvän väestön tukemiseen liittyvä lakisääteinen suunnitelma laaditaan vuoden 2023 aikana.	Lakisääteinen suunnitelma on valmistunut.

1.7 Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta tukee omalta osaltaan lukion kehittämistyötä ja perehtyy lukion toimintaan. Lautakunta vierailee lukiossa vuoden 2023 aikana ja käsittelee kokousasioina lukioon liittyviä kysymyksiä.	Lautakunta on vieraillut lukiossa ja lukioon liittyvien asioiden käsittely on ollut aktiivista.
---	---	---

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinto huolehtii palveluverkon vuosittaisesta seurannasta. Palveluverkkoa tarkastellaan ja kehitetään suhteessa palvelujen tarpeeseen. Asia todentuu lautakunnan päätöksenteossa.	Palveluverkkoa on tarkasteltu ja kehitetty tarveperustaisesti.
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinnossa kiinnitetään huomiota ilmasto-ohjelman edellyttämiin toimenpiteisiin. Hallinnossa mahdollistetaan osittainen etätyö ja suositetaan etäkokouksia ja -koulutuksia muille paikkakunnille matkustamisen sijasta. Asia todentuu matkalaskutuksessa.	Hallinnossa on huomioitu ilmasto-ohjelman edellyttämät toimenpiteet. Kokouksia on pidetty ja niihin on osallistuttu etäyhteyksin silloin kun se on ollut tarkoituksenmukaista. Etätyöhön on annettu mahdollisuus noin 1 päivä/vko.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kansainvälisen tilanteen kiristyminen siten, että toiminnan painopisteitä joudutaan muuttamaan akuutisti eikä suunnitelmien yksilöityjä tavoitteita ole mahdollista saavuttaa.

Riskien toteutuminen:

Kansainvälisten tilanteiden kiristyminen ei ole vaikuttanut toimintaan vuoden 2023 aikana.

Tehtävän nimi:

VARHAISKASVATUS

Vastuuhenkilö:

Varhaiskasvatusjohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Varhaiskasvatuksen keskeinen tehtävä on kehittää kunnan toteuttamaa varhaiskasvatusta huomioiden varhaiskasvatussuunnitelma sekä kuntastrategian mukaiset tavoitteet lapsiperheiden palveluiden järjestämisessä sekä kirkonkylällä että haja-asutusalueella. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja ryhmäperhepäiväkodissa.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Pelastussuunnitelmat pidetään ajan tasalla ja ne käydään henkilökunnan kanssa läpi. Asia todennetaan työnantajan tekemissä kirjauksissa.	Varhaiskasvatustyöyksiköiden pelastussuunnitelmien päivittäminen aloitettiin yhteistyössä Pelastuslaitoksen kanssa syksyllä 2023. Kalliolan päiväkodilla järjestettiin päiväkodin poistumisharjoitus syksyllä 2023. Pelastussuunnitelmien päivittämistä jatketaan keväällä 2024 ja poistumisharjoitukset toteutetaan kaikissa varhaiskasvatustyöyksiköissä kevätkauden 2024 aikana.
1.3 Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.	Lasten ja huoltajien mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatusta koskeviin asioihin otetaan huomioon. Henkilökunta varmistaa, että jokaisella lapsella löytyy sopiva keino ilmaista itseään ja tulla kuulluksi. Asia todennetaan huoltajille suunnattavien kyselyjen avulla.	Lapsiryhmissä on ollut toivelaatikoita, joihin huoltajat ovat voineet laittaa toiveita ryhmien toiminnasta. Huoltajien toiveita on toteutettu mahdollisuuksien mukaan. Syksyllä 2023 kaikissa varhaiskasvatuksen ryhmissä on järjestetty vanhempainilta lasten huoltajille, missä huoltajia on kuultu ja on ollut mahdollisuus vuoropuheluun varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa.
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatustyöympäristössä.	Oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö toteutuu eri toimipisteissä. Varhaiskasvatuksessa laaditaan ja toteutetaan vuosittaiseksi muodostuva kysely, jossa arvioidaan oppimisympäristöjä eri yksiköissä.	Toteutunut tavoitteen mukaisesti. Kysely oppimisympäristöjen arvioimiseksi on toteutettu varhaiskasvatustyöyksiköissä keväällä 2023.
	Henkilöstölle järjestetään työyhteisön hyvinvointia edistävää koulutusta vuoden 2023 aikana.	Henkilöstölle järjestettiin tammi-helmikuussa 2024 kaksiosainen Liisa Ahosen iltakoulutus "Tiimityön voimaa varhaiskasvatuksessa!", mikä sai erinomaista palautetta henkilökunnalta.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.4 Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollistamiseksi.	Selvitetään toimintamallia järjestää varhaiskasvatusta etätyötä tekevien huoltajien lapsille. Asiaan kuuluva selvitys valmistuu vuoden 2023 aikana.	Varhaiskasvatustyöyksiköiden etätyötä tekevien huoltajien lapsille ovat yhtäläiset ei-etätyötä tekevien huoltajien lasten kanssa.
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Varhaiskasvatusta järjestetään siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Hoitopaikkojen määrää suhteessa	Toteutunut tavoitteen mukaisesti. Seurannassa ja tilastoinnissa on hyödynnetty

	hoitopaikkahakemuksiin seurataan ja asiasta saatava tieto tilastoidaan.	varhaiskasvatuksen Daisy Manager –sovellusta.
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Hallinnossa mahdollistetaan osittainen etätyö ja suositaan etäkokouksia ja -koulutuksia muille paikkakunnille matkustamisen sijasta.	Toteutunut tavoitteen mukaisesti. Suurin osa toteutuneista koulutuksista vuonna 2023 oli etäkoulutuksia.

Varhaiskasvatus 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkema TA 2023/TP 2023
Läsnäolopv:t, kokopv				
* Päiväkodit	13983	14000	16873	2873
* Perhepäivähoito	2139	2300	2154	-146
Läsnäolopv:t, osapv:t				0
*Päiväkodit	7087	6500	6709	209
* Perhepäivähoito	343	800	539	-261
Kunnassa 0-6 v. lapsia	195	190	205	15
Lapsia hoitoaikaperusteinen	167	165	146	-19
Lapsia subjektiivinen oikeus	0	0	0	0
Lapsia yht.	167	165	146	-19
Lapset/kotihoidon tuki	23	20	17	-3
Lapset/yks. hoidon tuki	0	0	1	1
Joustava/osittainen tuki	6	5	11	6
Toimintakate/lapsi		-16 018		12 733
TALOUS sisäiset ja ulkoiset	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkema TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	206 443	267 436	265 193	-2 243
Toimintakulut	-2067411	-2 910 377	-2 872 416	37 961
Toimintakate	-1 860 968	-2 642 941	-2 607 223	35 718
Muutos-% edelliseen				

Tehtävän nimi:
Opetus/Alakoulut

Vastuhenkilöt: alakoulujen rehtori

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Alakouluissa toteutetaan tasalaatuisesti opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä kyläkouluissa että kirkonkylän kouluissa. Erityisen tuen toteuttamiseksi kaikissa kouluissa järjestetään laaja-alaista erityisopetusta. Luokkamuotoista erityisopetusta järjestetään Beckerin koulussa. Alaluokkien oppilaille tarjotaan iltapäivätoimintaa niissä kouluissa, joissa hakijoita on riittävästi, ja kaikilla kouluilla pyritään järjestämään kerhotoimintaa koulupäivien yhteydessä. Alakoulujen oppilashuoltotyö järjestetään yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämässä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Alakouluissa edistetään liikunnallisuutta ja tuetaan yhdessä tekemistä yhteistyössä hyvinvointialueen oppilashuollon henkilöstön kanssa. Alakoulut toteuttavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyen vuonna 2023 liikuntahaasteen, johon osallistuvien lapsien ja aikuisten määrä sekä liikkeiden määrä tilastoidaan.	Liikuntahaasteessa mukana oli 325 lasta ja 31 aikuista. Yhteensä liikkujat tekivät 6 viikon haasteen aikana lähes 3 miljoonaa liikettä. Oppilashuoltotyöryhmissä liikunnan merkitys ymmärretään osana lasten ja nuorten hyvinvointia ja edistämiseksi tehdään päivittäin koululla töitä.
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Alakouluissa rakennetaan luottamusta eri toimijaryhmien välille kaikissa vuorovaikutustilanteissa, jotta toiminta myös häiriötilanteissa sujuisi jouhevasti. Lukuvuosikyselyä päivitetään mittaamaan, miten luottamuksen rakentaminen on onnistunut.	Huoltajien vastauksia kouluviihtyvyyksikysely 2023 96% huoltajista ilmoittaa, että oppilas käy mielellään koulua. 92% huoltajista pitää alakouluja turvallisena ympäristönä 97% huoltajat ovat sitä mieltä, että oppilas saa riittävät tiedot ja taidot alakoulusta. 90% huoltajista on sitä mieltä, että alakouluissa oppilasta kuunnellaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon.

<p>1.3 Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.</p>	<p>Alakouluissa aloitetaan yhteisöllisyyttä tukeva ikäihmisen osallistaminen koulujen toimintaan. Oppilaiden osalta oppilasagenttitoiminta eri luokka-asteiden välillä jatkuu. Ikäihmisten osallistaminen koulun toimintaan ja oppilasagenttitoiminta kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin ja toiminta raportoidaan lukuvuosikertomuksessa.</p>	<p>Tässä tavoitteessa olemme osittain epäonnistuneet. Vapaaehtoisuuden ja siihen liittyvän sitoutumisen rakentaminen ei ole niin helppoa kuin ajattelimme. Eläkeläiset ovat kiireisiä ja heidän sitouttaminen toistuvaan vierailuun kouluissa on hankalaa.</p> <p>Oppilasagenttitoiminta toimii joidenkin luokka-asteiden ja rehtorin työn varassa. Uusien ajatusten rakentamiseen saaminen tarvitsee vielä aikaa.</p>
<p>1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.</p>	<p>Alakouluissa pyritään laadukkaaseen ja innostavaan perusopetukseen. Oppilaiden saattamiseen yli nivelvaiheiden kiinnitetään erityistä huomiota. Koulujen toimintaa arvioivia lukuvuosikyselyitä päivitetään siten, että opetuksen innostavuuteen ja nivelvaiheisiin kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota.</p>	<p>Beckerin koulun oppilaista 72% tuntee olonsa osallistetuksi osana koulupäivää. (Tässä on parantamisen varaa) Koittilassa sama luku on 82% oppilaista Vuolahdessa sama lukema on 80%</p>
<p>1.8 Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.</p>	<p>Toimintakulttuurin kehittämisessä kiinnitetään huomiota luottamuksen rakentamiseen esimerkiksi kiireettömyyteen pyrkimällä. Asia todentuu työhyvinvointikyselyissä.</p>	<p>Työhyvinvointikyselyn tuloksia minulla ei ole käytettävissä. Kuitenkin työyhteisön toimivuutta on vuosia mitattu henkilöstöhuoneen naurun määrällä ja se on lisääntynyt viimeisen 2,5 vuoden aikana. Lisäksi esimiehelle tulleiden huolipuheluiden määrä on selvästi vähentynyt, mikä osaltaan kertoo henkilöstön hyvinvoinnin lisääntymisestä.</p>

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
<p>2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.</p>	<p>Alakouluissa luodaan yhteyksiä paikallisiin yrityksiin. Asia kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.</p>	<p>Beckerin 6.lk:n oppilaat sekä kyläkoulujen 5.-6.lk:n oppilaat ovat osallistuneet Yrityskyläpäivään lukuvuoden 2023-2024.</p> <p>Luokissa toteutetaan yhteistyötä yritysten kanssa opettajan parhaaksi arvioimalla tavalla opeteltaviin asioihin liittyen.</p>

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Alakouluissa kiinnitetään huomiota ruokahävikin määrän vähentämiseen osana ilmasto-ohjelmaa. Asia ja toimenpiteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.	Ruokahävikkiä on pidetty alakouluille ja niiden avulla on saatu niin oppilaille kuin aikuisille tietoisuutta hävikin määrästä. Ruokahävikki on ollut 1,6kg-5,4kg välillä Beckerin koululla ja muilla kouluilla pienempi oppilasmäärä kouluilla huomioiden.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Koronavirusepidemian jatkumisen aiheuttamat vaikutukset koulu yhteisöjen hyvinvointiin, tilojen riittävyyteen liittyvät kysymykset etenkin Kalliolan koulussa.

Alakoulut 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Oppilaat/ alakoulut	296	283	294	11
josta esioppilaat	33	33	32	-1
Toim.kate/oppilas	-9637	-9778	-10711	-932,63
Tuntikehys	577	661	661	0
Keskimääräinen ryhmäkoko		16,69	17,29	
TALOUS sisäinen ja ulkoinen	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	24 738	16 000	6 792	-9 208
Toimintakulut	-2 877 526	-2 783 235	-3 155 781	-372 546
Toimintakate	-2 852 788	-2 767 235	-3 148 989	-381 754
Muutos-% edelliseen				0

Opetus/Yläkoulu

Vastuhenkilöt: lukion- ja yläkoulun rehtori

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Kankaisten koulussa järjestetään perusopetuksen vuosiluokkien 7. - 9. opetussuunnitelman mukaista opetusta. Yleisopetuksen lisäksi Kankaisten koulussa järjestetään laaja-alaista erityisopetusta sekä luokkamutoista erityisopetusta. Opinto-ohjauksella pyritään löytämään kullekin koulunsa päättävälle nuorelle sopiva jatko-opiskelupaikka toisen asteen koulutuksessa. Kankaisten koulussa järjestetään

koulupäivien yhteydessä kerhotoimintaa. Yläkoulun oppilashuoltotyö järjestetään yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Terveyden edistämiseen liittyviä asioita mitataan kouluviihtyvyyksessä ja valtakunnallinen kouluterveyskyselyssä. Konkreettisenä esimerkkinä kunnan ulkopuolisten tukijaksojen määrän väheneminen.	Yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden kanssa on toteutunut ja opiskelijoiden terveystarkastukset suoritettu ajallaan. Kouluterveyskyselyiden tuloksia on esitelty ja pohdittu moniammatillisesti. Kunnan ulkopuoliset tukijaksot ovat vähentyneet.
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta, varautuen myös häiriötilanteisiin	Palo- ja turvallisuusharjoitusten toteutuminen todetaan lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.	Lukuvuoden turvakäytännökävely toteutui syyskuussa 2023 ja paloharjoitus keväällä 2023 yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa rehtorin ja koulun henkilökunnan toimesta. Teknisen toimen edustajat puuttuivat.
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Kouluissa järjestetään säännöllisesti terveys- ja turvallisuustarkastukset. Opintojen edistymistä sekä perusopetuksesta valmistumista seurataan.	Toteutetaan THL n aikataulujen mukaisesti. Koko ikäluokka on saanut perusopetuksen oppimäärän päättötodistuksen

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Koulussa järjestetään yrittäjien ja vierailijoiden käyntejä oppitunneilla. Yrittäjyyteen ja taloustaitoon liittyviä valinnaiskursseja toteutetaan valintojen perusteella.	Valinnaiset taloustaito-opinnot toteutuneet 9. luokalla ja yrittäjävierailut oppilaanohjauksen yhteydessä

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Kestävän kehityksen periaatteiden, kierrätyksen ja lajittelun toteuttaminen opetuksessa. Kimppakyyditykset työmatkoilla sekä siirtymiset oppitunneille lihasvoimin.	Kimppakyyditykset toimivat henkilökunnalla. Kaikenlaiseen arki- ja työliikuntaan kannustetaan opiskelupäivien aikana.

3.10 Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.	Hyvinvointi- ja liikuntatapahtumat koulupäivinä, kuten frisbeegolf-turnaukset, kalastuspäivät ja opintoretket metsä- ja muussa luontoympäristössä.	Toteutunut lukuvuosisuunnitelman mukaisesti.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Opiskeluhuollon ja sosiaalitoimen henkilöitä ei resursoida riittävästi Kangasniemelle uudella hyvinvointialueella ja suuri vaihtuvuus Eloisan esimiestehtävissä.

Teknisen toimen henkilökunnan työskentelyvuosikellon rytmittäminen koulujen turvakäytänteiden läpikäymisen kuukausiin puuttuu.

Yläkoulu 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Oppilaat/ yläkoulu	156	137	138	1
Toim.kate/oppilas	13302	13481	14596	1115
Tuntikehys / vvt		11500	11410	-90
Kuljetusoppilaat	87	78	78	0
Vieraskuntalaiset	0	0	0	0
TALOUS sisäinen ja ulkoinen	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	8 357	0	17 560	17 560
Toimintakulut	-2 083 534	-2 030 985	-2 164 767	-133 782
Toimintakate	-2 075 177	-2 030 985	-2 147 207	-116 222
Muutos-% edelliseen			-0,9	

Opetus/Lukio

Vastuhenkilöt: lukion- ja yläkoulun rehtori

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Kangasniemen lukiossa tarjotaan lukiolain mukaista lukiokoulutusta. Kangasniemen lukio on yleislukio, joka tarjoaa hyvän oppimisympäristön ja mahdollisuuden suorittaa monipuoliset lukio-opinnot kotipaikkakunnalla. Lukiolla on hyvät yhteydet muihin alueen lukioihin ja korkeakouluihin. Lukiossamme tehdään yritysytteistyötä ja tarjotaan mahdollisuus kansainvälisyystoimintaan. Lukion opiskelijoille on tarjolla erityisopetusta, tukea ja opinto-ohjausta, joka auttaa jokaista opiskelijaa hakeutumaan itselleen sopivalle uralle / jatko-opintopaikkaan. Lukion opiskelijahuolto toteutetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Opiskeluhoitopalvelut ovat opiskelijoiden saatavilla. Kouluviihtyvyys. Alakysely ja valtakunnallinen kouluterveyskysely mittaavat toteutumista.	Yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden kanssa on toteutunut ja opiskelijoiden terveystarkastukset suoritettu ajallaan. Kouluterveyskyselyiden tuloksia on esitelty ja pohdittu moniammatillisesti.
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Palo- ja turvallisuusharjoitusten toteutuminen toimintasuunnitelman arvioinnin yhteydessä.	Lukuvuoden turvakäytännökävely jäi toteutumatta syyskuussa 2023. Paloharjoitus keväällä toteutettu 2023 yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa rehtorin ja koulun henkilökunnan toimesta.
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Terveys- ja turvallisuustarkastukset oppimisympäristöissä. Opintojen edistymisen ajantasainen seuraaminen sekä riittävä resurssointi opetuksen järjestämiseksi oppilasaines huomioon ottaen. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrä.	Toteutettu THL:n aikataulun mukaisesti. Resurssointi on ollut riittävä monipuolisten lukio-opintojen toteuttamiseksi. Kaikki opiskelijat valmistuneet aikataulujensa mukaisesti. Opintoja tuettu lisähankerahoituksen turvin.
1.7 Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Lukion vuosisuunnitelmaan asetetaan ajanmukaiset toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan lukuvuosikertomuksessa. Lukion opiskelijamäärä ei laske.	Toiminnalliset tavoitteet toteutuneet lukion toimintasuunnitelman mukaisesti. Opiskelijamäärä on kasvanut.
1.8 Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.	Työnantajan järjestämään työhyvinvointikyselyyn osallistumiseen kannustetaan, koulussa järjestetään tiimi- ja yksilökehityskeskusteluja. Terveysteen- ja turvallisuuteen liittyvien tarkastuskierrosten koonneissa todettujen riskien poistamista seurataan.	Meanwell-kyselyyn osallistuminen ja keskusteluja toteutetaan vuoden kiertoon liittyen (tva, kehitys-, tsa-keskustelut). Riskiarviointiin kirjattu keskeiset vaarat koulukampuksella, joihin ei ole löytynyt ratkaisua.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Yrittäjyys - ja taloustaito kurssien ja valinnaismoduulien toteutuminen. Yrittäjien ja vierailijoiden käynnit oppitunneilla. Opiskelijoiden tet-jaksot paikallisissa yrityksissä.	Yrittäjyysyhteistyö toteutuu oppilaanohjauksessa vierailuina ja tet-päivinä paikallisissa yrityksissä. Yrittäjyys opintoja on tarjolla koulukohtaisena valinnaisena.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Kestävän kehityksen periaatteiden, kierrätyksen ja lajittelun toteuttaminen opetuksessa. Kimppakyyditykset työmatkoilla sekä siirtymiset oppitunneille lihasvoimin.	Toteutuu osana LOPS 21 oppiainesisältöjä. Kimppakyyditykset toimivat sekä henkilökunnalla että täydentävät opiskelijoiden koulukyydityksiä ajokortti-ikään tullessa. Kaikenlainen arki- ja hyötyliikunta toteutuu opiskelupäivien ajanakin.
3.10 Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.	Hyvinvointi- ja liikuntatapahtumat koulupäivinä, kuten frisbeegolf turnaukset, kalastuspäivät ja opintoretket metsä- ja luontoympäristössä. Kirjattuina lukuvuosi – ja toimintasuunnitelmiin ja arviointi lukuvuoden päätteeksi.	Liikuntatapahtumat toteutuneet suunnitellusti oppilaskunnan ja vastuuolettajien organisoimana. Opintoretket toteutuneet jatko-opintoja tarjoaviin oppilaitoksiin.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Riittävät opiskeluhuollon palvelut ja yleinen valtakunnallinen terveystilanne.

Lukio 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Oppilaat/lukio	77	86	86	0
Toimintakate/oppilas	-11261	11508	11112	-396
Tuntikehys/vvt	3200	3300	3160	-140
Toimintakate/opetustunnit	271	300	288	-12
Kuljetusoppilaat	32	25	39	14
Vieraskuntalaiset	0	4	6	2
TALOUS sisäiset ja ulkoiset	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	27 205	30 000	49 709	19 709
Toimintakulut	-894 611	-1 019 724	-1 010 508	9 216
Toimintakate	-867 406	-989 724	-960 799	28 925
Muutos-% edelliseen		16,3	-2,9	

Tehtävän nimi:
HYVINVOINTI JA VAPAA-AIKA

Vastuhenkilöt: Kirjastonjohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Vapaa-aikatoimi käsittää kirjastotoimen, liikuntatoimen, nuorisotoimen ja kulttuuritoimen.

Kirjasto tuottaa kuntalaisille monipuolisia kirjastopalveluita. Kirjaston toiminta on monipuolista ja eri ikäryhmiä osallistavaa. Kirjasto mahdollistaa myös omatoimikäytön lukusalin osalta. Kirjaston hanketoiminnalla pyritään systemaattisesti edistämään paikkakuntalaisten monipuolista lukuharrastusta ja monipuolistamaan kirjaston toimintaa kattaen kaikki ikä- ja käyttäjäryhmät.

Kulttuuritoimi huolehtii, että kunnassa on tarjolla monipuolista kulttuuritarjontaa sekä kulttuurin harrastusmahdollisuuksia eri ikäryhmille uuden kuntastrategia mukaisesti, jossa kulttuuri nähdään osana laajempaa hyvinvointi- ja asumisviihtyvyykokonaisuutta.

Nuorisotoimi tarjoaa kunnan nuorille monipuolista ohjattua toimintaa. Tavoitteena on tavoittaa paikkakunnan nuoret ja ohjata heitä harrastusten ja toiminnan pariin sekä tehdä päihteidenvastaista työtä. Nuorisotoimeen kuuluvat myös etsivä nuorisotyö ja erityisnuorisotyö, joiden tehtävänä on löytää ja ohjata syrjäytymisvaarassa olevia nuoria opiskelemaan sekä auttaa heitä työllistymään ja löytämään oman urapolkunsaa. Etsivä nuorisotyö sekä erityisnuorisotyö on toteutettu osaltaan hankkeiden avulla.

Liikuntapalveluiden keskeinen tavoite on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ylläpitämällä turvallisia ja hyviä liikuntapaikkoja sekä tarjoamalla ohjattua opastusta liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi. Liikuntatoimi järjestää lapsille ja nuorille suunnattua ohjattua toimintaa leirien ja retkien muodossa. Hanketoiminnalla pyritään saamaan käyntiin hankkeita, jotka saavat aikaan ohjattua käytännön toimintaa. Toiminnan näkökulma on ennen kaikkea ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin kehittämisessä, unohtamatta kilpaurheilun tähtäävää toimintaa

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Pelastussuunnitelmat pidetään ajan tasalla ja ne käydään henkilökunnan kanssa läpi.	Pelastussuunnitelmia on päivitetty tarpeen mukaan.
1.3 Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.	Kirjaston aukioloajat ja kävijämäärät. Kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden osallistaminen avointen keskustelutilaisuuksien ja muiden vaikuttamiskanavien kautta.	Kirjastonaukiolotunnit (palveluaika) 2190 h / 48825 kävijöitä. Omatoimiaika 1931 h / kävijöitä 928 hlö. Avoimia keskustelutilaisuuksia ei ole järjestetty.
1.4 Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen	Toiminta-avustukset.	Toteutunut talousarvion puitteissa.
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatustyössä.	Nuorisotilan säännölliset aukiolopäivät / tunnit, toimintaan osallistuvien nuorten määrä. Koulunuorisotyöhön käytetty aika ja siihen osallistuneiden määrä. Kirjaston järjestämät oppitunnit ja varhaiskasvatuksen tuokioiden määrä ja niihin osallistuneiden määrä.	Nuorisotoimi on ollut avoinna 85 pv ja osallistuvia nuoria on ollut 2024. Koulunuorisotyöhön on käytetty aikaa 352 h ja siihen on osallistunut 1488 nuorta. Kirjasto on järjestänyt 145 oppituntia, joihin on osallistunut 2090 henkilöä.
1.7 Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Lukion koulunuorisotyö käytetty aika ja osallistuneiden määrä.	Lukiolla koulunuorisotyötä on tehty 15 h ja niihin on osallistunut 150 nuorta.
1.8 Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.	Työyhteisöille koulutusta ja säännölliset työyhteisöpalaverit.	Työyhteisöpalavereja ja koko vapaa-aikatoimen palaverit järjestetään säännöllisesti. Koulutukset on toteutettu yksiköiden tarpeiden mukaan. Meanwell-koulutus toteutui koko vapaa-aikatoimelle.

<p>1.9 Aktivoimme kuntalaisia harrastustoimintaan. Kehitämme kuntalaislähtöisesti eri väestöryhmille kohdennettuja innostavia ja helposti saavutettavia kulttuuritapahtumia ja vapaa-ajanpalveluja</p>	<p>Liikunnan ohjauksen määrä ja liikuntapaikkojen käyttöaste / kävijämäärä. Nuorisotoimen järjestämät tapahtumat ja niiden kävijämäärät. Kirjaston ja kulttuuritoimen tapahtumien ja niihin osallistuneiden määrät. Hanketoiminnan ylläpitäminen kuntalaisten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Kulttuuritoimen tapahtumat ja kävijämäärät, Elokuvateatterin näytösmäärät ja kävijämäärät.</p>	<p>Liikunnan ohjauksen määrä 4-5 ryhmää/vko-> 16 h/vko . Urheilukeskuksen liikuntapaikkojen kävijämäärä 111000, liikuntasalit 20 000 ja kuntosali 15 000. Nuorisotoimen tapahtumia on ollut 13 ja niihin on osallistunut 1147 nuorta. Kirjaston tapahtumat 62 / 2460 osallistujaa. Hankkeita haetaan aktiivisesti. Kulttuuritoimen tapahtumat 17 / 1806 osallistujaa. Elokuvia 109 näytöstä / 2553 katsojaa.</p>
--	--	--

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
<p>2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.</p>	<p>Käytämme hankinnoissa ja asiantuntijapalveluissa mahdollisimman paljon paikallisia yrittäjiä esim. harrastamisen Suomen malli</p>	<p>Toteutunut suunnitellusti.</p>

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
<p>3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.</p>	<p>Tarjoamme monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaikille kuntalaisille ja kesäasukkaille budjetin sallimissa rajoissa.</p>	<p>Toteutunut suunnitellusti.</p>
<p>3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä</p>	<p>Suosimme mahdollisuuksien mukaan hiilineutraaleja vaihtoehtoja.</p>	<p>Teamsin välituksella osallistutaan koulutuksiin ja kokouksiin, silloin kun sen on asianmukaista.</p>
<p>3.10 Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.</p>	<p>Vapaa-aikatoimi tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.</p>	<p>Toteutunut suunnitellusti.</p>
<p>3.11 Panostamme kuntamarkkinoinnissa digitaaliseen ja monikanavaiseen viestintään sekä omaleimaiseen sisällön tuotantoon.</p>	<p>Panostamme digitaaliseen viestintään.</p>	<p>Digitaalinen viestintä on keskeisessä asemassa koko vapaa-aikatoimessa.</p>
<p>3.12 Kirkastamme kunnan brändityötä ja markkinointisuunnitelmaa.</p>	<p>Viestimme vain positiivisesti.</p>	<p>Toteutunut.</p>

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Hankerahoitteisen toiminnan osuuden epävarmuus.

Hyvinvointi ja vapaa-aika				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Kirjaston kävijämäärä	37250	50000	49752	-248
Kirjaston tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrät		250	207	-43
Kirjaston tapahtumien ja käyttäjäk, kävijämäärä		3200	4550	-3200
Liikuntapaikat, kävijämäärä	85000	70000	146000	76000
Elokuvat, kävijämäärä	1982	3000	2553	-447
Elokuvat, näytösmäärä		100	109	9
Kulttuuritapahtumien määrät		25	17	-8
Nuorisotilan ja tapahtumien kävijämäärät		2100	3211	1111
Alle 29 v. kunnassa		1051		-1051
Hankkeiden määrä	6	4	4	0
TALOUS sisäinen ja ulkoinen	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot Toimintakulut		124278	214 860	90582
Toimintakulut		-1018211	-1 085 649	-67438
Toimintakate		-893933	-870 789	23144
Muutos-% edelliseen		6,5	-2,6	

ulkoiset/sisäiset	Ed.v.tot 2022 01-12	Budjetti+ muutos	Toteutuma 2023 01-12	Käyttö-%	Muutos-%
30002 SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT 2021-3 TULOSLASKELMA					
33010 Myyntituotot	53 740,40	66 500	70 708,74	106,3	31,6
33200 Maksutuotot	264 565,28	173 000	220 019,25	127,2	-16,8
33300 Tuet ja avustukset	442 885,59	296 714	533 332,13	179,7	20,4
33400 Muut toimintatuotot	20 407,28		31 252,43	-100	53,1
33000 Toimintatuotot	781 598,55	536 214	855 312,55	159,5	9,4
34000 Toimintakulut					
34010 Henkilöstökulut	-5 553 916,24	-6 078 083	-6 305 444,07	103,7	13,5
34300 Palvelujen ostot	-3 029 009,91	-3 077 844	-3 114 531,16	101,2	2,8
34700 Avustukset	-215 076,24	-195 000	-172 840,81	88,6	-19,6
34800 Muut toimintakulut	-1 330 885,80	-1 478 689	-1 563 255,03	105,7	17,5
34000 Toimintakulut	-10 440 289,73	-11 139 116	-11 454 316,32	102,8	9,7
34999 Toimintakate	-9 658 691,18	-10 602 902	-10 599 003,77	100	9,7

2.1.3. Tekniset palvelut

Tehtävän nimi:**TEKNINEN/ HALLINTO- JA LAUTAKUNTAPALVELUT****Vastuhenkilö**

Tekninen johtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus

Hallinto ja lautakuntapalvelut pitävät sisällään lautakuntatyöskentelyn, kaavoituksen ja maankäytön, kunnan investointien rakennuttamistoiminnan, rakennusvalvonnan, vesihuoltolaitoshallinnon sekä romuajoneuvovalvonnan. Edellisten lisäksi toimintaan kuuluu myös kiinteistökartoitus-projekti.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Toimialan varautumissuunnitelma päivitetään valtuustokausittain.	Tavoite toteutuu. Teknisten palveluiden valmiussuunnitelman päivitys on käynnissä. Edellisen kerran päivitetty 16.3.2022
1.4 Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen	Yksityistieavustukset € ja km	Tavoite toteutuu. Yksityistieavustukset on jaettu. Kaikkiaan avustuksia jaettiin 102147€ ja 445,77 km.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.1 Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Kaavoitukseen varautuminen, sopivaa maa-aluetta kaavoitettavaksi ha	Tavoite toteutuu. raakamaata n. 60 ha
2.5 Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Hankintaportaalin kautta tehdyt hankinnat kpl	Tavoite toteutuu, hankinta tiimi on käynnistänyt toiminnan ja pitänyt yhden hankintatilaisuuden paikallisille yrittäjille. Kilpailutuksia tehty yhteensä n. 20 kpl.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.1 Tarjoamme houkuttelevia tontteja ja luonnonläheisiä asumisratkaisuja, ja tuomme niitä aktiivisesti esille kuntamarkkinoinnissa	Tonttivaranto eri toimintoihin kpl/ha	Tavoite toteutuu. Elinkeinotoimintaan n. 6 ha, asuintontteja 40 kpl
3.2 Laadimme Kangasniemelle uuden maankäyttöpoliittisen ohjelman	Laaditaan maankäyttöpoliittinen ohjelma kahdelle valtuustokaudelle. Kirkonkylän yleiskaavan ajantasaisuutta tarkastellaan valtuustokausittain.	Tavoite toteutuu. Yleiskaavan päivitys on työnalla, luonnosvaihe on käsitelty KH ja ollut nähtävillä, Ehdotusvaiheen valmistelu on käynnissä. Maankäyttöpoliittinen ohjelma on tulossa valmisteluun 2024.
3.3 Uudistamme kiinteistöstrategian. Huomioimme kiinteistöratkaisuisissa kuntalaisten palvelutarpeet sekä matkailijoiden ja kausiasukkaiden lähtökohdat.	Päivitetään kiinteistöstrategia 10 vuoden välein (n. joka toinen valtuustokausi)	Tavoite toteutuu, Luonnosteltu strategian laatimisprosessia.
3.4 Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätöyön mahdollistamiseksi.	Sähköiset lupapalvelut, haetut sähköiset luvat %	Tavoite toteutuu, sähköisesti haettu 98 % luvista.
3.5 Edistämme matkakettujen toimivuutta ja joukkoliikenteen saavutettavuutta. Mahdollistamme sujuvan asioinnin, opiskelun ja työmatkat lähikuntiin ja sieltä Kangasniemelle.	Pyritään pitämään yllä nykyinen joukkoliikenteen taso, osallistutaan seudulliseen joukkoliikennetyöhön (kokoukset kpl)	Tavoite toteutuu, on osallistuttu seudulliseen joukkoliikennetyöhön (2 kokousta). Valtion rahoituksen väheneminen vaikuttaa negatiivisesti talouteen. Kuntaosuuksiin tulossa 5% korotus. Mikkeli Jyväskylä aamuvuoro on lakkautunut. Uuden korvaavan vuoron kilpailutus tehtiin ELY:n toimesta, mutta todettiin liian kalliiksi.
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Kiinteistökartoitusprojektin läpi vieminen, kartoitetut kiinteistöt %	Tavoite toteutuu, kartoitettuja kiinteistöjä 67,1%.
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Ilmasto-ohjelman mittarit	Tavoite toteutuu. Ilmasto-ohjelman mittareiden tuloksia on toimitettu Mikkelin seudun ympäristöpalveluille. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut tuottavat yhteenvetoraportin valtuustokausittain. Valmisteltu Tehomet areenan ja kunnan varikon kaukolämpöön liittymistä.
3.9 Etsimme uusia energiatuotannon vaihtoehtoja, esimerkiksi aurinko- ja tuulivoima sekä biokaasu	Kaavoituksessa varaudutaan uusien energian tuotannon vaihtoehtoihin, tehdyt selvitykset.	Tavoite toteutuu. Yleiskaavan päivityksen yhteydessä otetaan huomioon mm. Aurinkovoiman

		<p>mahdollisuudet. Pidetty yhteistyössä maakuntaliiton kanssa maakuntakaavaan liittyviä tilaisuuksia koskien tuulivoima-alueita. Valtuusto on tehnyt päätöksen tuulivoimaosayleiskaava-aloitteen hyväksymisestä. 4. vaihemaakuntakaava luonnos on ollut nähtävillä.</p>
--	--	---

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kaavoituksen ja investointien rakennuttamisen osalta henkilöstö- ja ostopalveluresurssit ovat merkittävin tekijä tavoitteiden toteutumisen varmistamisessa. Suurin riski kiinteistökartoitusprojektin osalta on henkilöstö ja taloudellisten resurssien riittäminen ja saatavuus. Lupapalveluissa henkilöstönmäärä on rajallinen, yhden henkilön poissaolo voi halvaannuttaa tilapäisesti koko toiminnan.

Riskien toteutuminen:

Resursseihin ei ole tullut muutoksia 2023.

Tehtävän nimi:

RUOKA- JA PUHTAUSPALVELUT

Vastuhenkilö

Ruoka- ja puhtauspalvelupäällikkö

Palvelusuunnitelman kuvaus

Tuotamme ravitsemussuosituksia noudattavia laadukkaita ja sydänystävällisiä aterioita päivähoitoon, kouluihin ja henkilöstölle käyttäen kotimaisia raaka-aineita. Tuotamme puhtaanapitopalveluita kunnan omiin kiinteistöihin kustannustehokkaasti ja pidämme huolta kiinteistöistä puhtaanapidon avulla.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Valmiussuunnitelman päivitys, valtuustokausittain	Päivitetty 30.10
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Ravitsemussuosituksen mukaiset ateriat ja puhdas oppimisympäristö. Asiakaspalautteet hajautettuna otantana	Ravitsemussuositukset otetaan ruokalistasuunnittelussa huomioon, apuna käyteään jamix tuotannon ohjausjärjestelmää. Asiakaspalautteita kerätty kouluilta (Becker, Koittila, Vuojalahti) ja kunnantalon

		henkilöstöltä. Keskiarvo 4,3 (asteikolla 1-5)
--	--	---

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.5 Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Kotimaisuus aste 85%, raaka-ainehankinnoissa lähiruoan huomioiminen saatavuuden mukaan ja hävikin hallinta.	Kotimaisuusaste 90%, lähiruokaa saatavuuden mukaan, hävikinhallintaan seurantalomakkeet.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Kustannustehokas työ ja henkilöstön monipuolinen osaaminen sekä joustavuus ruoka- ja puhtauspalveluissa. Siivoustyön suunnittelu Atop-ohjelmalla, ateriasuoritteiden seuranta €/annos.	Siivouskohteiden työmäärämitoitusta päivitetty tarpeen mukaan. Ateriasuoritteiden seuranta 3,53€/annos
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Hankintarenkaassa huomioitu vastuullisuusperiaate. Ateriakohtaisesti kotimaisuusasteen laskeminen, hävikin seurantajaksot (kg) ja toimenpiteet.	Hävikin seuranta toimipisteittäin ja eri hävikkilajeittain aloitettu uusien lomakkeiden avulla.
3.11 Panostamme kuntamarkkinoinnissa digitaaliseen ja monikanavaiseen viestintään sekä omaleimaiseen sisällön tuotantoon.	Ruokapalvelun nettisivujen päivitys lukukausittain, sisällön lisääminen	Nettisivujen päivitystä tehty ja sisältöä lisätty.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kotimaan ruokatutannon haasteet; satokaudet, sääolosuhteet ja energiaratkaisut. Tarvikkeiden toimitusvarmuus. Raaka-aineiden ja palveluiden hintojen korotukset. Henkilöstöressurssien riittävyys.

Ruoka- ja puhtauspalvelut 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Raaka-aineiden kotimaisuusaste	90	85	90	5
Ateriasuoritemäärä, kpl		168500	176540	8040
Kustannukset/suorite, €		3,53	3,53	0
TALOUS sisäiset ja ulkoiset	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	1 006 175	1 131 624	1 157 822	26 198
Toimintakulut	-998 169	-1 124 092	-1 102 316	21 776
Toimintakate	8 006	7 532	55 506	47 974
Muutos-% edelliseen		-122	637	

Tehtävän nimi:
RAKENNUS- JA ALUETEKNIikka

Vastuhenkilö Kunnaninsinööri

Palvelusuunnitelman kuvaus

Luodaan rakenteelliset edellytykset sivistys ja hyvinvointipalveluiden tarpeisiin. Ylläpidetään ja kehitetään viihtyisää, terveellistä ja turvallista ympäristöä asumisen ja elinkeinotoiminnan tarpeisiin.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Kaavateiden kunnossapito, ei poikkeamia laatuvaatimuksista Katuvalaistus, 95 % toimivia	Tavoite toteutuu, Talvikunnossapito tarkastelujaksolla on onnistunut. Ei vähäistä suurempia poikkeamia. Uusi urakoitsija aloitti toiminnan 1.10.2023. Ei Toteudu 91,2% toimivia, LED-tekniikkaan siirtyminen vaiheittain käynnissä. Ensimmäiset vaihdot tehty n. 230 valaisinta vaihdettu.
1.3 Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.	Liikuntapaikkojen mahdollistaminen yhdistyksille yhteistyöllä kpl ja €	Tavoite toteutuu. Yhteensä 30 liikuntapaikkaa, joihin käytetty 520415,88€.
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Kiinteistöhoito, asiakaskysely Investoinnit €	Tavoite toteutuu. Asiakaskysely on tehty arvosana 3,6/5. Kohtilan koulun saneeraus on valmistunut (189 216€). Beckerin koulun ja Kalliolan päiväkodin sisäilmasaneerausten suunnittelu.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.6 Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Laadukas kiinteistöhoito, huoltokirjan ohjaama toiminta	Tavoite toteutuu. Palvelupyynnöt 953 kpl, joista tehty 921 kpl. Kesken 19 kpl. Uusia 13 kpl. Huoltokirjan kiinteistökohtaiset tehtävät on määritetty.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.3 Uudistamme kiinteistöstrategian. Huomioimme kiinteistöratkaisuisissa kuntalaisten palvelutarpeet sekä matkailijoiden ja kausiasukkaiden lähtökohdat.	Kiinteistöstrategian runko on laadittu. Kiinteistökohtaiset PTS:t kahteen kiinteistöön vuodessa.	Tavoite toteutuu. Luonnosteltu strategian laatimisprosessia. Kuntokartoitukset tehty: Puulaaki, LM-halli, Synsiön leirikeskus
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Puistojen ja yleisten alueiden siisteys ja kunnossapito, puistot kpl, leikkivälineet kpl, nurmialueet ha, HTV, €, laatu kysely kuntalaisille (puistot, kunnan kiinteistöjen viheralueet, leikkipuistot, tori, kukkaistutukset)	Tavoite toteutuu. Kunnossa pidettävät alueet: puistot 2 kpl, leikkivälineet 83 kpl, nurmialueet 8,43 ha, 2,83 HTV, yhteensä 149588€. Asiakaskysely tehtiin kesäkuukausituksesta keskiarvo tulos 4,061 (1-5 asteikko).
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Kiinteistöjen sähkön-, veden- ja lämmön kulutus, vertaaminen kiinteistöittäin	Tavoite toteutuu. Kulutukset ovat jatkuvassa seurannassa (Enerkey).
3.8 Huomioimme kunnan omassa toiminnassa luonnon monimuotoisuuden merkityksen paitsi luonnon itseisarvon näkökulmasta myös virkistystoiminnan ja alueen vetovoiman kannalta.	Luonnon hyödyntäminen liikuntapaikkana, ladut km, retkisatamat kpl Investoinnit €, asiakastyytyväisyys kyselyt)	Tavoite toteutuu. Latuja oli 31 km, Retkisatamia 10 kpl. Investointeja ei ole juurikaan toteutettu, koska hankerahoituspäätöstä Karhuvuoren liikuntapuiston osalta ei saatu. Retkisatama asiakaskysely on tehty, tulos 3,87/5.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Riskinä on kiinteistöjen käyttäjien tarpeiden muutokset ja niihin vastaaminen. Kiinteistön hoidon henkilöstöressurssien riittävyys 24/7 päivystyskiertoon. Muilta osin toiminnassa ei ole merkittäviä riskejä. Taloudellisen riskin aiheuttaa talven kesto sekä kylmyys/lumen määrä.

Riskien toteutuminen:

Riskit eivät toteutuneet vuonna 2023.

Rakennus ja aluetekniikka 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Kiinteistöpalveluiden palvelupyynnöt	867	850	953	103
Katuvalaistus, toimivat polttimot, %	88	95	91,2	-3,8
Kadut, päällystetyt kadut, km	17,6	18,1	18,1	0
Kadut, sorapintaiset kadut, km	12,1	11,6	11,6	0
Kadut, kevytväylät, km	10	10	10	0
Ladut, km	28	31	31	0
Jäähalli kausi, vk	30	30	30	0
TALOUS ulkoinen ja sisäinen	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot	2 397 526	2 608 963	2 737 364	128 401
Toimintakulut	-2 786 842	-2 737 568	-2 867 731	-130 163
Toimintakate	-389 316	-128 605	-130 367	-1 762
Muutos-% edelliseen		22,7	1	

Tehtävän nimi:
VESIHUOLTOLAITOS

Vastuhenkilö
Tekninen johtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus

Vesilaitoksen tehtävänä on toimittaa asiakkailleen keskeytyksettä asetukset täyttävää vettä sekä vastaanottaa jätevettä ja käsitellä sitä ympäristöluvan mukaisesti.

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.1 Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Käyttöveden laatu, käyttövesi on asetusten mukaista.	Tavoite toteutuu, ei poikkeamia näytteiden tuloksissa.
1.2 Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Varautumissuunnitelma ajan tasalla, päivitetään vähintään valtuustokausittain. Palvelun häiriöiden määrän minimointi. Tavoite ei häiriötä.	Tavoite toteutuu. Varautumissuunnitelma on päivitetty 10.1.2023. Toimenpidekortteja tehty kuukausittain. Vuoden aikana yksi suunnittelematon vesikatko vesijohtovuodon korjaamisen vuoksi. Toinen vuoto korjattiin

		paineellisena. Investoinneilla saatiin parannettua vesijohtoverkoston huoltovarmuutta lisäämällä toimivia venttiileitä kriittisiin pisteisiin.
--	--	--

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Vesihuoltolaitoksen kannattavuus, katetaan tuloilla menot, poistot, sekä 1% tuotto sijoitetulle pääomalle.	Tavoite ei toteudu, Veden ja jäteveden taksoja korotettiin 1.2.2023 alkaen. Mutta veden kulutus ei ole kuitenkaan kehittynyt suotuisasti. Veden ja jäteveden hintaa nostettiin uudelleen 1.1.2024.
3.8 Huomiomme kunnan omassa toiminnassa luonnon monimuotoisuuden merkityksen paitsi luonnon itseisarvon näkökulmasta myös virkistystoiminnan ja alueen vetovoiman kannalta.	Jäteveden puhdistamon toiminta, puhdistetun jäteveden laatu on ympäristöluvanmukaista.	Tavoite ei toteudu, kesän näytteissä yksi ylitys fosforin osalta. Johtui laiterikosta (ferron syöttö). Viimeisimmät näytteet olivat ympäristöluvan mukaiset.
3.9 Etsimme uusia energiatuotannon vaihtoehtoja, esimerkiksi aurinko- ja tuulivoima sekä biokaasu	Kuivatun lietteen jatkokäsittelyjärjestelmä, selvitys jatkokäsittely mahdollisuuksista	Tavoite toteutuu. Alustavaa keskustelua käyty Pieksämäen veden kanssa. Pieksämäelle rakentunut uusi lietteen mädättämö.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kunnan vesihuoltoverkostot ovat pääsääntöisesti rakennettu 1970-80 -luvuilla. Vaikka saneerauksia tehdäänkin vuosittain, niin ongelmia verkoston osalta tulee joka vuosi. Ongelmia on ollut myös tarjousten saamisessa investointeihin. Talouden osalta vedenkulutus joko vähenee tai pysyy ennallaan, vaikkakin uusia liittyjiä tulee vuosittain. Veden käyttö tottumukset ovat muuttuneet. Kulurakenne kuitenkin kasvaa tarvikkeiden ja palveluiden kallistuessa. Tämä asettaa korotuspaineita veden ja jäteveden hintaan, joka on tällä hetkellä samassa tasossa, kuin verrokkikuntien veden hinnat. Tulevaisuudessa merkittävimpiä riskejä on osaavan henkilöstöresurssin saatavuus.

Riskien toteutuminen:

Riskit eivät toteutuneet vuonna 2023.

Taseyksikkö				
Vesihuoltolaitos 2023				
Suoritteet/tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
laskutettu vesi m3 laskutettu jätevesi m3	190 197	195000	188671	-6 329
laskutettu jätevesi m3	137 076	144000	133034	-10 966
TALOUS sisäinen ja ulkoinen	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama TA 2023/TP 2023
Toimintatuotot €	647 432	791 177	711 213	-79 964
Toimintakulut €	-507 050	-548593	-561 164	-12 571
Toimintakate	140 382	242 584	150 049	-92 535
Muutos-% edelliseen		9,9	-38,1	

TEKNINEN OSASTO YHTEENSÄ

Suoritteet/tunnusluvut	TP2022	TA2023	TP2023	Poikkeama TA23/TP23
Henkilöstö	40,7		39	
* vakituiset	36		37,5	
* tilapäiset	4,7		1,5	
Toimintamenot €/as.	960,72	988,82	1016,42	27,60
Toimintatulot €/as.	801,43	879,88	915,610	35,730
Toimintakate €/as.	-159,29	-108,94	-100,81	8,13
asukasluku	5155		5115	

ulkoinen/sisäinen	Ed.v.tot 2022 01-12	Budjetti+ muutos	Toteutuma 2023 01-12	Käyttö-%	Muutos-%
50002 TEKNISET PALVELUT 2021- 3 TULOSLASKELMA					
33000 Toimintatuotot					
33010 Myyntituotot	1 673 856,64	1 934 451	1 878 694,84	97,1	12,2
33200 Maksutuotot	94 213,27	76 450	102 200,84	133,7	8,5
33300 Tuet ja avustukset	12 546,55	10 000	16 333,82	163,3	30,2
33400 Muut toimintatuotot	2 350 765,84	2 580 865	2 698 152,04	104,5	14,8
33000 Toimintatuotot	4 131 382,30	4 601 766	4 695 381,54	102	13,7
34000 Toimintakulut					
34010 Henkilöstökulut	-1 698 602,27	-1 836 306	-1 802 952,33	98,2	6,1
34300 Palvelujen ostot	-1 056 147,20	-1 064 084	-1 070 907,39	100,6	1,4
34500 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 495 606,10	-1 625 020	-1 679 149,66	103,3	12,3
34700 Avustukset	-133 430,71	-103 000	-101 113,00	98,2	-24,2
34800 Muut toimintakulut					
34810 Vuokratulot	-499 258,70	-535 807	-535 799,31	100	7,3
34820 Muut kulut	-70 484,29	-7 328	-9 047,65	123,5	-87,2
34800 Muut toimintakulut	-569 742,99	-543 135	-544 846,96	100,3	-4,4
34000 Toimintakulut	-4 953 529,27	-5 171 545	-5 198 969,34	100,5	5
34999 Toimintakate	-822 146,97	-569 779	-503 587,80	88,4	-38,7

2.1.4. Kuntakonserni

TOIMINNALLISET TAVOITTEET 2023

Tehtävän nimi:
KANGASNIEMEN VUOKRATALOT OY

Vastuhenkilö
Kunnanhallitus/kunnanjohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus

1 Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kangasniemeläiset		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
1.5 Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa.	Vuokratalojen muuntaminen palveluasumiseen sopivaksi	Asuntoja ei ole muutettu palveluasumiseen sopivaksi.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.3 Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Huolehdimme siitä, että kunnan vuokra-asuntotarjonta vastaa kysyntää ja tukee näin yritysten työvoiman saantia.	Asuntojen tarjonta on vastannut melko hyvin kysyntää.
2.5 Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Huomioimme hankintojen kriteereissä paikallisten yritysten tarjonnan noudattaen kuitenkin lakia ja hankintaohjeita.	Tämä on pääperiaate. Vuokratalot Oy on käyttänyt paikallisia palveluita aina kun mahdollista.

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö		
Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Sopivien vuokra-asuntojen riittävyys ja niiden käyttöaste. Tavoite 90 %.	Käyttöaste oli koko vuoden hyvä, yli 90 %. Ihan loppuvuodesta tuli notkahdus, joka painoi koko vuoden käyttöasteen hieman tavoitteen alle.
3.7 Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Talojen lämmitysmuotojen muutokset hiilineutraaliin suuntaan. Sähkösovimusten ympäristövaikutusten arviointi.	Öljylämmityksestä on luovuttu vähitellen ja jälleen vuonna 2023 yksi taloryhmä siirtyi öljylämmityksestä kaukolämpöön.

Kaikenkokoisille asunnoille on taas ollut kysyntää. Luotonhallinnan menettäneitä on edelleen runsaasti mikä on yleisin este asunnon myöntämisen epämiselle.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle

- Asukasmäärän väheneminen kunnassa
- Asuntojen kunto ei vastaa kysyntää
- Työpaikkojen väheneminen kunnassa
- Väestön ikääntyminen (asunnoista iso osa sijaitsee liian kaukana vanhuksille)
- Yksin asuvien lisääntyminen, pienien asuntojen puute
- Luotonhallinnan menettäneiden määrän lisääntyminen

Tehtävän nimi:

KIINTEISTÖ OY KANGASNIEMEN TEOLLISUUSTALO

Vastuhenkilö

Kunnanhallitus/kunnanjohtaja

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Kangasniemen kunnan omistaman kiinteistöyhtiö Kiinteistö Oy Kangasniemen Teollisuustalon tehtävänä on teollisuus- ja liiketilojen omistus, hallinta, rakentaminen, myynti/vuokraus erityisesti kasvaville (toimiville) ja uusille, uutta henkilöstöä merkittävästi työllistävälle ja palkkaaville yrityksille. Lisäksi Kiinteistö Oy Kangasniemen Teollisuustalo vastaa yhdessä kunnan teknisen toimen kanssa kiinteistöyhtiön omistamien teollisuuskiinteistöjen teknisestä isännöinnistä.

2 Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
2.1 Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Vuokraamme Kangasniemen yrityksille toimitiloja yritysten tarpeet huomioiden. (vuokratut neliöt)	Tavoite toteutuu, vuokrattuna 800 m2

3 Kirkkaan Puulan rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Strategian tavoite	Toteutumisen arviointi	Toteutuminen 2023
3.6 Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Kannattava toiminta, kattaa vuokratuloilla kiinteistöjen hoito- ja pääomakulut	Tavoite toteutuu.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Tiloja vuokranneiden yritysten heikon taloustilanteen takia kasvavat vuokrasaamiset.

Riskien toteutuminen:

Riski ei ole toteutunut.

2.2. Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

	TA2023	Muutos	TA2023+muutos	Toteutuma 2023 01-12	Poikkeama,€	Käyttö-%
Toimintatuotot						
Myyntituotot	1 035 327		1 035 327	987 862,85	47 464,15	95,4
Maksutuotot	249 450		249 450	319 727,49	-70 277,49	128,2
Tuet ja avustukset	603 754		603 754	853 001,16	-249 247,16	141,3
Muut toimintatuotot						
Vuokratuotot	1 214 998		1 214 998	1 337 691,50	-122 693,50	110,1
Muut tuotot				22 292,46	-22 292,46	
Muut toimintatuotot	1 364 998		1 364 998	1 537 747,80	-172 749,80	112,7
Toimintatuotot	3 253 529		3 253 529	3 698 339,30	-444 810,30	113,7
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-9 034 901	-250 000	-9 284 901	-9 604 196,53	319 295,53	103,4
Palvelujen ostot	-3 535 232		-3 535 232	-3 580 649,81	45 417,81	101,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 977 511		-1 977 511	-1 964 816,00	-12 695,00	99,4
Avustukset	-642 000		-642 000	-564 958,17	-77 041,83	88,0
Muut toimintakulut						
Vuokratulot	-927 183		-927 183	-870 489,48	-56 693,52	93,9
Muut kulut	-61 503		-61 503	-138 535,23	77 032,23	225,2
Muut toimintakulut	-988 686		-988 686	-1 009 024,71	20 338,71	102,1
Toimintakulut	-16 178 330	-250 000	-16 428 330	-16 723 645,22	295 315,22	101,8
Toimintakate	-12 924 801	-250 000	-13 174 801	-13 025 305,92	-149 495,08	98,9
Verotulot	12 574 500		12 574 500	12 932 301,95	-357 801,95	102,8
Valtionosuudet	1 616 353		1 616 353	1 871 827,00	-255 474,00	115,8
Rahoitustuotot ja -kulut	81 000		81 000	18 922,21	62 077,79	23,4
Vuosikate	1 347 052	-250 000	1 097 052	1 797 745,24	-700 693,24	163,9
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 446 656		-1 446 656	-1 472 462,33	25 806,33	101,8
Arvon alentumiset		-200 000	-200 000	-200 000,00		100,0
Poistot ja arvonalentumiset	-1 446 656	-200 000	-1 646 656	-1 672 462,33	25 806,33	101,6
Tilikauden tulos	-99 604	-450 000	-549 604	125 282,91	-674 886,91	-22,8
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-99 604	-450 000	-549 604	125 282,91	-674 886,91	-22,8

Verotulot	TA2023	Muutos	TA2023+muutos	Toteutuma 2023 01-12	Poikkeama, €	Käyttö-%
Kunnan tulovero	7 856 000,00		7 856 000	8 460 869,03	604 869,03	107,7
Kiinteistövero	2 064 500,00		2 064 500	2 130 229,01	65 729,01	103,2
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 654 000,00		2 654 000	2 341 203,91	-312 796,09	88,2
Verotulot yhteensä	12 574 500,00		12 574 500	12 932 301,95	357 801,95	102,8

Valtionosuudet	TA2023	Muutos	TA2023+muutos	Toteutuma 2023 01-12	Poikkeama, €	Käyttö-%
Kunnan peruspalv. valtionos.(ilman tas	984 042		984 042	1 001 978,00	17 936,00	101,8
Verotuloihin perust. valtionos. tasaus						
Opetus- ja kultt.toimen muut valtionos	-475 025		-475 025	-256 819,00	218 206,00	54,1
Verotulomenetysten kompensatio	1 107 336		1 107 336	1 126 668,00	19 332,00	101,7
Valtionosuudet yhteensä	1 616 353	0,00	1 616 353	1 871 827,00	255 474,00	115,8

2.3. Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu €	TA2023	Muutos	TA+muutos	Toteuma 2023	Poikkeama, €	Käyttö-%
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	1 347 000,00	250 000,00	1 597 000,00	1 797 745,24	200 745,24	112,6
Satunnaiset erät	0,00		0,00	0,00	0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	0,00		0,00	-163 047,40	-163 047,40	
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-1 761 000,00	0,00	-1 761 000,00	-868 262,68	-892 737,32	49,3
Rahoitusosuudet investointeihin	200 000,00	0,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	0,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	150 000,00	0,00	150 000,00	178 964,96	28 964,96	119,3
Toiminnan ja investointien rahavirta	-64 000,00	250 000,00	186 000,00	945 400,12	-626 074,52	508,3
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset				142 166,64	142 166,64	
Antolainasaamisten vähennykset						
Lainakannan muutokset					0,00	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys					0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 500 000,00		-1 500 000,00	-1 463 340,00	36 660,00	97,6
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 500 000,00		-2 500 000,00	1 500 000,00	4 000 000,00	-60,0
Oman pääoman muutokset					0,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset					0,00	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos				-113 902,36	-113 902,36	
Vaihto-omaisuuden muutos				-389,73	-389,73	
Pitkäaikaisten saamisten muutos					0,00	
Lyhytaikaisten saamisten muutos				993 970,16	993 970,16	
Korottomien velkojen muutos				-1 898 059,22	-1 898 059,22	
Rahoituksen rahavirta	-4 000 000,00	0,00	-4 000 000,00	-839 554,51	3 160 445,49	-79,0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-4 064 000,00	250 000,00	-3 814 000,00	105 845,61	4 169 845,61	-109,3

2.4. Investointien toteutuminen

INVESTOINTIOHJELMA 2023

KIINTEÄ OMAISUUS	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Kiinteän omaisuuden ostot	200 000	200 000	0	200 000
Kiinteän omaisuuden myynti	200 000	200 000	15 918	184 082
kiinteäomaisuus yhteensä	0	0	15 918	384 082

TALONRAKENNUS	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Koivun koulu				
- Sisäilmasaneeraus	250 000	235 000	194 691	40 309
Kalliolan koulu				
- Aitauksen saneeraus	25 000	40 000	39 770	230
Lukio				
- Pihan saneeraus	10 000	10 000	3 852	6 148
Yritystilojen kunnostus	17 000	17 000	0	17 000
Päiväkoti				
- Toimistotilajärjestelyt	20 000	20 000	1 171	18 829
Palveluasunnot A ja B				
- Kattosaneeraus	30 000	45 000	48 991	-3 991
Kunnanvarikko				

- Lämmitysjärjestelmä	32 000	32 000	30 257	1 743
Puulanhelmi				
- IV- ja toiminta saneeraus	50 000	35 000	22 922	12 078
Paloasema	10 000	8 000	0	8 000
Sähköautojen latauspisteet	40 000	40 000	13 700	26 300
Rakennusautomaation saneeraus	50 000	50 000	0	50 000
Kiinteistöjen peruskorjaus, erikseen nimetyt kohteet	10 000	12 000	11 830	170
Talonrakennus yhteensä	544 000	544 000	367 184	176 816
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
TALONRAKENNUS NETTO	544 000	544 000	367 184	176 816

LIIKUNTA-ALUEET	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Jäähallin invahissi	20 000	27000	26999	1
Jäähallin kaukolämpö	85 000	102000	100097	1903
Kankaistenlammen lähiliikuntapaikka (ehdollinen)	25 000	1000	0	1000
Liikuntapuisto	50 000	50000	24346	25654
Liikunta-alueet yhteensä	180 000	180 000	151 442	28 558
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
LIIKUNTA-ALUEET NETTO	180 000	180 000	151 442	28 558

KAAVATIET	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Päällystyssaneeraukset	50 000	60000	59882	118
Katuvalaistus				
- Valaistuksen muutos LED tekniikkaan	30 000	30000	20397	9603
Teollisuusalueen laajentaminen lapaskangas				
- Takojantie	30 000	20000	0	20000
Liikenneturvallisuuskohteet	20 000	20000	12776	7224
Kaavatiet yhteensä	130 000	130 000	93 055	36 945
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
KAAVATIET NETTO	130 000	130 000	93 055	36 945

PUISTOT JA YLEISET ALUEET	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Torin kehittäminen	10 000	10000	1187	8813
Kiviniemen leirintäalueen kehittäminen	150 000	150000	18279	131721
Tonttien tasaus	40 000	40000	0	40000
Puistot ja yleiset alueet yhteensä	200 000	200 000	19 466	180 534
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
PUISTOT JA YLEISET ALUEET NETTO	200 000	200 000	19 466	180 534

IRTAIMISTO	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Kameravalvonnat	30 000	30000	3984	26016
Ruuanjakelulinjasto, Beckerin koulu	20 000	20000	12609	7391
Kävijämäärälaskurit	10 000	10000	4645	5355
Kalliolan koulun irtaimisto	18 000	18000	7837	10163
Beckerin koulun irtaimisto	23 000	23000	16827	6173

Irtaimistohankinnat yhteensä	101 000	101 000	45 902	55 098
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
IRTAIMOSTOHANKINNAT NETTO	101 000	101 000	45 902	55 098

ICT-HANKINNAT	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Verkkopalvelut	10 000	10000	0	10000
Viestintä	10 000	10000	0	10000
Järjestelmät	60 000	60 000	26561	33439
Infra	120 000	120000	0	120000
ICT-hankinnat yhteensä	200 000	200 000	26 561	173 439
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
ICT_HANKINNAT YHTEENSÄ	200 000	200 000	26 561	173 439

AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Meitan osakkeet	16 500	16500	5500	11000
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä	16 500	16 500	5 500	11 000
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS NETTO	16 500	16 500	5 500	11 000

VESI- JA VIEMÄRILAITOS	TA-2023	TA2023 + siirrot	toteuma	erotus
Linjaverkoston saneeraus	100 000	142000	143256	-1256
Puhdistamolietteen käsittelyjärjestelmä	30 000	8000	0	8000
Puhdistamon saneeraus				0
- hajukaasujen poisto	30 000	10000	0	10000
- lipeänsyötön saneeraus	20 000	20000	15895	4105
Teollisuusalueen laajentaminen lapaskangas				0
- Takojantien vesihuolto	10 000	10000	0	10000
Vesi- ja viemärilaitos yhteensä	190 000	190 000	159 151	30 849
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
VESI- JA VIEMÄRILAITOS NETTO	190 000	190 000	159 151	30 849

Yhteensä	1 561 500	1 561 500	852 343	709 157
Valtionosuudet + investointituki	0	0	0	0
YHTEENSÄ NETTO	1 561 500	1 561 500	852 343	709 157

2.5. **Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta**

	TA2023	Muutos	TA2023 + muutos	2023 01-12	Poikkeama	Käyttö-%
KUNNANHALLITUS 2023 -						
MENOT	-3 299 722		-3 299 722	-3 269 830	-29 892	99,1
TULOT	673 040		673 040	769 822	-96 782	114,4
NETTOMENOT	-2 626 682	0	-2 626 682	-2 500 008	-126 674	95,2
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT 2021-						
MENOT	-8 169 564	-250 000	-8 419 564	-8 709 253	289 689	103,4
TULOT	567 714		567 714	875 695	-307 981	154,2
NETTOMENOT	-7 601 850	-250 000	-7 851 850	-7 833 558	-18 292	99,8
TEKNISET PALVELUT 2021-						
MENOT	-4 757 544		-4 757 544	-4 770 737	13 193	100,3
TULOT	2 061 275		2 061 275	2 078 997	-17 722	100,9
NETTOMENOT	-2 696 269	0	-2 696 269	-2 691 740	-4 529	99,8
KANGASNIEMEN KUNTA 2023 -						
MENOT	-16 226 830	-250 000	-16 476 830	-16 749 820	272 990	101,7
TULOT	3 302 029		3 302 029	3 724 514	-422 485	112,8
NETTOMENOT	-12 924 801	-250 000	-13 174 801	-13 025 306	-149 495	98,9

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022	
TULOSLASKELMA ulkoinen			
Toimintatuotot			
Myyntituotot	987 862,85	889 125,72	
Maksutuotot	319 727,49	357 241,55	
Tuet ja avustukset	853 001,16	1 577 926,96	
Muut toimintatuotot			
Vuokratuotot	1 337 691,50	1 049 832,70	
Muut tuotot	22 292,46	7 459,26	
Muut toimintatuotot	1 537 747,80	1 599 453,00	
Toimintatuotot	3 698 339,30	4 423 747,23	
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-7 677 415,86	-7 016 586,77	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 643 612,52	-1 865 007,51	
Muut henkilösivukulut	-283 168,15	-280 950,35	
Henkilösivukulut	-1 926 780,67	-2 145 957,86	
Henkilöstökulut	-9 604 196,53	-9 162 544,63	
Palvelujen ostot	-3 580 649,81	-32 083 045,84	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 964 816,00	-1 845 115,36	
Avustukset	-564 958,17	-690 377,53	
Muut toimintakulut	-1 009 024,71	-797 806,51	
Toimintakulut	-16 723 645,22	-44 578 889,87	
Toimintakate	-13 025 305,92	-40 155 142,64	
Verotulot	12 932 301,95	21 570 578,66	
Valtionosuudet	1 871 827,00	19 852 613,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	24 484,78	5 717,42	
Muut rahoitustuotot	275 633,78	344 505,06	
Korkokulut	-279 744,66	-80 982,97	
Muut rahoituskulut	-1 451,69	-11 891,89	
Rahoitustuotot ja -kulut	18 922,21	257 347,62	
Vuosikate	1 797 745,24	1 525 396,64	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 472 462,33	-1 506 646,21	
Arvonalentumiset	-200 000,00		
Poistot ja arvonalentumiset	-1 672 462,33	-1 506 646,21	
Tilikauden tulos	125 282,91	18 750,43	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	125 282,91	18 750,43	

3.2. Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA

Eur	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 797 745,24	1 525 396,64
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-163 047,40	-688 921,29
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-868 262,68	-1 007 628,21
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00	40 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot- ja menot	178 964,96	608 679,24
Toiminnan ja investointien rahavirta	945 400,12	477 526,38
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset	142 166,64	115 166,67
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 463 340,00	-1 463 340,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 500 000,00	-3 000 000,00
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-113 902,36	-36 842,09
Vaihto-omaisuuden muutos	-389,73	-256,72
Pitkäaikaisten saamisten muutos		
Lyhytaikaisten saamisten muutos	993 970,16	711 406,93
Korottomien velkojen muutos	-1 898 059,22	1 157 448,91
Rahoituksen rahavirta	-839 554,51	-2 516 416,30
Rahavarojen muutos	105 845,61	-2 038 889,92
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	376 934,69	271 089,08
Rahavarat 1.1.	271 089,08	2 309 979,00
	105 845,61	-2 038 889,92

3.3. Tase

	1 000 €	2023	2022
TASE			
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet		66.405,98	57.647,95
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		4.119.660,76	4.135.578,32
Rakennukset		16.739.436,68	17.079.543,79
Kiinteät rakenteet ja laitteet		8.913.780,60	9.213.921,99
Koneet ja kalusto		85.186,72	84.730,17
Muut aineelliset hyödykkeet		140.029,83	140.029,83
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat			
Keskeneräiset hankinnat		5.438,00	7.026,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		5.438,00	7.026,04
Aineelliset hyödykkeet		30.003.532,59	30.660.830,14
Sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			
Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä		5.841.429,51	6.041.429,51
Kuntayhtymäosuudet		2.919,24	1.696.918,11
Osakkeet ja osuudet osak. ja omist.yht.		84.606,28	84.606,28
Muut osakkeet ja osuudet		559.747,24	531.324,93
Osakkeet ja osuudet		6.488.702,27	8.354.278,83
Muut lainasaamiset		769.436,10	911.602,74
Muut saamiset		8.530,50	8.530,50
Sijoitukset		7.266.668,87	9.274.412,07
PYSYVÄT VASTAAVAT		37.336.607,44	39.992.890,16
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		9.047,59	9.440,59
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus		46.717,01	46.327,28
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Muut saamiset		505.282,00	1.058.140,00
Pitkäaikaiset saamiset		505.282,00	1.058.140,00
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset		412.416,13	431.904,26
Lainasaamiset		135.420,00	149.770,00
Muut saamiset		247.082,60	261.355,48
Siirtosaamiset			
Siirtyvät korot		45.462,73	10.146,66
Muut siirtosaamiset		279.008,57	707.325,79
Siirtosaamiset		324.471,30	717.472,45
Lyhytaikaiset saamiset		1.119.390,03	1.560.502,19
Saamiset		1.624.672,03	2.618.642,19
Rahat ja pankkisaamiset		376.934,69	271.089,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT		2.048.323,73	2.936.058,55
VASTAAVAA		39.393.978,76	42.938.389,30

	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	16.723.901,64	18.417.900,51
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	8.634.979,37	8.616.228,94
Tilikauden yli-/alijäämä	125.282,91	18.750,43
OMA PÄÄOMA	25.484.163,92	27.052.879,88
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	516.353,67	630.649,03
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3.877.124,00	5.340.464,00
Saadut ennakot	8.550,00	8.550,00
Muut velat	228.943,99	228.943,99
Pitkäaikainen	4.114.617,99	5.577.957,99
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5.500.000,00	4.000.000,00
Lainat muilta luotonantajilta	1.463.340,00	1.463.340,00
Ostovelat	1.063.553,70	2.155.846,74
Muut velat	168.765,37	152.519,85
Siirtovelat	1.083.184,11	1.905.195,81
Lyhytaikainen	9.278.843,18	9.676.902,40
VIERAS PÄÄOMA	13.393.461,17	15.254.860,39
VASTATTAVAA	39.393.978,76	42.938.389,30

3.4. Konsernin tuloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA

	1 000 €	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	+	5 005 872,51	31 779 707,84
Toimintakulut	-	17 747 477,49	70 822 107,70
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappio +/-)		-617,00	-49 553,77
TOIMINTAKATE		-12 742 221,98	-39 091 953,63
Verotulot	+	12 932 301,95	21 570 578,66
Valtionosuudet	+	1 977 487,23	19 852 613,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	+	21 798,40	12 450,09
Muut rahoitustuotot	+	277 461,06	356 358,18
Korkokulut	-	408 204,38	169 826,33
Muut rahoituskulut	-	8 556,16	52 294,07
VUOSIKATE		2 050 066,11	2 477 925,90
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-	1 352 012,71	2 705 714,53
Arvonalentumiset	-	350 000,00	346 798,15
Satunnaiset erät		0,00	21 332,54
TILIKAUDEN TULOS		348 053,40	-553 254,24
Tilinpäätössiirrot	+/-	-6 119,97	35 391,02
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ		341 933,43	-517 863,22

3.5. Konsernin rahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

		2023	2022
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	+/-	2 050 066,11	2 477 925,89
Satunnaiset erät	+/-	0,00	21 332,54
Tilikauden verot	+/-	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjaukset	+/-	-162 430,40	-1 291 386,47
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	902 902,62	2 349 509,82
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0,00	42 429,83
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutust	+	178 964,96	835 760,88
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 163 698,05	-263 447,15
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-	0,00	-191,49
Antolainasaamisten vähennykset	+	142 166,64	115 166,67
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	0,00	841 260,80
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	1 742 281,00	-1 921 588,98
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	1 526 615,34	-2 865 490,78
Oman pääoman muutokset	+/-	1 000,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muuto	+/-	-113 902,36	-37 616,89
Vaihto-omaisuuden muutos	+/-	-389,73	-4 834,70
Saamisten muutos	+/-	394 251,14	-172 191,82
Korottomien velkojen muutos	+/-	-1 256 829,50	1 868 141,23
Rahoituksen rahavirta		-1 049 369,46	-2 177 345,96
Rahavarojen muutos		114 328,58	-2 440 793,10
Rahavarojen muutos		114 328,58	-2 440 793,10
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		1 087 784,54	2 166 110,95
Rahavarat 1.1.		973 455,96	4 606 904,05
		<u>114 328,58</u>	<u>-2 440 793,10</u>

3.6. Konsernitase

KONSERNITASE 1 000 €

Vastaavaa	2023	2022	Vastattavaa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA	17 405 339,44	19 045 487,33
Aineettomat hyödykkeet	126 080,21	201 019,24	Peruspääoma	16 723 901,64	18 417 536,51
Aineettomat oikeudet	126 080,21	164 432,68	Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	36 586,56	Muut omat rahastot	631 071,22	42 989,41
Ennakkomaksut	0,00	0,00	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-291 566,85	1 102 824,64
Aineelliset hyödykkeet	30 636 659,17	41 216 505,83	Tilikauden yli-/alijäämä	341 933,43	-517 863,23
Maa- ja vesialueet	4 470 125,81	4 466 139,32	VÄHEMMISTÖOSUUDET	28 541,25	72 614,06
Rakennukset	16 983 562,54	26 392 431,04	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 917 551,64	9 477 305,21	Poistoero	0,00	-0,01
Koneet ja kalusto	119 951,35	693 436,36	Vapaaehtoiset varaukset		
Muut aineelliset hyödykkeet	140 029,83	166 341,13	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	339 758,50
Keskenäiset hankinnat	5 438,00	20 852,77	Eläkevaraukset		
Sijoitukset	950 114,92	1 084 188,97	Muut pakolliset varaukset	0,00	339 758,50
Osakkuusyhteisöosuudet	129 331,98	155 368,29	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	829 364,47	785 694,41
Muut osakkeet ja osuudet	561 292,44	611 460,02	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Joukkovelkakirjasaamiset	0,00	0,00	Lahjoitusrahaston pääomat	0,00	0,00
Muut lainasaamiset	250 960,00	298 626,63	Muut toimeksiantojen pääomat	829 364,47	785 694,41
Muut saamiset	8 530,50	18 734,03	VIERAS PÄÄOMA	6 750 329,91	15 860 210,59
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	322 058,39	144 056,81	Pitkäaikainen		
Valtion toimeksiannot	313 010,80	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 512 835,92	15 617 511,70
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,00	0,00	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Muut toimeksiantojen varat	9 047,59	144 056,81	Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Laskennalliset verovelat		
Vaihto-omaisuus	46 717,01	195 711,04	Muut pitkäaikaiset velat	237 493,99	242 698,89
Saamiset	1 641 208,71	5 981 532,32	Lyhytaikainen	9 797 047,84	14 889 998,15
Pitkäaikaiset saamiset	505 282,00	1 058 240,98	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 300 312,71	6 083 381,36
Lyhytaikaiset saamiset	1 135 926,71	4 923 291,34	Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00	Saadut ennakot	14 873,53	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	1 087 784,54	2 170 748,82	Ostovelat	1 116 390,38	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	34 810 622,94	50 993 763,03	Muut lyhytaikaiset velat	212 932,71	8 806 616,79
			Siirtovelat	1 152 538,51	0,00
			Laskennalliset verovelat	0,00	0,00
			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	34 810 622,94	50 993 763,03

3.7. Kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö: Vesihuoltolaitos

KANGASNIEMEN KUNTA TULOSLASKELMA	VESI- JA VIEMÄRILAITOS	
	Vuosi 2023	Vuosi 2022
Liikevaihto	711 212,97 €	647 431,96
Varastojen lisäys/vähennys(-)		
Valmistus omaan käyttöön		
Liiketoiminnan muut tuotot		
Tulot yhteensä	711 212,97 €	647 431,96
Materiaalit ja palvelut		
Aineet ja tarvikkeet	-196 374,44 €	-173 817,35
Palvelujen ostot	-102 310,36 €	-84 261,92
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-200 862,67 €	-180 806,05
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-42 267,69 €	-49 369,42
Muut henkilösivukulut	-6 457,43 €	-5 855,92
Henkilöstökulut yhteensä	-249 587,79 €	-236 031,39
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-214 001,98 €	-211 740,06
Liiketoiminnan muut kulut	-12 891,32 €	-12 939,37
Menot yhteensä	-775 165,89 €	-718 790,09
Liikelylijäämä(-alijäämä)		
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut	0,00 €	0,00
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä		
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Tilikauden ylijäämä	-63 952,92 €	-71 358,13

Vesihuoltolaitos 2021 -

Tase

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

	Tase 31.12.2023	Tase 31.12.2022
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Aineettomat hyödykkeet yht.	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	60 467,65	60 467,65
Rakennukset	0,00	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 481 435,75 ▼	4 536 286,95 ▼
Koneet ja kalusto	10 125,97 ▼	10 125,97 ▼
Aineelliset hyödykkeet yht.	4 552 029,37	4 606 880,57
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	4 552 029,37	4 606 880,57
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	151 141,80	128 564,50
Korottomat saamiset kunnalta	31 679,02	98 736,58
Saamiset yhteensä	182 820,82	227 301,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	182 820,82	227 301,08
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 734 850,19	4 834 181,65

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

	Tase 31.12.2023	Tase 31.12.2022
Peruspääoma	4 402 524,19 ▼	4 454 166,46 ▼
Liittymismaksurahasto	0,00	0,00
Ed. tilikauden ylijäämä (alijäämä)	119 439,43	190 797,56
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-63 952,92	-71 358,13
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	4 458 010,70	4 573 605,89
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Liittymismaksuvelat	228 943,99 ▼	228 943,99 ▼
Korottomat velat kunnalta		
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	228 943,99	228 943,99
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00 ▼	0,00 ▼
Ostovelat	47 895,50	31 631,77
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	47 895,50	31 631,77
Vieras pääoma yhteensä	276 839,49	260 575,76
	4 734 850,19	4 834 181,65

KANGASNIEMEN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOS

RAHOITUSLASKELMA	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	150 049,06	140 381,93
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-63 952,92	-71 358,13
Poistot ja arvonalentumiset	214 001,98	211 740,06
Rahoitustuotot ja -kulut		
Satunnaiset erät		
Tuloverot		
Tulorahoituksen korjauserät		
 Investointien rahavirta		
Investointimenot	-159 150,78 €	-49826,82
Rahoitusosuudet investointimenoihin		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-9 101,72	90 555,11
 Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos		
Saamisten muutos	-22 577,30	8 181,47
Korottomien velkojen muutos	31 679,02	-98 736,58
Rahoituksen rahavirta	9 101,72	-90 555,11

3.8. Kilpailulain 30 d §:n edellyttämä tuloslaskelma taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailulla markkinalla

	2023	2022
Tehomet II -halli		
TULOSLASKELMA, €		
Liikevaihto	105 861,60	43 087,02
Menot		
Palvelujen ostot	-1645,27	-24,19
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	-305,97
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-84767,28	-84761,48
Menot yhteensä	-86412,55	-85091,64
Rahoitustuotot- ja kulut	0	0,00
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	19 449,05	-42 004,62
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0,00
Tilikauden alijäämä	19 449,05	-42 004,62

Tehomet Oy:n kanssa on laadittu uusi vuokrasopimus helmikuussa 2024.

Vuokralainen hoitaa kaikki kiinteistöön kohdistuvat käyttö- ja ylläpitokustannukset.

4. Liitetiedot

1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoon tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoon vähennykseksi.

2 KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Perustelu, jos tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa on muutettu edellisestä tilikaudesta tai yleisohjeesta poikkeavaksi, sekä muutoksen vaikutukset: ei ilmoitettavaa

Oikaisut, jotka on tehty edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin: ei ilmoitettavaa

Selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa: edellisen tilikauden liitetietoja on muutettu niiltä osin, kun huomattu niissä korjattavaa.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä: ei ilmoitettavaa

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus:

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista. Sote- ja pelastuskulut sisältyvät vertailulukuihin kunnan tuloslaskelmassa.

3 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitilinpäätöksen laajuus: Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet: Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty siltä osin kuin konserniyhteisöiltä on saatu tiedot em. eristä. Konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen maksamia kiinteistöveroja ei ole eliminoitu konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset: Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Konserniyhteisöjen maksamia kiinteistöveroja ei ole eliminoitu konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi: Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin ylijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisuja on tehty.

Osakkuusyhteisöt: As Oy Tukihaka (omistusosuus 34,29 %) ja As Oy Kangasniemen Jokipelto (omistusosuus 25,54 %)

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät: ei ole käytetty

Poikkeavat tilikaudet: ei ole

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista. Avaavaan taseeseen on kirjattu kuntayhtymien jäsenkuntaosuudet ja omaisuussirrot peruspääomaa vastaan hyvinvointialueuudistuksen myötä.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

6 Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni	Konserni	Kunta	Kunta
	2023	2022	2023	2022
Ulkoiset erät				
Kunnanhallitus (sis.sos.ja terv.palv)	855 004	27 847 845	767 687	1 917 660
Sivistystoimi	984 125	782 646	854 961	781 286
Tekniset palvelut	3 166 744	3 069 296	2 075 692	1 724 800
Toimintatuotot yhteensä	5 005 873	31 699 787	3 698 340	4 423 746

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista konsernin osalta.

7 Verotulojen erittely	2 023	2 022
Kunnallisvero	8 460 869	15 333 892
Kiinteistövero	2 130 229	2 084 560
Yhteisövero	2 341 204	4 152 127
Verotulot yhteensä	12 932 302	21 570 579

8 Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset	2023	2022
Valtionosuudet		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ml. tasaukset	1 001 978	13 062 008
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus		3 489 756
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-256 819	-396 328
Verotulomenetysten kompensatio	1 126 668	3 697 177
Valtionosuudet yhteensä	1 871 827	19 852 613

9 Palvelujen ostot, ulkoiset	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	543 112	28 644 093
Muiden palveluiden ostot	3 037 538	3 438 952
	3 580 650	32 083 045

10 Valtuustoryhmille toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet

Ei ilmoitettavaa

11 Selvitys suunnitelmanmukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Vuoden 2012 poistoajoissa on huomioitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston 15.11.2011 antama yleisohje.

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelma hyväksytty kunnanvaltuustossa 4.3.2013.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat poistomenetelmät ovat:

Rakennukset	tasapoisto	25-40 vuotta
Kadut ja tiet	tasapoisto	20 vuotta
Muut kiinteät rakenteet	tasapoisto	10-40 vuotta
Autot ja kuljetusvälineet	tasapoisto	5 vuotta
ATK-laitteet ja ohjelmat	tasapoisto	3 vuotta
Koneet ja kalusto	tasapoisto	3-5 vuotta

12 Selvitys tuottoihin ja kuluihin sisällyvistä pakollisten varausten muutoksista

Ei ilmoitettavaa.

13 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Kunta 2023	Kunta 2022
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	177 764	540 119
Rakennusten luovutusvoitot	0	940
Muut luovutusvoitot	0	0
Luovutusvoitot yhteensä	177 764	541 059
Muut toimintakulut		
Kiinteistön luovutustappio	14 716	64 702
Luovutustappiot yhteensä	14 716	64 702

14 Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

Ei ilmoitettavaa

15 Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2023	2021
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0	0
Osinkotuotot muista yhteisöistä	264 633	258196
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0	0
Yhteensä	264 633	258196

16 Erittely poistoeron muutoksista

Ei muutoksia.

17 Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, jos tällaisia menoja on aktivoitu

Ei ilmoitettavaa

18 Arvonkorotusten periaatteet ja arvonmäärittäminen

Ki Oy Kunnantalon osakkeiden arvostukseen on tehty 200 000 euron suuruinen arvonalennuskirjaus. Kunnanhallituksen 4.9.2023 § 180 päätöksellä hyväksytty alaskirjausohjelma on tehty kiinteistön käyttöarvosta johtamalla. Tavoitteena on saavuttaa 2,6 miljoonan euron käypä käyttöarvo vuoteen 2032 mennessä.

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

20- OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ 22

Kuntakonsernin osuus (euroa)

	Kotipaikka	Omistus- osuus	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta	
Tytäryhteisöt						
Kangasniemen Vuokratalot Oy	K-niemi	100 %	417 658		3 499 137	13 940
Ki Oy Kangasniemen Kunnantalo	K-niemi	100 %	3 125 758		19 112	-261 056
Ki Oy Kangasniemen Teollisuustalo	K-niemi	100 %	147 822		186 263	15 701
Kangasniemen Matkakiinteistö	K-niemi	60 %	723 321		4 799	7 449
Kuntayhtymät						
Etelä-Savon Maakuntaliitto	Mikkeli	3,79 %	37 767		36 488	-3 682
Sateenkaaren erityiskoulun kuntayhtymä	Pieksämäki	11,11 %	82 247		28 416	39 851

Etelä-Savon sairaanhoitopiiri ja Vaalijalan kuntayhtymä lakkautuneet 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi.

Osakkuusyhteisöt

As Oy Tukihaka 14 huoneistoa	K-niemi	34,29 %	69 895		263 577	9
As Oy Kangasniemen Jokipelto 3 huon	K-niemi	25,54 %	59 424		512	-626

Asunto-osakkeet

		Omistus- osuus	Osakkeet kunta kpl	Osakepääoma yhteensä	Huoneisto	
As Oy Kanerva	K-niemi	7,53 %	650		8634	1
As Oy Kangasniemen Mäkirinne	K-niemi	2,53 %	38		1503	1
As Oy Puulavedenkatu	K-niemi		74			1
As Oy Majalahovi	K-niemi		570			1
As Oy Kangasniemen Kotikangas	K-niemi		2070			1

Muut osakkeet

As Oy Ainolanhaka	K-niemi		89			
Jyvässeudun Ajoharjoittelurata Oy	Jyväskylä		4			
Nordic Baltinc Holding FDR			1189			
Metsä Board Oyj			411			
Suur-Savon Sähkö Oy			2514			
Puula Golf	K-niemi		4			
Kuntarahoitus Oy	Helsinki		5000			
Etelä-Savon tietohallinto OY/ICT KPK	Mikkeli		6024			

Kunnalla on Ki Oy Kunnantalon osakkeita sijoituksissa 4,6 miljoonan euron arvosta. Kiinteistö on pääosin kunnan omassa käytössä. Kunnalla ei ole tilinpäätöksen laatimishetkellä suunnitelmia luopua kunnantalon käytöstä. Kunta on määritellyt kiinteistön käyttöarvon osalta arvonalennusohjelman, jonka mukaan on vuonna 2023 tehty alaskirjausta osakkeista 200 000 euroa. Ohjelman mukaan vastaava alaskirjaus tehdään vuosittain vielä 2024-2032 välisen ajan.

Osakkeet ja osuudet

	Osakkeet ja osuudet				Yhteensä
	Tytäryhteisö osakkeet	Kuntayhtymä-osuudet	Osakkuus-yhteisöosuudet	Muut osakkeet ja osuudet	
Hankintameno 1.1.	6 041 429,51	1 696 918,11	84 606,28	531 324,93	8 354 278,83
Lisäykset				28 422,31	28 422,31
Vähennykset		1 693 998,87			-1 693 998,87
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.	6 041 429,51	2 919,24	84 606,28	559 747,24	6 688 702,27
Arvonlennukset	200000,00				200000,00
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 841 429,51	2 919,24	84 606,28	559 747,24	6 488 702,27

23 Saamisten erittely kunta	2023		2022	
	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset	518 476		523 976	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	518 476		523 976	
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset	1800		2 650	
Siirtosaamiset	0		437 240	
Yhteensä	1800		439 890	
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä				

Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista. Vuoden 2022 siirtosaamisissa saaminen Essotelta.

24 Siirtosaamiset	2023	2022
Läsäkosken kauppahintasaamiset	122 480	137 480
Muut siirtosaamiset, Essote	0	437 240
Muut tulojäämät	78 347	142 752
	200 827	717 472

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

25 Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	16 723 902	18 417 900	16 723 902	18 417 900
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	16 723 902	18 417 900	16 723 902	18 417 900
Rahastopääomat				
Ylikurssirahasto				
Arvonkorotusrahasto				
Muut rahastot	631 071	42 989	0	0
Rahastopääomat 31.12.	631 071	42 989	0	0
Edellisten kausien yli/alijäämä	-813 141	1 102 824	8 634 979	8 616 228
Tilikauden yli/alijäämä	341 933	-517 863	125 283	18 750
Oma pääoma yhteensä	16 883 765	19 045 850	25 484 164	27 052 879

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista.

26 Erittely poistoeroista

Ei poistoeroja.

27 Pitkäaikainen vieras pääoma

Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Rah.- ja vak.laitoksilta, Essote	0	0		
Rah. ja vak.laitoksilta, Vaalijan ky		17 022 049		
Nordea			0	0
Kuntarahoitus Oy	1 618 227	5 577 958	1 618 227	5 577 958
	1 618 227	22 600 007	1 618 227	5 577 958

28 Erittely liikkeelle lasketuista joukkovelkakirjalainoista

Ei raportoitavaa.

29 Pakollinen varaus	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Esshp, pakollinen varaus	0	552 322	0	0

30 Velkojen erittely

	Kunta	Kunta
	2023	2022
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat, Kunnantalo	0	6 858
Velat kuntayhtymille		
Ostovelat, Vaalijalan ky	0	0
Ostovelat, Esshp ky	0	1 067 265
Ostovelat, E-S Maakuntaliitto	1225	0
Ostovelat, Sateenkaaren koulun ky	1982	0

	2023	2022
31 Shekkilimiittivelka, Op-Pohjola	1 000 000	1 000 000
Tästä käyttämättä oleva määrä	1 000 000	1 000 000

	2023	2022
32 Liittymismaksuvelat	228 944	228 944

33 Erittely siirtoveloista	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Palkkojen ja henk.sivukulujen jaksotus	950 576	1 961 737	921 810	855 780
Korkojaksotukset	41724,24	27537	41 724	27 537
Valtionosuusennakot	140153,63	383077	119 650	383 077
Muut lyhytaikaiset siirtovelat	20084,33			
Siirtovelat yhteensä	1 152 539	2 372 351	1 083 184	1 266 394

34 Velat, joista kunta on antanut vakuudeksi omaisuuttaan

Ei ilmoitettavaa.

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

35-	Vastuusitoumukset	Kunta	
		2023	2022
37	Kunnan omasta velasta		
	Kiinnitykset		
	Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset		
	Kangasniemen Vuokratalot		
	Jäljellä oleva pääoma	2 938 995	3 190 836
	Muiden puolesta annetut takaukset		
	Kangasniemen Vanhustentalosäätiö	552 893	587 025
	Itäkankaan vesiosuuskunta	36 000	72 000
	Ki Oy Myrskytalo	309 902	320 005
	Harvel Kiinteistöt Oy		
	Jäljellä oleva pääoma	898 795	979 030
	Takaukset yhteensä		
	Jäljellä oleva pääoma	3 837 790	4 169 866
	Vakuudet ja takaukset yht.	3 837 790	4 169 866
39	Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
		2 023	2 022
	Kangasniemen Vuokratalot		
	jäljellä oleva pääoma	2 398 995	3 344 274
	Kuntayhtymät		
	Vuokravastuut		
	Etelä-Savon Maakuntaliitto		
	Vuokravastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	69 027	254 324
	Myöhemmin maksettava	0	0
	Leasingvastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	1 918	127
	Myöhemmin maksettava	0	50
	Sateenkaaren koulun kuntayhtymä		
	Vuokravastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	252 628	
	Myöhemmin maksettava	120 000	
	Leasingvastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	12 318	
	Myöhemmin maksettava	9 188	
	Etelä-Savon Sairaanhoidopiiri		
	Vuokravastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	0	394 004
	Myöhemmin maksettava	0	665 480
	Leasingvastuut:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	0	87 958
	Myöhemmin maksettava	0	132 155
	Vaalijalan kuntayhtymä		
	Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä:		
	Seuraavalla tilikaudella maksettava	0	17 797
	Myöhemmin maksettava	0	49 321

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Niitä ei ole poistettu v. 2022 vertailuluvuista.

40		2023	2022
	Kuntien osuus kuntien takauskeskuksen takausvastuusta 31.12. kattamattomista takausvastuista	42 756 704	39 594 333
	Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta	34 035	22 897

41	Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt	Kunta	
	Muut taloudelliset vastuut	2023	2022
	Arvonlisäveron palautusvastuu	1 229 586	1 548 805

ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

TILINPÄÄTÖS 31.12.2023

	Arvonlisä- verot	Oman käytön veron peruste	Oman käytön ALV	ALV-vastuu 2023	ALV-vastuu 2022
v. 2014 valmistuneet					
				0,00	810,15
				0,00	328,94
				0,00	443,38
				0,00	372,39
				0,00	272,04
v. 2015 valmistuneet					
				187,20	374,40
				258,12	516,24
				307,13	614,26
10 %				1094,13	2188,27
				21377,89	42755,78
				18331,74	36663,49
				18106,81	36213,62
v. 2016 valmistuneet					
				1835,69	2753,54
				112,42	168,63
				1671,37	2507,05
				608,98	913,47
20 %				533,80	800,70
				3156,15	4734,23
				233,76	350,64
				473,28	709,92
				225,60	338,40
v. 2017 valmistuneet					
				513,24	684,32
30 %				702902,96	937203,95
				135765,48	181020,64
				305,14	406,85
v. 2018 valmistuneet					
				1682,88	2103,60
40 %				5558,92	6948,65
				443,20	554,01
				314,47	393,09
				14363,78	17954,72
				784,04	980,06
				577,55	721,94
				10286,49	12858,11
v. 2019 valmistuneet					
				3014,52	3617,42
50 %				8629,86	10355,83
				13092,94	15711,53
				379,56	455,47
				879,82	1055,78
				470,20	564,23
				10523,44	12628,13
				3262,16	3914,59
				507,06	608,47
				884,12	1060,94

v.2020 valmistuneet			
	Kohtilan koulu, sadevesi- ja pihasaneeraus	5760,00	3456,00 4032,00
	Beckerin koulu, pimennysverhot	2410,06	1446,04 1687,04
	Beckerin koulu, sisäänkäyntisaneeraus	2290,09	1374,05 1603,06
60 %	Lukio, lukituksen saneeraus	1806,80	1084,08 1264,76
	Ravintola Puulaaki, terassi	2482,83	1489,70 1737,98
	Päiväkoti, IV-koneen saneeraus	17877,14	10726,28 12514,00
	Tehomet 2-halli, vesikatteen saneeraus	30370,40	18222,24 21259,28
v.2021 valmistuneet			
	Kohtilan koulu, lämmitysjärjestelmän saneeraus	16522,93	11566,05 13218,34
	Beckerin koulu, lukitusaneeraus	3520,81	2464,57 2816,65
70 %	Kalliolan koulu, julkisivu- ja sadevesisaneeraus	33121,62	23185,13 26497,30
	Lukio, aluerakenteiden saneeraus	1908,48	1335,94 1526,78
	Päiväkoti, sadevesisaneeraus	11640,24	8148,17 9312,19
	Päiväkoti, pihakatos	1368,00	957,60 1094,40
v. 2022 valmistuneet			
	Kohtilan koulu, aidan ja pihavarusteiden saneeraus	3055,85	2444,68 2750,27
80 %	Beckerin koulu, vesikatteen saneeraus	9196,64	7357,31 8276,98
	Beckerin koulu, valaistuksen saneeraus	2528,56	2022,85 2275,70
	Kansis-keskus, esteettömyysjärjestelyt	2237,55	1790,04 2013,80
	Lukio, salaoja/sadevesisaneeraus	940,32	752,26 846,29
	Lukio, valaistuksen saneeraus	1217,88	974,30 1096,09
	Hyvinvointikeskus, putkisaneeraus	156,24	124,99 140,62
	Hyvinvointikeskus, keittiön lattiasaneeraus	13013,68	10410,94 11712,31
	Päiväkoti, uusi osasto	80161,80	64129,44 72145,62
0	Museo, vesikatteen saneeraus, maalaus	2612,57	2090,06 2351,31
v. 2023 valmistuneet			
	Puulanhelmi, IV- ja toimintasaneeraus	5501,36	4951,22
90 %	Palveluasunnot A ja B, kattosaneeraus	11757,83	10582,05
	Kohtilan koulu, sisäilmasaneeraus	46440,30	41796,27
	Lukio, pihan saneeraus	924,49	832,04
	Kalliolan koulu, aitauksen saneeraus ja jätekatos	11351,19	10216,07
Arvonlisäveron palautusvastuu 31.12., Kangasniemen kunta			1 229 586,27 1 548 804,62

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Henkilöstön lukumäärä 31.12.2023

42	Kunnanhallitus	naisia	miehiä	yhteensä
	Vakituiset	10	3	13
	Määräaikaiset	1		1
	Työllistetyt	7	2	9
	Kunnanhallitus yht.			23
	Sivistys- ja hyvinvointitoimi	naisia	miehiä	yhteensä
	Vakituiset	81	21	102
	Määräaikaiset	23	1	24
	Sijaiset	7	1	8
	Työllistetyt			
	Sivistys- ja hyvinvointitoimi yht.			134
	Tekninen toimi	naisia	miehiä	yhteensä
	Vakituiset	22	14	36
	Määräaikaiset	2		2
	Työllistetyt	2		2
	Tekninen toimi yht.			40
	Kaikki yhteensä	155	42	197

43	Henkilöstökulut	2023	2022
	Käyttötalous		
	Palkat ja palkkiot	7 677 416	7 016 587
	Henkilösivukulut		
	Eläkekulut	1 643 613	1 865 007
	Muut henkilösivukulut	283 168	280 950
	Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset		
	Käyttötalouden henkilöstömenot yhteensä	9 604 197	9 162 544
	Aktivoitu käyttöomaisuuteen		
	Investointien henkilöstömenot yhteensä	0	0
	Henkilöstökulut yhteensä	9 604 197	9 162 544

44	Luottamushenkilön palkkioista perityt ja ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2023	2022
	Keskustan Kangasniemen kunnallisjärjestö	5 095	4 924
	Kansallinen Kokoomus	26	199
	Perussuomalaiset ry Kangasniemen osasto		0
	Kangasniemen Vihreät	505	516
	Yhteensä	5 626	5 639

45	Tilintarkastajan palkkiot	2023	2022
	Tarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
	Tilintarkastuspalkkiot	8 061	16 613
	Muut palkkiot	4552	0
	Yhteensä	12 613	16 613

46 Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kunnanjohtajasopimus

Kunnanjohtajan kanssa on 17.5.2021 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka mukaan alle 3 vuoden virka-ajalla korvaus on 6 kk:n palkan suuruinen ja yli 3 vuoden virka-ajalla korvaus on 8 kk:n palkan suuruinen. Erokorvaus sisältää irtisanomisajan palkan.

47 Lausunto 128:n mukainen selvitys edellistä tilikautta koskevista tiedoista, jotka eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa

Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä on lakkautettu 31.12.2022 hyvinvointialueuudistuksen myötä. Kangasniemen kunnan osalta muutos on vaikuttanut Essote kuntayhtymän kautta ostettujen sosiaali- ja terveyspalveluiden ja Etelä-Savon pelastuslaitoksen kustannusten poistumiseen sekä verotulojen ja valtionosuuksien pienenemiseen.

Liitetietojen vertailuluvuissa on lakkautuneista palveluista aiheutuneita palvelukustannuksia taulukoissa 9 Palvelujen ostot, ulkoiset

Liitetietojen vertailuluvuissa on mukana hyvinvointialueen myötä lakkautuneiden konserniyhteisöjen eriä seuraavissa taulukoissa:

- 23 Saamisten erittely, kohta Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä
- 27 Pitkäaikainen vieraspääoma, velat jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 vuoden kuluttua, konserni
- 30 Velkojen erittely, ostovelat ESSHP KY
- 33 Erittely siirtovelosta
- 38 Leasing-vastuut, konserni
- 39 Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Hyvinvointialueuudistuksen myötä verotulojen ja valtionosuuksien vertailuluvut v. 2022 ovat uudistusta edeltäneellä tasolla taulukoissa 7 ja 8.

48 Vaalijalan ylijäämäpalautus

Vaalijalan kuntayhtymän yhtymävaltuuston 14.12.2022 tekemä päätös ylijäämäpalautuksista on jätetty kirjaamatta vuoden 2022 tilinpäätökseen koska päätös on hallinto-oikeuden käsittelyssä. Kunta on antanut hallinto-oikeuden pyynnöstä vastaselityksen 12.1.2024 jonka mukaan kuntayhtymän päätös tulee pitää voimassa. Asia on edelleen hallinto-oikeudessa vireillä.

Ylijäämä kirjataan mikäli päätös tulee lainvoimaiseksi. Ylijäämäpalautusten määrä on 217 859,09 €.

Käyttöomaisuus

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							
	Aineettomat oikeudet	Muut pikäva menot	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	21 061,39	36 586,56	57 647,95	4 135 578,32	17 079 543,79	9 213 921,99	84 730,17	140 029,83	7 026,04	30 660 830,14	
Lisäykset tilikauden aikana	26 561,37		26 561,37		344 262,45	423 114,45	45 902,10			813 279,00	
Rahoitusosuudet tilikaudella										0,00	
Vähennykset tilikauden aikana				-15 917,56						-15 917,56	
Siirrot erien välillä						1 588,04			-1 588,04		
Tilikauden poisto	-17 803,34		-17 803,34		-684 369,56	-724 843,88	-45 445,55			-1 454 658,99	
Arvonlennukset ja niiden palautukset											
Poistamaton hankintameno 31.12.	29 819,42	36 586,56	66 405,98	4 119 660,76	16 739 436,68	8 913 780,60	85 186,72	140 029,83	5 438,00	30 003 532,59	
Arvonkorotukset											
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 819,42	36 586,56	66 405,98	4 119 660,76	16 739 436,68	8 913 780,60	85 186,72	140 029,83	5 438,00	30 003 532,59	
Olenaiset lisäpoistot											
Erittely olenaisista lisäpoistoista											

5. Allekirjoitukset

5.1. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Olemme hyväksyneet kokouksessamme Kangasniemen kunnan tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2023 toimitettavaksi tilintarkastajien tarkastettavaksi.

Kangasniemellä ___/___ 2024

KANGASNIEMEN KUNNANHALLITUS

Tapani Nykänen

Jaana Laukkarinen

Marja-Leena Laitinen

Milja Halttunen

Markku Kuusjärvi

Tuomo Janhunen

Kerttu Ossi

Kimmo Kainulainen
kunnanjohtaja

5.2. Tilinpäätösmerkinnät

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Kangasniemellä ___/___ 2024

BDO Audiator Oy

Jarmo Raati
tilintarkastaja, JHT, KHT

6. Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

Kirjanpitokirjat	Säilytysaika	Säilytystapa
tilinpäätös	pysyvästi	sidottu
päiväkirjat	10 vuotta	sähköisesti
pääkirjat	10 vuotta	sähköisesti
tase-erittelyt	10 vuotta	tuloste
liitetietosisitteet	10 vuotta	tuloste
konsernilaskenta	10 vuotta	tuloste
käyttöomaisuuslaskennan raportit	10 vuotta	tuloste
toteutusvertailu	10 vuotta	tuloste
ostoreskontra	10 vuotta	sähköisesti
myyntireskontra	10 vuotta	sähköisesti

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tositelajit ja säilyttämistapa	säilytys paperitositteina
Taloushallinto	002-091, 201
Palkat	370
Ostoreskontra	101, 460
Myyntireskontra	151, 221
Laskutukset	612-692